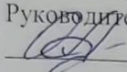
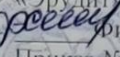

ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
 Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021 г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
 Бидарова Э.Х.
Приказ № 60-Р1
от 28.06.2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЯЗЫКУ

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:
Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Ахуырадон предмет «Ирон æвзаг»-ы кусæн программæ 1-4 къласæн арæзт у ахæм бындурæвæрæг документтæм гæсгæ:

- Федеральный закон от 29.12.2012 N 273-ФЗ "Об образовании в Российской Федерации» (ред. от 29.12.2017);
- Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования (в ред. Приказа Минобрнауки РФ от 31.12.2015 № 1577);
- Федеральный государственный образовательный стандарт среднего общего образования (в ред. Приказа Минобрнауки РФ от 31.12.2015 № 1578);
- Ирон æвзаджы программæ 1 – 4 кълæстæн (ныффидар æй кодта Цæгат Ирыстон – Аланийы Ахуырад æмæ наукæйы министрад 2017 азы).

Цæгат Ирыстоны-Аланийы ис дыууæ падзахадон æвзаджы: ирон æмæ уырыссаг. Ирон æвзагæй адæм пайда кæнынц се 'рвылбонны царды æмæ æхсæнадон-политикон, барадон, наукон, культурон архайды, ахуырад æмæ аивадон-дзырдон сфæлдыстады. Уый у æвзагон/ныхасон æрмæг хъахъхъæныны æмæ йæ иу фæлтæрæй иннæмæ дæттыны сæйраг фæрæзтæй иу. Ирон æвзаджы лексикон-грамматикон, стилистикон фæрæзтæ сты хъæздыг, йæ аивадон-нывгæнæн мадзæлтæ – бирæ æмæ ахадгæ. Уымæ гæсгæ æвзагæн йæ бон у царды домæнтæн дзуапп дæттын, йæ размæ æвæрд хæстæ æнæкъуылымпыйæ æххæст кæнын. Йæ ахуыр кæнын ахъаз у уырыссаг æмæ æндæр æвзæгтæ хуыздæр æмæ æнцондæрæй базонынæн дæр. Ахуырадон предмет «Ирон æвзаг» скъоладзаутæн зонындзинæдтæ дæтты мадæлон æвзаджы тыххæй, амоны, æвзагæй алыхуызон уавæрты куыд пайда кæнын хъæуы æмæ йæ кæцы хæйттæй, уый; скъоладзау ахуыр кæны ирон культурæйы удварнон хъæздыгдзинад æмæ литературæ, æмзонд у йæ адæмимæ, стæй хайджын кæны æппæт адæмты культуронисторион фæлтæрддзинадæй.

Предмет «Ирон æвзаг» ахуыр кæныны сæйраг нысæнттæ сты: 1) ирон (мадæлон) æвзагмæ æмбæлгæ ахаст хъомыл кæнын, куыд культурæйы вазыгджын фæзынд æй æмбарын кæнын; 2) удварнон-эстетикон хæзна кæй у, уый æмбарын кæнын; 3) мадæлон æвзаг ныхас кæныны æмæ ахуырадон

архайды сæйраг фæрæзтæй иу, адæймаджы архайды бæлвырд къабæзты зонындзинæдтæ райсыны мадзал, æхсæнады фидаргонд этикон нормæтæ базоныны амал кæй у, уый æмбарын кæнын; 4)

вазыгджындæр иумæйагахуырадон арæхстдзинæдтæ æмæ универсалон ахуырадон архæйдттытæ (архайды нысан амоньын, фæткын æвæрын, библиографион агуыр дæнын, алыхуызон æвзагзонынадон дзырдуртты æмæ æндæр æвзæрæнты хъæугæ информаци арын, уымæ дзыллон хабархæссæг фæрæзтæй æмæ Интернетæй, текст мидисыл кусын) базоньын кæнын; 5) æвзаджы системæйы арæзты тыххæй æмæ, куыд кусы, уый тыххæй, ирон литературон æвзаджы стилистикон фæрæзтæ æмæ сæйраг нормæты тыххæй зоньндзинæдтæ райсын; æвзагон фæзындтæ уынын, иртасын, кæрæдзиуыл сæ барын, классификаци сын кæнын æмæ сын аргъ дæттыны ахуырадон æмæ æндæр арæхстдзинæдтæ рæзын кæнын; 6) дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культура, ныхас кæнынимæ баст архайды хуызтæй, æвзаджы фæрæзтæй алыхуызон уавæрты пайда кæнын æгъдæуттæ, ныхасы этикетты нормæтæ базоньын; активон дзырдурт хъæздыг кæнын; 7) зоньндзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæй практикон хуызы пайда кæныныл ахуыр кæнын.

Ахуырадон предметы иумсэйаг характеристикæ

Ирон æвзаг скъолайы ахуыр кæныны сæрмагонд нысæнттæ сты: скъоладзаутæм коммуникативон, æвзагон, лингвистикон æмæ культурæзонæн компетенцитæ рæзын кæнын. Коммуникативон компетенци нысан кæны мадæлон æвзагæй ныхасы алыхуызон уавæрты, ныхасы темæ æмæ нысæнттæм гæсгæ пайда кæнынмæ арæхсын; дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурæйы бындуртæ зонын; скъоладзау цы кары ис, ахуыры алы къæпхæнты (1-4кълæсты) йæ фæлтæрддинад æмæ психологион миниуджытæ цавæр сты, уымæ гæсгæ ныхас кæнынмæ арæхсын.

Æвзагон компетенци у: зонын: • мадæлон æвзаг куыд нысанон системæ æмæ æхсæнадон фæзынд; • æвзагæн йæ йæ арæзт; • æвзаг куыд рæзы æмæ дзы куыд пайдагæнæн ис; • ирон литературон æвзаджы сæйраг нормæтæ; • фаг дзырдуатон æрмæг; пайда кæнынмæ арæхсын: • ирон литературон æвзаджы сæйраг нормæтæй; • æвзаг æмæ ныхасы аивгæнæн мадзæлттæй; • алыхуызон лингвистикон дзырдуæттæй. Лингвистикон компетенцимæ хауынц скъоладзауты зониндзинæдтæ наукæ «Ирон æвзаг»-æй, йæ хæйттæ æмæ æвзаг наукон æгъдауæй ахуыр кæныны нысæнттæ, стæй, ирон æвзаджы фæрстытæ цы ахуыргæндтæ иртæстой, уыдоны тыххæй æрмæг зонын. Культурæзонæн компетенци баст у, æвзаг националон культурæйы тыххæй дзурыны формæ кæй у, уый æмбарынадимæ, адæмы æвзаг æмæ истори баст кæй сты, ирон æвзагæн националон-культурон æууæлтæ кæй ис; ирон ныхасы этикеты нормæтæ зонинимæ. Ахуырады сæйраг иумæйаг хæстæ æмбæлгæ хуызы æххæст кæнæн ис, æвзаг æмæ ныхас тынг хорз зонгæйæ. Коммуникативон æмæ культурæзонæн компетенцитыл фылдæр ахуыр кæнынц ныхасы рæзтыл кусгæйæ, лингвистикон компетенци та рæзы, æвзаджы системæ ахуыр кæнгæйæ. Ирон æвзаджы программæйы æнгом баст сты йæ дыууæ структурон хайы: «Æвзаджы системæ» æмæ «Ныхасы рæзт» - ныхасы культурæ рæзы, æвзаджы системæ, йе 'гъдæуттæ ахуыр кæнгæйæ; æвзаджы системæ та æмбæрстгонд цæуы ирон ныхасы хуызæгт ы (алыхуызон текстты) бындурыл. Амынд нысæнттæ къухы бафтыны тыххæй æххæст кæнын хъæуы ахæм хæстæ: – скъоладзаутæн базонын кæнын, æвзагыл æхсæнады царды цы хæстæ æвæрд ис, цавæр бынат ахсы ирон адæмы царды, цæмæй хъæздыг у, цавæр сты йæ аивгæнæн мадзæлттæ; бæлвырд зониндзинæдтæ раттын ирон литературон æвзаджы фонетикæ, графикæ, орфоэпи, орфографи, лексикæ, морфемикæ, дзырдарæзт, морфологи, синтаксис, пунктуаци æмæ стилистикæйæ, стæй, райст зониндзинæдтæй практикон архайды куыд пайдагæнæн ис, уый тыххæй; – скъоладзауты ныхас рæзын кæнын: хъæздыг сын кæнын сæ активон æмæ пассивон дзырдуат, раст аразын сæ ныхасы грамматикон сконд; архайын, цæмæй базоной литературон æвзаджы нормæтæ, зоной æмæ

арæхсой алыхуызон коммуникативон уавæрты дзургæ æмæ фысгæ ныхасæй раст æмæ уæгъдибарæй пайда кæнын; – амонын æмæ хуыздæр кæнын орфографион æмæ пунктуацион арæхстдзинæдтæ æмæ фæлтæрддзинæдтæ; – хи ныхасы арæзмæ хъус дарын; – ахуырадон æмæ наукон литературæимæ кусын, алыхуызон дзырдурæттæй æмæ æндæр æххуысгæнæг литературæйæ, уымæ дзыллон хабархæссаг фæрæзмæ æмæ Интернетæй хъæугæ æрмæг исын.

Ирон æвзаджы программæ базоныны удгоймагон, метапредметон, предметон фæстиуджытæ.

Удгоймагон фæстиуджытæ: 1) ирон æвзаг ирон адæмы сæйраг национ-культурон хæзнатæй иу кæй у, уый æмбарын; мадæлон æвзаджы ахсджиаг бынат адæймаджы интеллектуалон, сфæлдыстадон æмæ удварнон рæзты уынын; 2) ирон æвзаг эстетикон хæзна кæй у, уый æмбарын; мадæлон æвзагæн аргъ кæнын зонин, сæрыстыр дзы уæвын; ирон æвзаджы сыгъдæгдзинад куыд националон культурæйы фæзынд æмбарын æмæ йæ хъахъхъæныныл архайын; хи ныхасы культурæ бæрзонд кæнынмæ тырнын; 3) дзырдурæ хъæздыг кæнын грамматикон фæрæзтæ зонин, хъуыдытæ æмæ æнкъарæнтæ рас тæмæ уæгъдибарæй æвдисынмæ арæхсын; хи ныхасæн раст аргъ кæнын.

Метапредметон фæстиуджытæ (скъоладзаутæ сæйраг иумæйаг программæ куыд базонынц, уый æвдисæнтæ): 1) ныхасон архайды æппæт хуызтæ зонин: хъусын æмæ кæсын: – текстты темæ æмæ йæ сæйраг хъуыды, стиль бæрæг кæнын; – кæсыны алы хуызтæ зонин (агурын, æркæсын, зонгæ кæнын) æмæ сæ алыхуызон стилистæ æмæ жанрты текстты пайда кæнын; – текстты хъæугæ хъусынгæнинаг агурын; – цалдæр текстæн сæ хуыз æмæ сæ мидис абарын; – алыхуызон фæрæзтæй (уымæ дзыллон хабархæссæг фæрæзтæй, компакт-дисктæй, Интернеты фæрæзтæй) хъæугæ æрмæг исынмæ арæхсын; – дзырдурæтты алы хуызтæй, æххуысгæнаг литературæйæ (уымæ электрон хæсджытыл дæр) уæгъдибарæй пайда кæнын; – бæлвырд темæйæ æрмæг æмбырд кæнын æмæ йæ систематизаци кæнын зонин; хи хъаруйæ хъусынгæнинаг агурын; кæсгæ æмæ хъусгæйæ цы æрмæг базыдтой, уый ивын, æвæрын æмæ хъусын кæнын; – ныхасон зæгъдтытæ сæ мидисмæ гæсгæ æрæмных кæнын æмæ абарынмæ арæхсын, сæ стилистикон хицæндзинадтæ æмæ æвзагон фæрæзты æвзарын; – ныхасы хуыз иртасын æмæ ивын зонин; – текстмæ байхъуысын кæнæ йæ бакæсыны фæстæ йæ цыбырæй рафæлгъауынмæ арæхсын (пълан, хи ныхæстæй дзурын, конспект, аннотаци); – текстты сæйраг æмæ фæрссаг хъусынгæнинаг иртасын; текстты темæ æмæ идейæ бæрæг кæнын; – текстмæ байхъуысыны кæнæ йæ бакæсыны фæстæ йæ бындурыл ныхас аразын, диалогты архайын, хи фиппаинагтæ дзургæйæ æмæ æнкъарæнтæ æвдисгæйæ; – нывтæм гæсгæ диалогтæ хъуыды кæнын; – диалоджы архайынмæ æмæ йæ аразынмæ арæхсын; – текстæн лексикон-грамматикон æмæ стилистикон раиртæст кæнын; – алы хуызты фысгæ æмæ дзургæ тексттæ, ныхасы стилистæ æмæ жанртæ аразынмæ арæхстдзинад æвдисын, кæрæдзиимæ ныхас кæныны уавæр, йæ нысан æмæ адресат хынцгæйæ; – хи хъуыдытæ дзургæ æмæ фысгæ формæйы раст, уæгъдибарæй дзурынмæ арæхстдзинад æвдисын, текст аразыны нормæтæ æххæст кæнын (логикондзинад, ныхасы

хәйтты кәрәдзи фәдыл раст әвәрд, сә бастдзинад, темәйән дзуапп дәттын), әцәгдзинады хабәрттә әмә фәзындтәем раст ахаст әвдисын; – монологы алы хуызтә (таурәгъ, әрфыст, тәрхәттә; монологы алы хуызты бастдзинәдтә) әмә диалоджы (этикетон, диалог-бафарст, диалог-разәнгәрд кәнын, диалог-дзурджыты цәстәнгасты әвдыст ә. әнд.) зонын; – дзургәйә нырыккон ирон әвзәджы сәйраг орфоэпион, лексикон, грамматикон, стилистикон нормәтә әххәст кәнын; фысгә ныхасы орфографи әмә пунктуацийы сәйраг әгъдәутгә әххәст кәнын; – этикеты нормәтә әххәстгәнгәйә ныхасы архайынмә арәхсын; – ныхас кәнгәйә, цәсгомы, кьухы змәлдтытәй хьәугә хуызы пайда кәнын; – хи ныхасы мидисән, әвзагон арәзтән аргъ дәттын; грамматикон әмә ныхасон рәдыдытыгә арын әмә сә раст кәнын; хи текстә хуыздәр кәнын әмә редакци кәнын; – чысыл хьусынгәнинәгтә, реферар, доклад кәнынмә арәхсын; быцәу ныхасы архайын, актуалон темәтыл дзурынмә арәхсын; 2) райст зонындзинәдтәй, арәхстдзинәдтәй, фәлтәрддзинадәй әрвылбоны царды уавәрты пайда кәнын; ирон әвзагыл цы предметтә ахуыр кәнынц әмә цы әндәр уавәрты бахьәуы, уым мадәлон әвзагәй пайда кәнын; 3) алыварс адәмимә ныхас кәнын зонын, иумәйаг хәстә әххәст кәнын, быцәу ныхасы архайын, актуалон темәты фәдыл дзурын; этикетон ныхасы нормәты националон-культурон нормәтә зонын әмә сә пайда кәнын формалон әмә әнәформалон уавәрты.

Предметон фәстиуджытә:

1) зонын әвзәджы сәйраг функцитә, ирон әвзаг куыд ирон адәмы националон әмә паддзахадон әвзаг, адәмы әвзаг әмә культурәйы бастдзинад, мадәлон әвзәджы бынат адәймаг әмә әхсәнады царды; 2) әмбарын мадәлон әвзәджы бынат ирон гуманитарон наукаы әмә ахуырады; 3) базонын мадәлон әвзәджы наукон зонындзинәдты бындуртә; йә әмвәзтә әмә иуәгты бастдзинады әмбарынад райсын; 4) базонын лингвистикайы бындурон әмбарынадтә: лингвистика әмә йә сәйраг хәйттә; әвзаг әмә ныхас, ныхас кәнын, дзургә әмә фысгә ныхас; монолог, диалог әмә сә хуызтә; ныхас кәнынны уавәр; дзургә ныхас, наукон, публицистикон, официалонхьуыддагон стильтә, аивадон литературәйы әвзаг; наукон, публицистикон, официалонхьуыддагон стильты әмә дзургә ныхасы жанртә; ныхасы функционалон-хьуыдыйон хуызтә (таурәгъ, әрфыст, тәрхәттә); текст, тексты хуызтә; әвзәджы сәйраг иуәгтә, сә бәрәггәнәнтә әмә хицәндзинәдтә ныхасы; 5) зонын ирон әвзәджы лексика әмә фразеологийы сәйраг стилистикон фәрәзтә, ирон литературон әвзәджы сәйраг нормәтә (орфоэпион, лексикон, грамматикон, орфографион, пунктуацион), зонын этикетон ныхасы нормәтә әмә сә хи ныхасы пайда кәнын дзургә әмә фысгә зәгъдтыты; 6)

дзырдæн алыхуызон раиртæст кæнын (фонетикон, морфемон, дзырдарæзтон, лексикон, морфологион), синтаксисон раиртæст дзырдбаст æмæ хъуыдыйадæн; текстæн дæттын бирæаспектон раиртæст йæ сæйраг æууæлтæ æмæ арæзтмæ гæсгæ, æвзаджы бæлвырд функционалон хуызтæм ахастмæ, се 'взагон арæзты хицæндзинæдтæ æмæ æвзаджы аивгæнæн фæрæзтæй пайдакæнынадмæ гæсгæ; 7) лексикон æмæ грамматикон синонимийы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ æмбарын æмæ сæ хи ныхасы пайда кæнын; 8) мадæлон æвзаджы эстетикон функци æмбарын, арæхстдзинад ныхасы эстетикон фарсæн аргъ кæнынмæ, аивадон литературæйы текстæн раиртæст дæтгæйæ. Скъолайы сæйрагдæр ахуыр кæнынц ирон литературон æвзаг, уымæ гæсгæ æвзагæн куыд предметæн æппæты æнгомдæр бастдзинæдтæ ирон ис ирон литературæимæ. Æвзагон æрмæг арæхдæр ист цæуы ирон аивадон уацмыстæй; уымæ, скъолайы литературæйы программæйы цы тексттæ амынд ис, уыдонæй дæр. Се 'рмæгæй пайдагæнгæйæ, æвзарст цæуынц дзырдты лексикон, грамматикон æмæ стилистикон миниуджытæ, орфографион æмæ пунктуацион æгъдæуттæ ахуыргонд цæуынц, хъуыдыйæдтæ æмæ тексты хæйтты бастдзинæдтæ. Æвзаг æмæ литературæйы бастдзинад вазыгджын у ныхасы рæзтыл кусгæйæ дæр. Ныхасы рæзтыл кусыны темæтæ уæрст цæуынц грамматикон æрмæгыл, æмæ сын уымæ гæсгæ программæйы хицæнæй сахæттæ амынд нæй – ныхасы рæзтыл куыст цæуы алы урочы дæр.

Культурæзонæн æмæ коммуникативон компетенцитæ рæзын кæнынны тыххæй программæ пайда кæны ирон аив литературæйы, адæмон сфæлдыстады, публицистикон, наукон æмæ официалон-хъуыддагон тексттæй æмæ сæ скъуыддзæгтæй. Уымæй уæлдай ма программæмæ гæсгæ арæзт ахуыргæнæн чингуыты ис ахуырадон тексттæ – чингуыты авторты фыст тексттæ (тематикон пъланты бæрæггонд сты сæрмагонд нысанæй - *). Ацы программæйы сæрмагонд миниуæг у уый дæр, æмæ алы æвзагон темæ дæр æмбæрстгонд кæнæ фæлхатгонд цæуы юæлвырд ныхасон æрмæджы – тесты – бындурыл.

Изложенитæ æмæ нывæцæнты темæтæ æвзаргæйæ, архайын хъæуы, цæмæй уыцы куыстытæ æххуыс уой скъоладзауты фæллойдон, идейон æмæ этикон хъомыладæн. Архайын хъæуы, цæмæй скъоладзаутæ ирон æвзаджы фæрцы фаг информаци исой æхсæнадон царды æппæт къабæзтæй æмæ иронау дзурын æмæ фыссын зоной сæхи æхсæнадон куысты фæлтæрддзинады, бинонты царды, райгуыраен хъæу, горæты тыххæй, æндæр адæмтæ æмæ бæстæты царды тыххæй.

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР
ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ № _____
от __. __.2021г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЯЗЫКУ
1 КЛАСС**

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:
Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæзт æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цауы къуыри 3 сахаты (æдæппæт 99 сахаты)

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцауы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындинад рæзын кæнын.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæраг алы адæмæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцауа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтæ раттын.

Æвзагзонынады программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- мадæлон æвзагыл дзурыны нормативон арæхстдинад: дзырдты растфыссынад æмæ растдзурынад, хъуыдыйæдты арæзт æмæ фыссынад.
- лингвистикон компетенци: æвзаджы иуæгты системон ахуырад, сæ арæзт, зæлынад, фыссынад æмæ ныхас;
- ныхасы компетенци: ныхас æмбарын æмæ дзы арæхстджынаæй пайда кæнын хъуыдыйæдтæ аразгæйæ;
- коммуникативон компетенци: æвзагæй пайда кæныны фæлтæрддинад ныхасы алыхуызон сферæты рæзын кæнын (царды, ахуырады æмæ а.д.);
- культурон компетенци:
- лингвокультуроведческая (лингвокультурологическая) компетенция: изучение русского языка проводится на основе диалога национальной культуры с русской культурой с целью более глубокого понимания их обеих, а также русского языка и русской речи, созданных на русском языке произведений, для подготовки учащегося к межкультурной коммуникации и для его

воспитания как поликультурной личности.

Программæ домы, цæмæй ахуырдаутæ хицæн кæной мыртæ æмæ дамгъæтæ

Программæ домы, цæмæй скъоладзаутæ базонæй текстæ сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысануæг зонын, текстæнйæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæзасæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чыныг кæсынмæ.

Æвзагзонынады программæйы сæйраг нысан:

- гуырынкæнынуарзондзинадмадæлон æвзагмæ, куыд æппæтиронадæмыкультурæйы æвдисæнмæ;
- ахуырдаутæмирон æвзаджыарæзт æмæ функционалонархайдалысферæты æмæ ситуациызониндзинæдтæ рæзынкæн

Æвзагзонынады программæйы сæйраг хæстæ:

- ирон æвзагмæ уæлдай ахаст гуырын кæнын, куыд ирон культурæйы аивдæр фæзынд;
- разæнгард кæнын дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурæйы бындурон ахуырмæ,
- раттын зониндзинæдтæ ирон æвзаджы нысанти системæй йæ арæз æмæ йæ функцитæ
- зониндзинæдтæй практикон æгъдауæй пайда кæнын литературон æвзагыл дзургæ æмæ фысгæ ныхасы

Тематикон пълантæ

1-аг кълас

(къуыри – 3 сах., æдæппæт – 99 сах.)

Бацæттæгæнæн рæстæг – 9 сах.

Урочы темæ	Урочы мидис	Фæлхатгæнин аг æрмæг	Скъоладзауты архайды хуызтæ
<p>1-аг урок. Скъола Ныхас. Дзургæ æмæ фысгæ ныхас.</p>	<p>1-æм сентябрь – ног ахуыры аз. Зонындзинæдты бæрæгбон. «Абетæ»– фыццаг ахуыргæнæн чиныг ирон æвзагæй. Нывтыл куыст. Ныхасы арæст. Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинæдтæ. Æмдзæвгæ «Скъолайы лæппу». Дзырдутон куыст: скъола, скъоладзау, кълас, урок, дзæнгæрæг, ахуыргæнæг, фыссæн фæйнаг, радгæс.</p>		<p>Зонын: - раст бадын; - хъусын, нихас цауыл цауы, уый æмбарын; - фæрстытæн дзуæппытæ дæттын; - ахуыргæнæджы амындмæ гæсгæ дзырдтæ фæлхат кæнын. Арæхсын: - аргъау кæнæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ, - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ.</p>
<p>2-аг урок. Ахуыргæнæн дзауматæ Ныхас. Дзургæ æмæ фысгæ ныхас. Хъуыдыйад .</p>	<p>Ахуыргæнæн дзауматæ. Нывтыл куыст. Ныхас. Хъуыдыйад (иумæйаг æмбарынад). Схемайæ йæ нысан кæнын. Ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Æмбалты Цоцко «Скъоламæ». Радзырд «Скъоладзауты æххуыс». Дзырдут: чиныг, растхагæнæн, фыстхалæн, боньг.</p>	<p>Ныхас. Дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинæдтæ.</p>	<p>Зонын: - раст бадын; - дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинæдтæ æмбарын; - хъусын, нихас цауыл цауы, уый æмбарын æмæ иронау раст дзурын; - хъуыдыйадæн схемæ аразын; - нихас хæйттыл дих кæнын; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын; - фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.</p>
<p>3-аг урок. Нæ хæдзар Ныхас. Хъуыдыйад. д. Дзырд.</p>	<p>Нæ хæдзар. Нывмæ гæсгæ бинонты царды тыххæй дзурын. Ныхас. Хъуыдыйад. Дзырд (схемæтæ аразын). Æмбисонды æмбарынад. Дзырдут: хæдзар, кæрт, бæрзонд, сис. Къухфысты куыст</p>	<p>Ныхас. Хъуыдыйад æмæ дзырд. Ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Схемæтæ аразын.</p>	<p>Зонын: - раст бадын, фысгæйæ тетрад партæйыл раст æвæрын. - хъусын, æмбарын, иронау раст дзурын. Арæхсын: - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразынмæ; - бинонты тыххæй радзурынмæ;</p>

<p>4-æм урок. Уæлæдарæс æмæ къахыдарæс Ныхас. Хъуыдыйад д. Дзырд.</p>	<p>Уæлæдарæс æмæ къахыдарæс. Афæдзы афонтæм гæсгæ уæлæдарæс æвзарын. Чиниджы нывтæм гæсгæ уæлæдарæсы нæмттæ дзурын. Ныхас. Хъуыдыйад. Дзырд. Нывтыл куыст. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Схематæм гæсгæ дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтæ аразын. Дзырдут: дарæс, къахыдарæс, цухъхъа. Къухфысты куыст.</p>	<p>Ныхас. Хъуыдыйад æмæ дзырд. Схематæ аразын.</p>	<p>Зонын: - раст бадын, фысгæйæ тетрад партайыл раст æвæрын; - хъусын, æмбарын, иронау раст дзурын. Арæхсын: - дзырд æмæ хъуыдыйад кæрæдзийæ иртасынмæ; - дзырдæн æмæ хъуыдыйадæн схемæ аразынмæ; - хъуыдыйады мидæг дзырдты нымæц бæрæг кæнынмæ; - сæ уæлæдарæсмæ зылынмæ; - афæдзы афонтæм гæсгæ уæлæдарæс æвзарынмæ.</p>
<p>5-æм урок. Хæдзарон цæрæгойтæ æмæ мæргътæ Хъуыдыйад æмæ дзырд.</p>	<p>Хæдзарон цæрæгойтæ æмæ мæргътæ. Нывтыл куыст. Цæрæгойты нæмттæ зонын. Цæрæгойтæ æмæ мæргъты миниуджытæ. Хъуыдыйад æмæ дзырд. Схематæ сын аразын. Радзырд «Найынмæ». Æмбисæндтыл куыст. Дзырдут: бæх, байраг, хъуг, род, сæгъ, сæныкк. Къухфысты куыст.</p>	<p>Ныхас. Хъуыдыйад æмæ дзырд. Хъуыдыйæдтæ м схематæ аразын.</p>	<p>Зонын: - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хæдзарон цæрæгойтæ æмæ мæргъты миниуджытæ. Арæхсын: - æмбисæндты мидис æмбарынмæ; - хæдзарон цæрæгойтæм зылынмæ; - къорды куысты архайынмæ; - къухфысты хæслæвæрдтæ æххæст кæнынмæ.</p>
<p>6-æм урок. Хъæддаг цæрæгойтæ æмæ мæргътæ Хъуыдыйад д. Дзырд. Уæнг.</p>	<p>Хъæддаг цæрæгойтæ æмæ мæргътæ. Сæ миниуджытæ. Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæ аразын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Схематæ аразын. Радзырд «Зыгъарæг». Нывтыл куыст. Дзырдут: хуыргарк, къуырмагарк, уæрцц, бирагъ, зыгъарæг, дзæбидыр. Къухфысты куыст.</p>	<p>Хæдзарон фос æмæ мæргътæ. Хъуыдыйад æмæ дзырды схематæ.</p>	<p>Зонын: - хъæддаг цæрæгойты æмæ мæргъты нæмттæ æмæ миниуджытæ; - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мыртæ раст дзурынмæ; - хъуыдыйæдтæ æмæ чысыл радзырдтæ аразынмæ.</p>
<p>7-8-æм уроктæ. Халсартæ. Дыргътæ Хъуыдыйад д. Дзырд. Уæнг.</p>	<p>Халсартæ æмæ дыргътæ. Нывтыл куыст. Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Хъуыдыйæдтæ дзырдтыл дих кæнын, дзырдтæ - уæнгтыл. Бираон нымæцы формæ. Хъуыдыйæдты хицæндзинæдтæ интонацимæ</p>	<p>Хъуыдыйад. Дзырд. Уæнг. Дзырдты схематæ. Дзырдтæй хъуыдыйæдтæ аразын. Хъæддаг</p>	<p>Зонын: - халсартæ æмæ дыргъты хицæндзинæдтæ; - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - дзырд уæнгтыл дих кæнынмæ;</p>

	гæсгæ. Хъуыдыйæдтæн схемæтæ аразын. Хъазт «Базон-базон». Æмдзæвгæ «Ныв». «Бæласы аргъау». Дзырдуат: дыргъ, халсар, чылауи, алтъами, тыллаг. Къухфысты куыст.	сырдтæ æмæ хæдзарон цæраегойты хицæндзинæдтæ.	- мыртæ раст дзурынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - аргъауи мидис æмбарынмæ; - къухфысты кусынмæ.
9-æм урок. Нæ Райгуырæн бæстæ Дзырд. Дамгъæ. Мыр.	Нæ Райгуырæн бæстæ. Нывтыл куыст. Ирыстон – Уæрæсе. Мæскуы – Дзæуджыхъæу. Дзырд. Дамгъæ. Мыр. Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ æмæ дамгъæтæ. Æрдзон мыртæ æмæ адæймаджы загъд мырты хицæндзинæдтæ. Мырты схемæтæ.. Дзырдуат: Райгуырæн бæстæ, сæйраг горæт, фæлладуадзæн фæз. Къухфысты куыст.	Дзырдты схемæтæ. Дзырдтæй хъуыдыйад аразын. Бираон нымæцы форма. Хъуыдыйæдты хицæндзинæдтæ интонацимæ гæсгæ.	Зонын: - Уæрæсе æмæ Ирыстоны сæйраг горæтты нæмттæ; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ кæрæдзийæ иртасынмæ; - мырты схемæтæ кæсынмæ; - æмхæст уæнгтæ схемæтæм гæсгæ иртасынмæ; - сюжетон нывмæ гæсгæ радзырд аразынмæ.

Абетæ ахуыр кæнын (63 сахаты)

10-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ А а	Хъæлæсон мыр [а], дамгъæтæ А, а . Нывтæ æмæ схемæтæм гæсгæ дзырдтæ кæсын. Сюжетон нывтыл куыст. Схемæтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Адæмон сфæлдыстад. Тагъддзуринаг. Дзырдуат: авдæн, арвæрдын. Къухфысты куыст.	Дзырдты схемæтæ. Дзырдтæй хъуыдыйад аразын. Хъуыдыйæдты хицæндзинæдтæ интонацимæ гæсгæ.	Зонын: - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ æрмæст хъæлæсы фæрцы загъд кæй вæййынц. Арæхсын: - мыр [а]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - тагъддзуринаг раст æмæ рæвдз дзурынмæ.
11-æм урок. Дамгъæтæ Ии	Хъæлæсон мыр [и], дамгъæтæ Ии . Нывтæ æмæ схемæтæм гæсгæ дзырдтæ дзурын. Сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнын. Дзырдуат: сннаг, пираен, идон. Къуыхфысты куыст.	Хъæлæсон мыр [а], дамгъæтæ А, а . Мырон-уæнгон анализ. Ныхасы рæзтыл фæлтæраентæ. Дзырдтæй хъуыдыйад аразын.	Зонын: -аразын дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ. - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ æрмæст хъæлæсы фæрцы загъд кæй вæййынц, уый; Арæхсын: - мыр [и]-йæн характеристика дæттынмæ; -мырон-уæнгон анализ

		Бирæон нымæцы форма. Хъуыдыйæдты хицæндзинад интонацимæ гæсгæ	кæнынмæ; -раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; -мыр дзырды райдиан, астау æмæ кæронæй хицæн кæнынмæ; - сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнынмæ; - загъды нысанмæ гæсгæ хъуыдыйæдтæ иртасынмæ.
12-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ О о	Хъæлæсон мыр [o], дамгъæтæ О, о . Схемæтæм æмæ нывтæм гæсгæ предметты нæмттæ дзурын. Сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ æмæ чысыл радзырдтæ аразын. Дзырдуат: обау, къодах. Къухфысты куыст.	Хъæлæсон мыр [и], дамгъæтæ Ии Мырон-дамгъон анализ.	Зонин: - дзырдæн æмæ хъуыдыйадæн схемæ аразын. - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ æрмæст хъæлæсы фæрцы загъд кæй вæййынц. Арæхсын: - мыр [o]-йæн характеристика дæттынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ.
13-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ У у	Хъæлæсон мыр [y], дамгъæтæ У, у . Схемæтæм гæсгæ предметты нæмттæ базонин. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Нывмæ гæсгæ радзырд аразын. Дзырдуат: узын, улæфт, ус. Къухфысты куыст.	Хъæлæсон мыр [o], дамгъæтæ О, о . Мырон-дамгъон анализ.	Зонин: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - схемæмæ гæсгæ хъæлæсон мыр иртасын. Арæхсын: - мыр [y]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - нывмæ гæсгæ æмæ схемæты руаджы текст аразынмæ;
14-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Æ æ	Хъæлæсон мыр [æ], дамгъæтæ Æ, æ . Нывтæ æмæ схемæтæм гæсгæ предметты нæмттæ дзурын. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Стыр дамгъæ хъуыдыйады райдайæны. Дзырдуат: гæлæбу, æхсæрæг, æхсæр, æхсыр. Къухфысты куыст.	Хъæлæсон мыр [y], дамгъæтæ У, у . Схемæтæм гæсгæ предметты нæмттæ базонин. Мырон-дамгъон анализ.	Зонин: - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мыр [æ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - хъуыдыйæдтæ аразынмæ; - схемæтæм гæсгæ дзырдтæ раст дзурынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ.

<p>15-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ ы</p>	<p>Хъæлæсон мыр [ы], дамгъæ ы. Сюжетон нывтæм гæсгæ таурæгъон, хъæрон æмæ фарстон хъуыдыйæдтæ аразын. Мыртæ [а], [æ] æмæ [ы]-йы хицæндзинæдтыл кусын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Хъæлæсон мыр [æ], дамгъæтæ Æ, æ. Мырон-дамгъон анализ.</p>	<p>Зонын: - дзырдæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мыр [ы]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - мыртæ [а], [æ], [ы] кæрæдзийæ хицæн кæнынмæ; - мырон-дамгъон анализ</p>
<p>16-æм урок Мыр æмæ дамгъæ Н н</p>	<p>Мыр [н] дамгъæтæ Нн Мыр [н] дзырдты райдайæны, астæу æмæ кæроны. Дамгъæ н-имæ уæнгтæ аразын æмæ кæсын. Сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ æмæ чысыл радзырдтæ аразын. Ребустыл куыст. Дзырдуат: нарт, Нарты</p>	<p>Хъæлæсон мыр [ы], дамгъæ ы. Мырон-дамгъон анализ.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - хъæлæсон мыртæ æрмæст хъæлæсы фæрцы загъд кæй ваййынц; - æмхъæлæсонтæ та – былтæ, хъæлæс, æвзаг æмæ æндæр дзураен оргæнты фæрцы. Арæхсын: - мыр [н]-йæн характеристикæ</p>
<p>17-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Р р</p>	<p>Мыр [р], дамгъæтæ Р, р Дамгъæ р-имæ уæнгтæ аразын. Дзырдтæ кæсын. Сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнын. Таурæгъон, фарстон æмæ хъæрон хъуыдыйæдтæ. Дзырдуат: тырыса, рувæн. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыр [н] дамгъæтæ Нн. Мырон-дамгъон анализ.</p>	<p>Зонын: - хъуыдыйад загъды нысанмæ гæсгæ иртасын;. Арæхсын: - мыр [р]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнын; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - загъды нысанмæ гæсгæ алыхуызон хъуыдыйæдтæ иртасынмæ.</p>
<p>18-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ М м</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [м], дамгъæтæ М, м. Дамгъæ м-имæ уæнгтæ аразын. Дзырдтæ кæсын. Сюжетон нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ хъуыды кæнын. Таурæгъон, фарстон æмæ хъæрон хъуыдыйæдтæ. Дзырдуат: мигъ, маймули. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [р], дамгъæтæ Р, р. Мырон-дамгъон анализ. Таурæгъон, фарстон æмæ хъæрон хъуыдыйæдтæ.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; Арæхсын: - мыр [м]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - уæнгтæй дзырдтæ аразынмæ; - схемæтæ æмæ нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ.</p>
<p>19-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Т т</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [т], дамгъæтæ Т, т. Мыр [т]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæм гæсгæ дзырдтæ</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [м], дамгъæтæ М, м. Мырон-дамгъон анализ. Уæнггай æмæ</p>	<p>Зонын: - хъуыдыйады арæзт; - дзырд, дзырdbæст æмæ хъуыдыйад кæрæдзийæ иртасын. Арæхсын: - мыр [т]-йæн характеристикæ дæттынмæ;</p>

	<p>кæсын. Текст бакæсын æмæ равзарын. Къухфысты куыст.</p>	<p>æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæрæнтæ.</p>	<p>- мырон - дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæй æндæр дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>20-æм урок Мыр æмæ дамгъæ Д д</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [д], дамгъæтæ Д, д. Мыр [д]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйад æмæ чысыл радзырд аразын. Схемæтæм гæсгæ дзырдтæ кæсын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [т], дамгъæтæ Т, т. Мырон- дамгъон анализ. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - схемæтæм гæсгæ дзырдтæ кæсын. Арæхсын: - мыр [д]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - аив кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæ уæнггай æмæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>21-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ С с</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [с], дамгъæтæ С, с. Мыр [с] - имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Бирæон нымæцы формæ аразын. Бирæнысанон дзырдтимæ зонгæ кæнын. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйад æмæ чысыл радзырд аразын. Схемæтæм гæсгæ дзырдтæ кæсын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [д], дамгъæтæ Д, д. Мырон- дамгъон анализ. Уæнггай æмæ æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæрæнтæ. Текст кæсын. Ныхасы рæзтыл фæлтæрæнтæ.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - схемæтæм гæсгæ дзырдтæ кæсын. Арæхсын: - мыр [с] - йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - аив кæсынмæ æмæ дзурынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссынмæ; - дзырдтæ уæнггай æмæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>22-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Х х</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [х], дамгъæтæ Х, х. Мыр [х]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Бирæон нымæцы формæ аразын. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйад æмæ чысыл радзырд аразын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [с], дамгъæтæ С, с. Мырон- дамгъон анализ. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæ, дзырдтæ, дзырдбæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. - уæнгтæй дзырдтæ аразын. Арæхсын: - мыр [х]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ</p>

			<p>дзурынмæ; - æнæхъæн дзырдтæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>23-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Г г</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [г], дамгъæтæ Г, г. Мыр [г]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Текст «Гал» кæсын. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйад æмæ чысыл радзырд аразын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [х], дамгъæтæ Х, х Мырон-дамгъон анализ. Æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæраентæ.</p>	<p>Зонын; - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - æнæхъæн дзырдтæй кæсын. Арæхсын: - мыр [г]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>24-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ У у</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [у], дамгъæтæ У, у. Мыр [у]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Нывтæм гæсгæ хъуыдыйад æмæ чысыл радзырд аразын. Проблемон хæслæвæрд æххæст кæнын (лабиринт). Æмбисондыл куыст. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [г], дамгъæтæ Г, г. Мырон-дамгъон анализ. Æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæраентæ.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын. Арæхсын: - æмхъæлæсон мыр [у]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - текст дзырдтæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>25-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ К к</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [к], дамгъæтæ К, к. Мыр [к]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ æмæ чысыл радзырд аразын. Проблемон хæслæвæрд æххæст кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [у], дамгъæтæ У, у Мырон-дамгъон анализ. Æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæраентæ.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын æмæ уæнгтæй дзырд аразын; - схемæтæ æмæ нывтыл кусын. Арæхсын: - мыр [к]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - текст дзырдтæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ.</p>
<p>26-æм</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [л],</p>	<p>Æмхъæлæсон</p>	<p>Зонын:</p>

<p>урок. Мыр æмæ дамгъæ Л л</p>	<p>дамгъæтæ Л, л. Мыр [л]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Проблемон хæслæвæрд æххæст кæнын (нывты бынмæ дзырдтæ баххæст кæнын). Тагъдзуринаг ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>мыр [к], дамгъæтæ К, к. Мырон-дамгъон анализ. Æнæхъæн дзырдтæй кæсыны фæлтæраентæ.</p>	<p>- мыр [л]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын; - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - нывтæ æмæ схемæтыл кусын. Арæхсын: - мыр [л]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - тагъдзуринаг раст æмæ рæвдз дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>27-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Ц ц</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [п], дамгъæтæ П, п. Мыр [ц]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Мыртæ [с] æмæ [ц] абарын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Нывтæм гæсгæ текст «Хосгæрдæн» баххæст кæнын. Проблемон хæслæвæрд æххæст кæнын (нывты бынмæ дзырдтæ баххæст кæнын). Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [л], дамгъæтæ Л, л. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - нывтæ æмæ схемæтыл кусын; - бирæнысанон дзырдтæ. Арæхсын: - мыр [п]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - нывтæм гæсгæ текст баххæст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ.</p>
<p>28-æм уроктæ. Мыр æмæ дамгъæ З з</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [з], дамгъæтæ З, з. Мыр [з]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Мыртæ [с] æмæ [з] абарын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Дзырdbæстытыл куыст. Бакæсын радзырд «Зарыны урок». Тагъдзуринаг ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [п], дамгъæтæ Ц, ц. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - уæнгтæй дзырдтæ аразын. Арæхсын: - мыр [п]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>

<p>29-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Ф ф</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [ф], дамгъæтæ Ф, ф. Мыр [ф]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Æмдзæвгæйыл кусын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Ног дзырдтæ аразын. Текст бакæсын æмæ равзарын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [з], дамгъæтæ З, з. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - æмдзæвгæ аив кæсын. Арæхсын: - мыр [ф]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ æмæ йæ æвзарынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæ уæнгтай æмæ æнахъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>30-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Й й</p>	<p>Мыр [й], дамгъæтæ Й, й. Мыр [й]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Й кæм æмбæлы, ахæм дзырдтæ кæсын. Тагъдзуринаг ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [ф], дамгъæтæ Ф, ф. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - схемæтæ æмæ нывтыл куыст; - ног дзырдтæ аразын. Арæхсын: - мыр [ф]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæ уæнгтай æмæ æнахъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>31-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Б б</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [б], дамгъæтæ Б, б. Мыр [б]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Дзырдтæ бирæон нымæцы æвæрын. Бакæсын æмæ равзарын радзырдтæ «Бинонтæ» «Байраг». Дзырдтæй рахицæн кæнын мыр [б]. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыр [й], дамгъæтæ Й, й. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Арæхсын: - мыр [б]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>32-æм урок. Мыр æмæ</p>	<p>Хъæлæсон мыр [е], дамгъæтæ Е, е. Мыр [е]-имæ уæнгтæ,</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [б], дамгъæтæ Б, б.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - схемæтæ æмæ нывтыл куыст;</p>

<p>дамгъæ Е е</p>	<p>дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст.</p> <p>Дамгъæ е кæм æмбæлы, ахæм дзырдтæ кæсын. Æмдзæвгæйыл кусын. Тексттæ «Сырдоны» æмæ «Еуу» кæсын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Текст кæсын.</p>	<p>- дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мыр [е]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст кæсынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - дзырдтæ уæнгтай æмæ æнæхъæнæй кæсынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>33-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ В в</p>	<p>Æмхæлæсон мыр [в], дамгъæтæ В, в. Мыр [в]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Æмдзæвгæйыл кусын. Тексттæ «Иу дамгъæ», «Вагзал» кæсын æмæ æвзарын. Дзырдты мидæг æндæр дзырдтæ агурын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Хъæлæсон мыр [е], дамгъæтæ Е, е. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - дзырдты мидæг æндæр дзырдтæ агурын. Арæхсын: - мыр [в]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>34-æм урок. Дамгъæ ъ</p>	<p>Дамгъæ ъ (хъæбæры нысан), дамгъæтæ: къ, хъ, гъ, тъ, нь, чъ, цъ. Хъæбæр нысаны функци ирон æвзаджы. Мыр цы дамгъæтимæ дæтты, уыдон хъæлæсонтимæ раст дзурын. Нывтыл куыст. Тагъдзуринаг ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхæлæсон мыр [в], дамгъæтæ В, в. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - нывтыл куыст; - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - къæйттæй кусынмæ.</p>
<p>35-36-æм уроктæ. Дамгъæтæ Хъ хъ</p>	<p>Æмхæлæсон мыр [хъ], дамгъæтæ Хъ, хъ. Мыр [хъ]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Дзырдтæн бирæон</p>	<p>Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; Арæхсын: - мыр [хъ]-йæн характеристика дæттынмæ; - диалогон ныхасы архайынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ;</p>

	<p>нымæцы формæ аразын. Диалогыл куыст. Æмдзæвгæйыл кусын. Бакæсын текст «Хъæугæрон». Уыци-уыцийыл куыст. Къухфысты куыст.</p>		<p>- дзырдтæн бирæон нымæцы формæ аразынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - уыци-уыци базоннынмæ.</p>
<p>37-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Гъ гъ</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [гъ], дамгъæтæ Гъ, гъ. Мыр [гъ]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Дзырдтæн бирæон нымæцы формæ аразын. Диалогыл куыст. Æмдзæвгæйыл кусын. Æмбисондыл куыст. Уыци-уыцийыл куыст. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [хъ], дамгъæтæ Хъ, хъ. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырдтæн кæнæ хъуыдыйадæн схемæ аразын. Арæхсын: - мыр [гъ] - йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - дзырдтæн бирæон нымæцы формæ аразынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - диалогон ныхасы архайынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ.</p>
<p>38-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Дз дз</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [дз], дамгъæтæ Дз, дз. Мыр [дз]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын.. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Адæмон сфæлдыстадимæ зонгæ кæнын. Диалогыл кусын. Æмдзæвгæйыл кусын. Текст «Дыгургомы» кæсын æмæ æвзарын. Уыци-уыцийыл куыст. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [гъ], дамгъæтæ Гъ, гъ. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - уæнгтæй дзырдтæ аразын. Арæхсын: - мыр [дз]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй хицæн кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй радзурынмæ; - уыци-уыцийæн дзуапп дæттынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ.</p>
<p>39-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Ж ж</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [ж], дамгъæтæ Ж, ж. Мыр [ж]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Æрмæст уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдты кæй æмбæлы, уый бацамонын. Дзырдуат: морж, журнал, жираф. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Æмдзæвгæйыл кусын.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [дз], дамгъæтæ Дз, дз. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын; - уæнгтæй дзырдтæ аразын. Арæхсын: - мыр [ж]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - тагъдзуринаг раст æмæ рæвдз</p>

	Тексттæ «Журнал «Ногдзау», «Морж» кæсын æмæ æвзарын. Тагъддзуринагыл куыст. Къухфысты куыст.		дзурынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
40-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Дж дж	Æмхъæлæсон мыр [дж], дамгъæтæ Дж, дж . Мыр [дж]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Дзырдуат: Ирыстоны хъæутæ. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Æмдзæвгæйыл кусын («Саг»). Адæмон сфæлдыстадимæ зонгæ кæнын («Сой цауы, сой»). Бакæсын æмæ равзарын тексттæ «Хæрисджын», «Дзæуджыхъæу». Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыр [ж], дамгъæтæ Ж, ж . Текст кæсын.	Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - схемæтæ æмæ нывтыл куыст; Арæхсын: - мыр [дж]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
41-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Къ къ	Æмхъæлæсон мыр [къ], дамгъæтæ Къ, къ . Мыр [къ]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Дзырдуат: къæбыла, къанау, къомси, къæдзил. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Тексттыл кусын «Къæбыла», «Скъола». Хи ныхæстæй дзурын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Тагъддзуринаг ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыр [дж], дамгъæтæ Дж, дж . Текст кæсын.	Зонын: - уæнгтæй дзырдтæ аразын; - схемæтæ æмæ нывтыл кусын. Арæхсын: - мыр [къ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - мыры бынат дзырды бæрæг кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - тагъддзуринаг тагъд дзурынмæ; - проблемон фæрстытæн дзуæпп дæттынмæ.
42-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Цъ цъ	Æмхъæлæсон мыр [цъ], дамгъæтæ Цъ, цъ . Мыр [цъ]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Ц æмæ Цъ кæрæдзийыл барын. Дзырдуат: цъиах, цъылын, æхсынцъы, æлхынцъ. Схемæтæ æмæ нывтыл куыст. Ребусыл куыст. Бакæсын	Æмхъæлæсон мыр [къ], дамгъæтæ Къ, къ . Текст кæсын.	Зонын: - дзырдты мидаг æндæр дзырдтæ агурын. Арæхсын: - мыр [цъ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - тагъддзуринаг раст æмæ рæвдз

	æмæ равзарын текст «Цъуй бæлас». Къухфысты куыст.		дзурынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
43-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Ч ч	Æмхъæлæсон мыр [ч], дамгъæтæ Ч, ч. Æмхъæлæсон мырты хицæндзинад. Бирæон нымæц аразын. Уырымты Петяйы æмдзæвгæ «Чиныг» зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Тексттæ «Чылауитæ», «Чермен» кæсын, хи ныхæстæй дзурын. Æмбисондыл куыст. Уæнгтæй дзырдтæ аразын æмæ сæ кæсын. Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыр [цъ], дамгъæтæ Цъ, цъ. .	Зонын: - бирæон нымæц аразын; - æмбисонды сæйраг хъуыды. Арæхсын: - мыр [ч]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - мыры бынат дзырды мидæг; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
44-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ Чъ чъ	Æмхъæлæсон мыр [чъ], дамгъæтæ Чъ, чъ. Дамгъæ чъ -имæ уæнгтæ, дзырдтæ кæсын.. Ч æмæ Чъ -имæ дзырдтæ барын. Схемæтæм гæсгæ предметты нæмттæ дзурын. Тексттæ «Сычъи», «Чермен» æмбаргæ каст кæнын, фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Ног дзырдтæ аразын. Нымайæн æмæ уыци-уыцийыл кусын. Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыр [цъ], дамгъæтæ Цъ, цъ. Текст кæсын.	Зонын: - æмхъæлæсон мырты хицæндзинад; - бирæон нымæц аразын. Арæхсын: - мыр [чъ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - мыры бынат дзырды бæрæг кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - диалогон ныхасы архайынмæ; - уыци-уыцийæн дзуапп ссарынмæ.
45-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ П п	Æмхъæлæсон мыр [п], дамгъæтæ П, п. П-пъ барын дзырдты мидæг. Тексттæ «Поли» æмæ «Мæ фыд» равзарын. Æмдзæвгæйыл куыст. Дамгъæтæй дзырдтæ аразын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Ребусыл куыст. Ног дзырдтæ аразын. Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыр [чъ], дамгъæтæ Чъ, чъ.	Зонын: - дамгъæтæй уæнгтæ, уæнгтæй - дзырдтæ аразын; Арæхсын: - мыр [п]-йæн характеристика дæттынмæ; - мыры бынат дзырды бæрæг кæнынмæ. - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - æмдзæвгæ аив кæсынмæ.
46-æм урок. Мыр æмæ	Æмхъæлæсон мыр [пъ], дамгъæтæ Пъ, нь. Байхъусын текстмæ «Мæ	Æмхъæлæсон мыр [пъ], дамгъæтæ П, п.	Зонын: - дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын; - дамгъæтæй дзырдтæ аразын.

<p>дамгъæ Пь пь</p>	<p>фыд». П-Пь барын дзырдты мидæг. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Дамгъæтæй дзырдтæ аразын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Ребусыл куыст. Ног дзырдтæ аразын. Къухфысты куыст.</p>		<p>Арæхсын: - мыр [пъ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ.</p>
<p>47-æм урок. Мыр æмæ дамгъæ ТЬ ть</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [тъ], дамгъæтæ ТЬ, ть. Мыр [тъ]-имæ уæнгтæ, дзырдтæ, дзырdbæстытæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Дзырдуат: тæпа, алтæами, тьупгæнаг. Уæнгтæ та – тья кæрæдзийыл барын, дзырдтæ аразын. Нывтæн сæ нæмттæ дзурын. Бакæсын æмæ равзарын текст «Бæрæгбон». Уыци-уыцийыл куыст. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [пъ], дамгъæтæ Пь, пь. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - хъуыдыйæдтæ кæсын; - æппæты цыбырдæр дзырд ссарын. Арæхсын: - мыр [тъ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - мыр дзырды райдиан, астæу æмæ кæронæй хицæн кæнынмæ. - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - уыци-уыцийæн дзуапп ссарынмæ; - ног дзырдтæй пайда кæнынмæ.</p>
<p>48-æм урок. Мыртæ æмæ дамгъæтæ Э э, Ю ю, Я я, Ё ё</p>	<p>Мыртæ [э], [ю], [я] æмæ [æ] - имæ дзырдтæ кæсын. Текстæ «Дыууæ Юрийы», «Экскурси» бакæсын æмæ равзарын. Дзырдты мидæг ног дзырдтæ агурын. Уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдтыл кусын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыр [тъ], дамгъæтæ ТЬ, ть. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырдты мидæг ног дзырдтæ агурын; - уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдтæ. Арæхсын: - мыртæ [э], [ю], [я] æмæ [ĕ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - текст кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурынмæ.</p>
<p>49-æм урок. Мыртæ æмæ дамгъæтæ Ж, Ш, Щ</p>	<p>Æмхъæлæсон мыртæ [ж], [ш], [щ]. Фыссын гыццыл дамгъæ ш, ж, щ æмæ стыр дамгъæ Ж, Ш, Щ. Дамгъæтимæ уæнгтæ, дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын. Ног дзырдтæ агурын. С æмæ Ш-имæ дзырдтæ барын.</p>	<p>Мыртæ [э], [ю], [я] æмæ [ĕ]. Текст аив кæсын.</p>	<p>Зонын: - дамгъæтимæ уæнгтæ, дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдтæ кæсын; - ног дзырдтæ агурын. Арæхсын: - мыртæ [ж], [ш], [щ]-йæн характеристика дæттынмæ; - мырон-дамгъон анализ кæнынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ;</p>

	Тексттæ «Машинаætæ», «Сапон æмæ щеткаæ» кæсын æмæ æвзарын. Къухфысты куыст.		- текст хи ныхæстæй дзурынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
50-æм урок. Фæлмæны нысан ь	ь (фæлмæны нысан) уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдты. ь цы дзырдтæ æмæ хъуыдыйæдты ис, уыдон кæсын. Тексттæ «Афæдзы афонтæ», «Пальмæ» кæсын æмæ æвзарын. Нывтыл кусын. Къухфысты куыст.	Æмхъæлæсон мыртæ [ж], [ш], [щ]. Текст аив кæсын.	Зонын: - уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдтæ; - нывтыл кусын. - Арæхсын: - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - фæрстытæн дзуапп дæттынмæ.
51-52-æм уроктæ. Дамгъæтæ а – æ – ы	Мыртæ [а], [æ], [ы]-йы хицæндзинаæдтæ. Нывтыл куыст. Ребустæ райхалын. Æмдзæвгæ «Уарын» кæсын. Хъæлæсонтæ а, æ, ы раст дзурыныл фæлтæраентæ кæнын. (хицæнæй сæ загъын, абарын сæ). Къæйттæй куыст: æмдзæвгæ «Уæд ды та?» Нывмæ гæсгæ радзырд аразын. Дамгъæтæ а – æ – ы уæнгты мидæг барын (йæ, уа, ны). Тагъддзуринагтыл кусын. Къухфысты куыст.	Раст, аив æмæ æмбаргæ кастыл фæлтæраентæ.	Зонын: - хъæлæсонтæ а, æ, ы – имæ дзырдтæ раст кæсын; - дзырдтæй хъуыдыйæдтæ аразын. Арæхсын: - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ аив фыссын æмæ дзурынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - къæйттæй кусынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.
53-55-æм уроктæ. Дамгъæтæ З, з æмæ С, с	Мыртæ [з] [с]. Ног дзырдтæ аразын. Дзырдты, уæгъд бынæтты, хъæугæ дамгъæтæ фыссын. Тексттæ «Ирон хъазт», «Арс», «Сæрд», «Цъæй», «Хъæды» æвзарын. Хъæугæ мыртыл дзы бакусын. Ног дзырдтæ аразын. Тагъддзуринаг æмæ уыци-уыцитыл кусын. Нывтыл кусын. Къæйттæй кусын. Æмбисæндтыл куыст. Æмдзæвгæ «Чи цы уарзы». Ног дзырдтæ аразын. Нымайæн зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.	Мыртæ а, æ, ы . Текст раст, аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.	Зонын: - дзырд хъæугæ дамгъæтæй æххæст кæнын; - ног дзырдтæ аразын. Арæхсын: - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - къæйттæй кусынмæ; - нымайæн зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - æмбисонды мидис æмбарынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - текст хи ныхæстæй дзурынмæ.
56-57-æм	Мыртæ [х] [хъ]. Дзырдты сæ	Мыртæ з-с .	Зонын:

<p>уроктæ. Дамгъæтæ Х, х æмæ Хь, хь</p>	<p>раст дзурын. Загъды нысанмæ гæсгæ хъуыдыйæдты æрхæцæн нысæнттæм хъус æрдарын. Тексттæ «Хæрæг æмæ тæрхъус», «Хъазæнтæ» кæсын, æвзарын. Дзырдтæ Х æмæ Хь-имæ раст кæсын æмæ дзурын. Уыци-уыцитæ базонын. Къæйттæй кусын. Æмдзæвгæтæ «Хъæдхойæг», «Райхъал и» кæсын æмæ æвзарын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Текст кæсын</p>	<p>- дзырдтæ Х æмæ Хь-имæ раст кæсын; Арæхсын: - текст кæсын æмæ æвзарынмæ; - стъæлфыты бæсты хъæугæ дамгъæтæ æвæрынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - дзырдтæй бирæон нымæц аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - текст кæнæ хъуыдыйады æппæты цыбырдæр дзырдтæ ссарынмæ; - къæйттæй кусынмæ.</p>
<p>58-59-æм уроктæ. Дамгъæтæ Г, г æмæ Гь, гь</p>	<p>Мыртæ [г] [гь] Къæйттæй кусын: дзырдтæ бирæон нымæцы æвæрын. Д æмæ дз-йæ цы дзырдтæ райдайынц, уыдон кæрæдзиимæ абарын. Тексттæ «Зыгъарæг», «Чысыл Элина», «Сæрджын саг»-ыл бакусын. Æмдзæвгæ «Бирæгъ» аив кæсын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Уыци-уыцийæн дзуæпп агурын. Æмдзæвгæ «Тагъд-тагъд иумæ адзураем» аив кæсын, æвзарын. Дзырдбæстытыл кусын. Гæды æмæ æндæр хæдзарон цæрæгойты миниуджытыл æрдзурын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ х-хь Текст кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын</p>	<p>Зонын: - текст кæсын æмæ æвзарын; - дзырдтæ бирæон нымæцы æвæрын. Арæхсын: - фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ; - къордты кусынмæ.</p>
<p>60-æм урок. Дамгъæтæ Дз, дз æмæ æмæ З, з</p>	<p>Мыртæ [дз] [з]. Уæнгты, дзырдты, тагъддзуринаджы лæвæрд мыртæ раст кæсын. Æмдзæвгæтæ «Уалдзæгмæ балцы», «Уалдзæг» кæсын. Лирикон геройы мидхъуыдытæ æргом кæнын. Текст «Дзывыллар» кæсын æмæ æвзарын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ дз æмæ з. Текст кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.</p>	<p>Зонын: - текст кæсын æмæ æвзарын; - сæйраг архайæджы митæн аргъ кæнын. Арæхсын: - мыр [дз] [з]-йæн характеристика дæттынмæ; - текст хи ныхæстæй дзурынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>61-æм урок.</p>	<p>Мыр [дж] уæнгты, дзырдты æмæ текст кæсын.</p>	<p>Мыртæ дз æмæ з. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - текст раст æмæ аив кæсын;</p>

<p>Дамгъæ Дж, дж</p>	<p>Текст «Джызæл» кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын. Йæ мидисыл кусын. Къордтæй бакусын тексттыл «Уазæгуаты нанамæ» æмæ «Джимара». Къухфысты куыст.</p>		<p>- сæйраг архайæджы митæн аргъ кæнын. Арæхсын: - текст аив æмбаргæ каст кæнынмæ, хи ныхæстæй дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - къордтæй кусынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p><i>62-æм урок.</i> Мыртæ æмæ дамгъæтæ К-Къ</p>	<p>Мыртæ [к] [къ]. Уæнгтæ æмæ сæ дзырдты раст кæсын. Дзырдты хæйттæй дзырдтæ аразын. Текст «Гыщцыл ахуыргæнаг» кæсын æмæ æвзарын. Æмдзæвгæ «Кæм цы фидауы» зæрды- вæрдæй ахуыр кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ дз æмæ з. Мыртæ раст дзурын. Текст кæсын.</p>	<p>Зонын: - дзырдты хæйттæй дзырдтæ аразын; - текст хæйттыл дих кæнын. Арæхсын: - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - проблемон хæслæвæрд æххæст кæнынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p><i>63-64-æм уроктæ.</i> Дамгъæтæ Ц, ц æмæ Цъ, цъ</p>	<p>Мыртæ [ц] [цъ]-йы хицæндзинæдтæ. Уæнгты сæ раст кæсын. Дзырдтæ бираон нымæцы æвæрын. Тексттæ «Цъиу», «Цъамад» кæсын æмæ сын анализ кæнын. Уыци-уыцитыл куыст. Дзырдты рæнхъæвæрды уæлдай дзырд агурын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Къостайы æмдзæвгæ «Фыдуаг» зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Дзырдты мидæг дзырдтæ агурын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ к æмæ къ. Мыртæ раст дзурын. Тексттыл кусын. Каллиграфийы л кусын.</p>	<p>Зонын: - дзырдтæ бираон нымæцы æвæрын; - текст кæсын æмæ йын анализ кæнын. Арæхсын: - мыр [ц] [цъ]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - дзырдты рæнхъæвæрды уæлдай дзырд агурынмæ. - уæнгтæй дзырдтæ аразынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>

<p>65-66-æм уроктæ. Дамгъæтæ Ч, ч æмæ Чь, чь</p>	<p>Мыртæ [ч] [чь]-раст дзурын уæнгты æмæ сæ раст кæсын. Тексттæ «Дадайы дыргъдон», «Сычьи», «Чьырттым», «Рынчынгæс» кæсын æмæ анализ кæнын. Ч æмæ чь-имæ дзы дзырдтæ ссарын æмæ сæ бакæсын. Æмдзæвгæ «Ичьи»-йыл бакусын. Тагъдзуринаг ахуыр кæнын. Дзырдтæ цухгонд дамгъæтæй æххæст кæнын. Дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ ц æмæ цъ. Мыртæ раст кæсын æмæ фыссын. Каллиграфийы л куыст.</p>	<p>Зонын: - дзырд уæнгтыл дих кæнын. Арæхсын: - мыртæ [ч] [чь]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - мырон-уæнгон анализ кæнынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>67-æм урок. Дамгъæтæ П, п æмæ Пь, пь</p>	<p>Мыртæ [п] [пъ]-йы хицæндзинæдтæ. Уæнгты, дзырдты, текстты æмæ сæ тагъдзуринаджы раст кæсын. Тексттæ «Тæппуд тæрхъус», «Мах ахуыр кæнæм» - ы мидисыл куыст. Хи ныхæстæй сæ дзурын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Текстты æппæты даргъдæр æмæ цыбырдæр дзырдтæ агурын. Тагъдзуринагыл кусын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ ч æмæ чь Текст æвзарын. Растфыссынад ыл кусын.</p>	<p>Зонын: - текстты мидис æмбарын; - рольтæм гæсгæ кæсын. Арæхсын: - мыр [п] [пъ]-йæн характеристикæ дæттынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - текстты æппæты даргъдæр æмæ цыбырдæр дзырдтæ агурынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>68-æм урок. Дамгъæтæ Т, т æмæ ТЬ, ть</p>	<p>Мыртæ [т] [ть]-йы хицæндзинæдтæ иртасын. Мырты, дзырдты æмæ сæ тагъдзуринаджы раст кæсын. Цухгонд дамгъæтæй дзырдтæ æххæст кæнын. Схемæтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразын. Текст «Гæлæбу» - йыл кусын. Уыци-уыци-йыл кусын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Мыртæ п æмæ пъ. Раст аив æмæ æмбаргæ каст кæнын. Раст фыссын.</p>	<p>Зонын: - мыртæ [т] [ть] - йы хицæндзинæдтæ иртасын.; - цухгонд дамгъæтæй дзырдтæ æххæст кæнын. Арæхсын: - схемæтæм гæсгæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ; - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>69-70-æм уроктæ. Дæргъвæт ин æмхъæлæс онтæ</p>	<p>Дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ раст дзурын æмæ фыссын. Къуырийы бонты нæмттæ раст дзурын. Уыци-уыцитæ нывтæм гæсгæ базонын. Тексттæ «Къæвда»,</p>	<p>Мыртæ т æмæ тъ. Текст кæсын æмæ æвзарын. Каллиграфийы л куыст.</p>	<p>Зонын: - къуырийы бонты нæмттæ. Арæхсын: - радзырд кæсынмæ; - æмдзæвгæ æмæ тагъдзуринаг раст кæсынмæ;</p>

<p>дзырдты мидæг</p>	<p>«Зæрватыччытæ æртахтысты» кæсын, æвзарын. Æмбисондыл кусын. Тагъдзуринаг раст æмæ тагъд дзурын. Уыци-уыци базонин. Æмбисæндтыл куыст. Къухфысты куыст.</p>		<p>- уыци-уыцитæ базонинмæ; - дзырдтæ бирæон нымæцы æвæрынмæ.</p>
<p><i>71-æм урок.</i> Кæронбæт тæн</p>	<p>Хозиты Макары æмдзæвгæ «Ирхæфсæн» кæсын æмæ æвзарын. Ребустæ баххæст кæнын. Кроссворд æххæст кæнын. Уæнгтæй дзырдтæ аразын. Баситы Мысосты æмдзæвгæ «Чи, цæмæн!» рольтæм гæсгæ кæсын. Къухфысты куыст.</p>	<p>Дæргъвæтин æмхъалæсонтæ раст дзурын æмæ фыссын Текст хи ныхæстæй дзурын. Каллиграфийы л кусын.</p>	<p>Зонин: - уæнгтæй дзырд аразын; - рольтæм гæсгæ кæсын. Арæхсын: - текст аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - раст æмæ рæсугъд фыссын æмæ дзурынмæ; - ног дзырдтæ аразынмæ; - нывмæ гæсгæ радзырд æрхъуыды кæнынмæ.</p>
<p>Ирон æвзаджы уроктæ</p>			
<p>1-аг урок. Текст. Ныхас. Хъуыдыйа д. Дзырд.</p>	<p>Ныхас. Дзургæ æмæ фысгæ ныхас. Текст. Текст хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Хъуыдыйад. Йæ арæзт. Дзырд. Текст, хъуыдыйад æмæ дзырдты бастдинад.</p>		<p>Зонин: - текст, хъуыдыйады æмæ дзырды арæзт; - дзургæ æмæ фысгæ ныхасы хицæндзинæдтæ. Арæхсын: - хъуыдыйæдтæй текст аразынмæ; - текстæй хъуыдыйад хицæн кæнынмæ.</p>
<p><i>2-аг урок.</i> Хъуыдыйа д. Æрхæцæн нысæнтгæ хъуыдыйа ды. Диалог.</p>	<p>Схемæмæ гæсгæ хъуыдыйад аразын. Æрхæцæн нысаны руаджы хъуыдыйады схемæ ссарын. Хъуыдыйады райдайæн æмæ кæрон бæрæг кæнын. Интонацимæ гæсгæ хъуыдыйæдты кæрон хъæугæ нысæнтгæ æвæрын. Диалог.</p>	<p>Ныхас. Текст. Хъуыдыйад.</p>	<p>Зонин: - æрхæцæн нысæнтгæ раст æвæрын; - диалогон ныхасы архайын. Арæхсын: - хъуыдыйады райдайæн æмæ кæрон бæрæг кæнын; - диалогон ныхас раст фыссынмæ.</p>
<p><i>3-аг урок.</i> Дзырдтæ. Дзырдты нысаниуд жытæ.</p>	<p>Дзырд. Дзырды нысаниуæг. Предметты нæмттæ, миниуджытæ æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ.</p>	<p>Ныхас. Текст. Хъуыдыйад.</p>	<p>Зонин: - дзырд, дзырды нысаниуæг; - нывтæм гæсгæ предметты нæмттæ, сæ миниуджытæ æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ нымайын.</p>

			<p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хибарæй кусынмæ; - дзырдтæ, хъуыдыйæдтæ раст фыссынмæ.
<p>4-æм урок. Дзырд æмæ уæнг.</p>	<p>Дзырд уæнгтыл дих кæнын. Дзырд иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ.</p>	<p>Дзырдтæ. Дзырдты нысаниуджытæ .</p>	<p>Зонын</p> <ul style="list-style-type: none"> - дзырд æмæ уæнг; - дзырд уæнгтыл дих кæнын; - уæнгты нымæц бæрæг кæнын. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уæнгтæй дзырдтæ аразынмæ; - дзырдты схематæ аразынмæ;.
<p>5-æм урок. Дзырдтæ иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ.</p>	<p>Дзырды лексикон нысаниуæг. Дзырдтæ иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ.</p>	<p>Дзырдтæ. Дзырдты нысаниуджытæ . Дзырд уæнгтыл дих кæнын.</p>	<p>Зонын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дзырдты нысаниуджытæ; - дзырдтæ иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дзырдтæ дывæргонд дамгъæтимæ иу рæнхъæй иннаемæ хæссынмæ.
<p>6-æм урок. Мыртæ æмæ дамгъæтæ, сæ хицæндзи нæдтæ.</p>	<p>Мыр æмæ дамгъæ. Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ. Мыртæ дамгъæтæй раст нысан кæнын.</p>	<p>Дзырд уæнгтыл дих кæнын. Дзырд иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ.</p>	<p>Зонын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мыртæ æмæ дамгъæты хицæндзинæдтæ; - хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ; - мыртæ дамгъæтæй раст бæрæг кæнын. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уæнгтæй дзырдтæ аразынмæ; - лавæрд дзырдтимæ хъуыдыйæдтæ æрхъуыды кæнынмæ; - фысгæ куыст æххæст кæнынмæ.
<p>7-æм урок. Æмхъæлæсон мыртæ. Дывæргонд дамгъæтæ. Дывæргонд дамгъæтæ цы дзырдты ис, уыдон иу рæнхъæй иннаемæ хæссыны æгъдауттæ.</p>	<p>Æмхъæлæсонтæ къ, хъ, тъ, пъ, гъ, чъ, цъ, дз, дж. Дывæргонд æмхъæлæсонтæ дзырдты мидаг.</p>	<p>Хъæлæсон мыртæ. Мыр æмæ дамгъæйы хицæндзинад.</p>	<p>Зонын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дæргъæтин æмхъæлæсонтæ дывæргонд двмгъæтæй нысан кæнын. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дæргъæтин æмхъæлæсонтимæ дзырдтæ раст фыссын æмæ раст кæсынмæ; - дзырдтæ иу рæнхъæй иннаемæ раст хæссынмæ.

<p>8-æм урок. Ирон дамгъуат.</p>	<p>Ирон æвзаджы дамгъуат. Дамгъæты нымæц. Дамгъæты нысаниуæг æвзаджы.</p>	<p>Æмхъæлæсон мыртæ æмæ дамгъæтæ.</p>	<p>Зонын: - хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонтæ; - ирон æвзаджы дамгъуаты дамгъæты нымæц. Арæхсын: - къæйттæй кусынмæ; - фысгæ куыст æххæст кæнынмæ; - проблемон фарстæн дзуапп дæттынмæ.</p>
<p>9- æм урок. Фæрстытæ æ чи? æмæ цы?-йæн дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон кæрæдзий æ иртасын.</p>	<p>Фæрстытæ чи? æмæ цы? Фарст чи? æрмæст адæймагæвдисæг дзырдтæм дæттын..</p>	<p>Ирон дамгъуат. Дамгъæты нымæц.</p>	<p>Зонын: - фарст чи? æрмæст адæймагæвдисæг дзырдтæм дæттын, иннæ предметтæм æмæ цæрæгойтæм та - фарст цы? Арæхсын: - проблемон фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттынмæ; - предметты бирæон нымæцы формæ аразынмæ; - фысгæ куыст æххæст кæнынмæ.</p>
<p>10-æм урок. Стыр дамгъæ дзырдты.</p>	<p>Стыр дамгъæ адæймаджы нæмтты æмæ мыггæгты, горæттæ æмæ хъæуты, уынгты, цæугæдæтты нæмтты; цæрæгойты сæрмагонд нæмтты, журналты, газетты нæмтты.</p>	<p>Фæрстытæ чи? æмæ цы? Предметты бирæон нымæц.</p>	<p>Зонын: - стыр дамгъæ хъуыдыйады райдайæны; - стыр дамгъæ адæймагты нæмтты, мыггæгты, горæтты, хъæуты, уынгты нæмтты фыссын. Арæхсын: - къордты кусынмæ; - фысгæ куыст æххæст кæнынмæ.</p>
<p>11-æм урок. Фæрстытæ æ цавæр? цыхуызæн?-æн дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон.</p>	<p>Фæрстытæ цавæр? цыхуызæн?-æн дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон æвзарын.</p>	<p>Стыр дамгъæ сæрмагонд нæмтты.</p>	<p>Зонын: - предметты миниуджытæ бæрæггæнæг дзырдтæ. Арæхсын: - текстты предметты миниуæгæвдисæг дзырдтæ агурынмæ; - фысгæ куыст æххæст кæнынмæ; - чиныджы æрмæгæй пайда кæнгæйæ, проблемон фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ.</p>
<p>12-æм урок. Фæрстытæ æ цы ми кæны? цы кæны?- йæн дзуапп цы</p>	<p>Предметты архайдæвдисæг дзырдтæ. Фæрстытæ цы ми кæны? цы кæны? Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Нывмæ гæсгæ фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Рацыд æрмæг фæлхат кæнын.</p>	<p>Фæрстытæ цавæр? цыхуызæн?- æн дзуапп цы дзырдтæ дæттынц, уыдон æвзарын.</p>	<p>Рацыд æрмæгыл афæлгæст: - предметты нæмттæ, миниуæгæвдисæг æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ.</p>

дзырдтæ дæттынц, уыдон.			
Кæсыны уроктæ 13 сахаты			
<i>1-аг урок.</i> Нæхи Къоста.	Уацмысы жанр. Радзырды сæйраг хъуыды. Поэты бæллиц. Къостайы фæдзæхст. Æмдзæвгæйыл куыст.		Зонын: - тексты мидис; - уацмысы жанр; - поэты бæллиц. Арæхсын: - фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурынмæ.
<i>2-аг урок.</i> «Ныстуант æ». Дзасохты Музафер	Авторы тыххæй цыбыр иноформаци. Æмдзæвгæйы мидис, йæ сæйраг хъуыды йын бамбарын. Дзырдуат: кæддæриддæр, хæс, кад, æдзух. Æмдзæвгæйæн сæргонд равзарын. Æмбисондыл куыст.	Литературон жанртæ. Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.	Зонын: - æмдзæвгæйы авторы бахъуыды кæнын; - литературон жанртæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Арæхсын: - æмдзæвгæ раст, аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - æмбисонды мидис æмбарынмæ.
<i>3-аг урок.</i> «Дидинаг» Дзугаты Георг.	Уацмысы авторы тыххæй радзурын. Радзырды сæйраг хъуыды. Дидинагджы цард, мыдыбындзмæ йæ ахаст. Æрдзы рæсугъддинад æмæ хъæздыгдинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын.	Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст	Зонын: - уацмысы авторы ном, мыггаг; - уацмысы жанр; - уацмысы мидис. Арæхсын: - радзырд хи ныхæстæй дзурынмæ; - дидинагджы цин цауыл уыд, уый æмбарын кæнынмæ.
<i>4-æм урок.</i> «А-ло-лай» Р.Д. Кипплинг	Тæлмац. Тæлмацгонд текст. «А-ло-лай» - ы зарæджы нысаниуæг æмбарын кæнын. Йæ авторимæ зонгæ кæнын.	Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст	Зонын: - сывæллæтты зарæджы хицæндинагдтæ; - уацмысы авторы ном; - уацмысы жанр. Арæхсын: - æмдзæвгæ раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ.
<i>5-æм урок.</i> Цъгойты Хазби «Аланы сæгуыт». Æмбисæндтæ	Уацмысы жанр. Авторы царды тыххæй хуымæтæг зонинагтæ. Хъæддаг цæрагойты царды тыххæй хуымæтæг хуызы радзурын. Аланы хорздинад сæгуытæн. Дзырдуат: къæппæг, æнæвдæлон, «цæрагойы йæ къах хъæдмæ нал хаста».	Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.	Зонын: - уацмысы жанр; - авторы тыххæй хуымæтæг зонинагтæ; - хъæддаг цæрагойты царды тыххæй хуымæтæг хуызы радзурын. Арæхсын: - фарстæн дзуапп дæттынмæ; - текст хи ныхæстæй дзурынмæ;

	Æмбисондыл куыст.		- æмбисонды мидис æмбарынмæ, тексты мидисимæ йæ иу кæнынмæ.
6-æм урок. Æрфæны фæд. Уыци-уыци Æмбисонд	Адамон сфæлдыстады æмбарынад. Дзырдует: стъалыты дзыгуыр – Æрфæны фæд. Æрфæны фæды æмбарынад. Авторы фæдзæхст чиныгкæсагæн. Уыци-уыци æмæ æмбисондыл куыст.	Уæцмысы жанртæ. Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст	Зонын: - адамон сфæлдыстад цы у, уый; - Æрфæны фæд стъалыты дзыгуыр кæй у, уый; - Æрфæн чи уыди, уый. Арæхсын: - уацмысы сæйраг хъуыды æмбарынмæ; - фарстæн дзуапп дæттынмæ; - текст аив кæсын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурынмæ; - уыци-уыцийæн дзуапп ссарынмæ; - æмбисонды мидис æмбарынмæ.
7-æм урок. «Аргъау» «Арс, бирагъ æмæ рувас»	Адамон дзургæ сфæлдыстад. Йæ хуызтæ. Аргъауы мидис фæрстыæм гæсгæ æвзарын. Уацмысы сæйраг хъуыды. Æмбисондыл куыст.	Адамон дзургæ сфæлдыстад. Аив æмæ æмбаргæ каст кæнын. Ныхасы рæзтыл куыст	Зонын: - адамон сфæлдыстады хуызтæ; - литературон уацмыстæ раст, аив æмæ æмбаргæйæ кæсын. Арæхсын: - хи хъуыдытæ дзурынмæ; - фæрстытæн дзуаппытæ дæттынмæ; - æмбисонды мидис æмбарынмæ; - аргъауæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнынмæ.
8-æм урок. Лев Толстой «Сырддон цъиу æмæ зæрватыч чытæ»	Авторы тыххæй цыбырæй радзурын. Радзырд бакæсын æмæ йæ равзарын. Зæрватыччыты цымыдисаг цардимæ базонгæ кæнын. Æмбисондыл куыст.	Тæлмац. Тæлмацгонд текст. Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст	Зонын: - Л.Толстой - зындгонд уырыссаг фыссæг; - текст аив кæсын; - цæрæгойты миниуджытæ. Арæхсын: - текст хи ныхæстæй дзурынмæ; - уацмысы архайджыты миниуджытæн аргъ кæнынмæ.
9-æм урок. Мила. Ж. «Ногдзау»-æй.	Журнал «Ногдзау». Уацмысы жанр, йæ темæ, йæ мидис. Уацмысы сæйраг архайæг. Цæрæгойты цард æмæ сæ миниуджытæ. Адаймаг æмæ цæрæгойтæ. Цæрæгойтыл аудын – адаймаджы хæс. Æмбисондыл куыст.	Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.	Зонын: - журнал «Ногдзау» - Ирыстоны сабиты журнал; - литературон жанртæ кæрæдзийæ хицæн кæнын. Арæхсын: - литературон уацмыстæ раст, аив æмæ æмбаргæйæ кæсынмæ; - литературон уацмыстæ хи ныхæстæй дзурынмæ; - хи хъуыдытæ дзурынмæ; - уацмысты мидис æмбарынмæ; - æмбисонды мидис æмбарынмæ.

<p>10-æм урок. «Уызын». Геннадий Циферов</p>	<p>Тæлмац. Тæлмацгонд уацмыс. Радзырды мидис æмбарын кæнын. Сæйраг архайæг. Æрдзы рæсугъддзинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын.</p>	<p>Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.</p>	<p>Зонын: - литературон уацмысы темæ бæрæг кæнын; - уацмысы мидис æмбарын. Арæхсын: - сæйраг архайджитæн характерис-тикаæ дæттынмæ; - литературон уацмысæн аргъ кæнынмæ; - литературон уацмыс раст, аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - текст хи ныхæстæй дзурынмæ.</p>
<p>11-æм урок. «Суадон». Таурæгъ</p>	<p>Адæмон сфæлдыстады хуызтæ. Таурæгъ. Уацмысы сæйраг архайджитæ. Таурæгъы хъуыды. Æрдзон фæзындтимæ зонгæ кæнын.</p>	<p>Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.</p>	<p>Зонын: - литературон жанртæ кæрæдзийæ хицæн кæнын; - литературон уацмыстæ раст, аив æмæ æмбаргæйæ кæсын. Арæхсын: - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - хи хъуыдытæ дзурынмæ; - уацмысты мидис æмбарынмæ.</p>
<p>12-æм урок. «Нæртон адæм». «Ацæмæз»</p>	<p>Адæмон сфæлдыстады хуызтæ. Æмбисæндтæ. Нарты кадджытæ. Нарты адæмы хуыздæр миниуджитæ. Дзырдует: нарты адæм, кадæг, Ныхас, æгъдау, уадынз. Æмбисондыл куыст.</p>	<p>Адæмон сфæлдыстады хуызтæ. Æмбисæндтæ. Нарты кадджытæ. Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст.</p>	<p>Зонын: - адæмон сфæлдыстады жанртæ кæрæдзийæ хицæн кæнын; - Нарты кадджыты хъайтарты нæмттæ, сæ миниуджитæ. Арæхсын: - раст, аив æмæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - таурæгътæ хи ныхæстæй дзурынмæ; - хи хъуыдытæ дзурынмæ; - уацмысты мидис æмбарынмæ.</p>
<p>13-æм урок. «Райгуыр æн бæстæ». Туаты Сергей. Ирыстоны герб æмæ тырыса.</p>	<p>Авторы тыххæй цыбыр информаци. Уацмысы сæйраг мидис, йæ хъуыды. Авторы ахаст йæ Райгуырæн бæстæмæ.</p>	<p>Аив æмæ æмбаргæ каст. Ныхасы рæзтыл куыст</p>	<p>Зонын: - уацмысы темæ бæрæг кæнын; - уацмысы авторы; - проблемон фæрстытæн дзуапп дæттын; - Ирыстоны символика. Герб. Тырысайы хуызтæ. Арæхсын: - цы æрмæг бакастысты, уый хи ныхæстæй дзурынмæ.</p>

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ПРОГИМНАЗИЯ
«ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол №1 от 24.08.2020 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №1
от 26.08.2020г.

Утверждено:
Директор ГБОУ
прогимназии «Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ №1
от 28.08.2020г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЧТЕНИЮ
2 КЛАСС**

Срок реализации программы –

2020- 2021 учебный год

Программу составила:
Езеева А.Н.

Владикавказ, 2020 г

Æмбарынгәнән фыстаг

Кусән программа Дзарты Зарәйы чиныгмә гәсгә.

Кусән программа арәзт әрцәд ног стандарты домәнтәм гәсгә әмә ЮНЕСКО-йы кафедрәйы арәзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кәсынадән ләвәрд цәуы кьуыри 2 сахаты

Райдайән скьолайы бындур әвәрд әрцәуы сывәлләтты алывәрсыг рәзтән.

Уымә гәсгә ирон әвзаг ахуыр кәныны хьуыддаг арәзт у ахәм нысан әмә хәстә сәххәст кәнынмә:

- хьуамә сывәлләттә сә кәрәдзимә иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххәй та хьәуы фидар фәлтәрддинад кәсын, фыссын әмә хьуыды кәнынәй;

- иумәйаг ахуырадон зонындзинәдтә бәрзонддәр кәнын; ныхасы рәзтыл кусын; фылдәр базонынмә әмә интеллект уәрәхдәр кәнынмә тырнын;

- мадәлон әвзаджы фәрцы сывәллоны алывәрсыгәй хьомыл кәнын;

- хьазты хуызы сывәлләтты эмоционалон уавәр рәзын кәнын;

- зонындзинәдтә фылдәр кәнынмә тырнындинад рәзын кәнын.

Куыд зонәм, афтәмәй әппәтәй хуыздәр фадат уыцы нысантә сәххәст кәнынән ис кәсыны урокты.

Ног (дыккаг фәлтәры) стандартты домәнтә сты, цәмәй Уәрәсейы цәрәг алы адәмән дәр йе 'взаджы кад се 'хсән бәрзонддәр ист әрцәуа, цәхгәр фәхуыздәр уа йә ахуыр кәныны хьуыддаг. Уыцы хәстә та әххәст кәны райдайән скьола.

Кәсыны программәйы сәйраг идея у скьоладзауы ахуыры процессы сәйраг архайәг уәвынмә сразәнгард кәнын.

Кәсыны программәйы сәйраг хицәндзинад – скьоладзаутән комплексон әгьдауәй литературон кәсынады әгьдәуттә бацамонын.

Кәсыны программәйы спецификон хицәндзинәдтә:

- текстыл бакусын куыд ныхасы иуәгыл;

- литературон уацмысы дзырдты аивдзинад әмә сә хицәндзинәдтә жанртәм гәсгә әвзарын;

- уацмысы әвзаг әмә сывәлләтты ныхасыл уыцы иумә куыст;

- уацмысыл әмә сывәлләттән фыст чингуытыл иумәйагәй кусын;

- сывәлләттән тексты тыххәй зонындзинәдтә дәттын, әмә аивадон - литературон уацмысы мидис әмбарын кәнгәйә сабиты миддуне хьәздыгдәр кәныныл куыст.

Программа домы, цæмæй скъоладзаутæ базонæй тексты сæйрагдæр хуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысаниуæг зонин, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хуыды кæнын, рæза сæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Кæсыны программæйы сæйраг нысан: сабиты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын ; ирон, уырыссаг ама æппæтдунеон литературæйы хуыздæр уацмысты фæрцы сывæллæтты миддуне хъæздыгдæр кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хæстæ:

1. скъоладзауты дзырдгай хъæрæй кæсын ахуыр кæнын;
2. чиныг кæнæ хицæн уацмысы мидис æмбарын;
3. литературон уацмысты жанртæм гæсгæ æвзарын зонин;
4. сывæллæттæн фыст литературæйы зындгонддæр авторты зонин; цы уацымстæ ахуыр кæнынц, уыдоны авторты зæрдыл дарын.
5. уацмысы архайджыты мидуавæр æнкъарын;
6. цардмæ эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын;
7. сывæллæтты дунеæмбарынад уæрæх кæнын;
8. сывæллæтты ныхас хæздыг кæнын;
9. скъоладзауты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын.

2. Текстыл кусгæйæ сывæллæтты ныхасы арæхстдзинад разынгæнæн мадзæлттæ:

1. *Кæсыны навиктæ рæзын кæнын:*
 - раст æмæ æмбаргæ каст;
 - дзырдгай каст;
 - хуыздæр кæсæджы конкурстæ æмæ ерыстæ аразын;
 - тагъ кæсыныл фæлтæрын.
2. *Аив кæсын æмæ дзурын:*
 - хъæрæй æмæ хинымæры каст;
 - раст дикции аразын, хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонты раст артикуляцийыл куыст;
 - тагъддзуринагтæ кæсын;
 - орфоэпийы нормæтæ ахуыр кæнын;
 - рольтæм гæсгæ кæсын.

3. 2-æм къласы «Литературон кæсынады» сæйраг ахуыргæнинаг æрмæг (68 сах.)

Сæрды мысинæгтæ (5сах.). Тагъддæр уайут уе скъоламæ!(3сах.). Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг!(7сах.). Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрæй та- æвзæр(9сах.). Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц(8сах.). æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар!(9сах.). Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы(10сах.). Æгас цæуай, уалдзæг!(7сах.). Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон(10сах.). Фольклоры чысыл хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, нымайæнтæ, ирхæфсæнтæ. Адæмон сфæлдыстад: адæм æмæ цæрæгойты тыххæй аргъæуттæ. Палиндромтæ. Аив литературон жанртæ(басня, радзырд, аргъау, æмдзæвгæ). Зымæг, фæззæг, уалдзæг æмæ сæрды тыххæй уацмыстæ.

Ирон сывæллæттæн чи фыста, уыцы классикты сфæлдыстад(Хетæгкаты Къоста, Коцойты Арсен, Дзесты Куыздæг æмæ иннæтæ). Нырыккон фысджыты сфæлдыстад. Уацмысты мидис. Аргъæутты геройты фæлгонцтæ; сфæлдыстадон

хæслæвæрдтæ(радзырд кæронмæ ахæццæ кæнын, сæргонд æрхъуыды кæнын æмæ а.д.); уацмыс аивгæнæн мадзæлттæ.

Сабидуджы тыххæй уацмыстæ æмæ сæ автортæ. Уырыссаг литературæйæ æрбайсгæ уацмыстæ. Сæ авторты сын зонын(Е. Пермяк, К. Ушинский, М. Зощенко æмæ æнд.). Зæрдывæрдæй ахуыргæнинаг æрмæг æмæ кæсыны æрмæг.

№	Сахаэттынымаэц	Урочы темэ	Универсалон ахуырадон архайдытэ	Урочы тип	Равзарианаг фарстатэ	Скьоладзауты зоньндзинадтам домэнтэ
1		Фыццаг урок. Хонэм уэ литературайы цымыдисаг дунемэ	Зоньндзинадтам райсыныл архайд (познавательные): информаци агурын тексты, таблицэты, иллюстрациты, схемэты, компьютеры. Кэсыны алыхуызтэй пайда кэнын: фактуалон, амбэхст хуыдытэ. Анализ кэнын (сэйраг хуыды хицэн кэнын, цэмэй арэзт у), хатдзэгтэ кэнын факты бындырыл. Фэзындтам амэ фактэ кьордтыл дих кэнын. информаци аразын (пыланы, тексты, таблицэйы, схемэйы хуызы).	Ног темэ ахуыр кэныны урок	Ног чиньгимэ зонгэ кэнын. Чиньгимэ кусын зоньн: чингуыты хуызтэ кэрэдзийэ иртасын(ахуыргэнэн, наукон, аивадон); чиньдэ автор чин у, уый зоньн; йэ арэзт ын зоньн. Хьэугэ уацмыс куыд ссарэн ис. Куыд зылын хьэуы чиньгимэ.	Зоньн: чиньдэ арэзт(цэар, сэргонд, титулон сыф, иллюстраци) Арэхсын: чиньгимэ архайын, зылын ам, хьэугэ уацмыс дзы ссарын

Сарды мысинэгтэ (5сах)

1		Чеджемты Г. «Ердзы диссэгтэ». Тагьдзуринаг	. Фактэ, фэзындтам, абстрактон амбарынадтам кэрэдзиимэ барын. Аххосэгтэ агурын амэ сын хатдзэгтэ кэнын. Ахуыргэнэдэ аххуысэй, кэна хибарэй ассоциатэ агурын, модельтэ аразын.	Ног темэ ахуыр кэныны урок	Уацмысы жанр зоньн. Ердзы рэсугьддинад амэ хьэдыгдинад амбарын амэ йын аргэ кэнын. Чиньдэ нывмэ гэгсгэ халсарты нэмтэ зоньн. Тагьдзуринаг бахуыды кэнын. Амдзэвгэ зэрдывэрдэй сахуыр кэнын.	Зоньн: уасмысты сэрэгндтам, жанртэ, сэ авторты нэмтэ, сэ сэйраг мидис, нывмэ гэгсгэ халсарты нэмтэ. Арэхсын – уацмыс аив, раст, амэ амбаргэ кэсынмэ – уацмысы темэ амэ сэйраг хуыды рахицэн кэнынмэ; – амдзэвгэ зэрдывэрдэй ахуыр кэнынмэ; – текст хи
2	1	Астемыраты И. «Базары». Гаглоиты В. «Бэлэсы бындзэфхад»	Регулятивон универсалон архайд: Нысан авэрын, проблемэ агурын амэ авэрын (урокэн, проектэн) ахуыргэнэгимэ амэ хибарэй. Нысан сэххэст кэныны фэрэзтэ агурын кьордты куспэйэ, кэна ахуыргэнэдэ аххуысэй. Ахуыргэнэдэ кэна хибарэй архайдэн пылан аразын.	Ног армэг	Уацмысты жанртэ зоньн. Ердзы рэсугьддинад амэ хьэдыгдинад амбарын амэ йын аргэ кэнын. Чиньдэ нывмэ гэгсгэ дыргьтэ амэ халсарты нэмтэ зоньн. Радзырдэн сэргонд авзарын. Ердзон зонинагтэ	

			Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын.		бахъуыды кæнын. Текст æмбаргæ каст кæнын. йæ сæйраг хъуыды йын æмбарын.	ныхæстæй дзурынмæ, хæйттыл æй ди кæнынмæ, пълан ын аразынмæ
	1	Б.Сергунков. «Кæм бамбæхсы сæрд». Баситы М. «Розæ-дидинаг». Уыци-уыци.	Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.	Ног æрмæг	Жанр: литературон аргъау. Цæмæн у аргъау? Афæдзы афонты æрдзы ивддзинæдтæ иртасын. Текст хи ныхæстæй дзурын, хæйттыл æй дих кæнын зонын. Прозæ æмæ поэзийы хицæндзинад æмбарын. Рифмæ. Нывты диссагæй цы ис?	- тексты сæйраг хъуыды хицæн кæнынмæ.
4	1	Коцойты А. «Хъæбатыр Габо» Уырымты П. «Кæсагахсæг». Къадзаты С. «Цы уары къæвда?»	Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ искæмæн дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын. Хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр куы рауайа, уæд. Критикон цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искæйы позици æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ тексттæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнæгимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты,къордты кусын(лидеры, критикы, æххæстгæнæджы ролы). Конфликттæ мынæг кæнын,	Ног æрмæг	Жанр: радзырд. Ныфсхæст æмæ хъæбатырдзинады тыххæй. Радзырды мидис æмбарын. Иннæ сывæллæтты миниуджытæн аргъ скæнын. Æмбисæндтыл куыст. Ирхæфсæн. Уыци-уыци.	Зонын - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - тагъддзуринагтæ æ рæвдз æмæ

			баныхас кæнын зонин, барын.			раст дзурынмæ
5	1	Сæрды мысинæгтæ		Рефлекси. Контролон урок.	Сæрды тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи хъуыдытæ радзурын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывардæй дзурын. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой.	

Тагъдæр уайут уе скъоламæ (2сах)

1	1	Хетæгкаты Къ. «Лæгау». Л.Даскалова. «Алæмæты диссæгтæ» 1-аг хай	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонин, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонин. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын.	Ног темæ ахуыр кæнынны урок	Ног темæ. Уацмысты жанртæ зонин. Æмдзæвгæйы мидис æмбарын. Поэты фæдзæхст. Зæрдывардæй йæ сахуыр кæнын. Радзырды темæ, сæйраг хъуыды.Сæйраг геройы миниуджытæ, йæ архæйдтытæ.	
---	---	---	---	-----------------------------	--	--

2	1	Л.Даскалова. «Аламаты диссагта» 2- 3-аг хай	<p>Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæ дзурын.</p> <p>Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.</p> <p>Алыхуызон ситуациыты хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын.</p> <p>Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын(хи æфхæрын зонын, искæйы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)</p>	Ног æрмæг фидар кæнын	Æмбаргæ æмæ аив каст. Текстæй хъæугæ скъуыддзаг æвзарын. Алы хъуыдыйады мидис дæр интонацийы фæрцы раст æмбарын. Къæйттæй куыст. Диалогы архайын.	
---	---	--	--	-----------------------	---	--

Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг!

1	1	Чеджемты Г. «Буркуырæтджын Н.Сладков. «Фæззæг къæсæрыл». Æмбисæндтæ. Тагъддзуринаг .		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысты жанртæ. Темæ, сæйраг хъуыды. Диалогы архайын. Архайджыты миниуджытæ. Æрдзы ивдзинадтæ фæззыгон. Адæмон æмæ литературон аргъауы хицæндзинад. Тагъддзуринаг бахъуыды кæнын. æмбисæндтыл бакусын.	
---	---	--	--	----------------------------	---	--

2	1	Быгъуылты Ч. «Мыст æмæ сырддонцъиу ы аргъау».		Ног æрмæг	Жанр. Сæйраг хъуыды. Архайджыты митæн аргъ кæнын. Диалогы архайын. Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Пълан аразын.	
3	1	Ситохаты С. «Сырддонцъи у»		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Адæймаг æмæ цæраегойты 'хсæн ахаст. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалог аразын. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзырд цæуы радзырды? Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Аргъауы сырддонцъиуимæ йæ абарын.	
4	2	Асаты А. «Булаемæргъы фæззыгон зарæг».		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын. Зæрдæйы æнкъарæтæ равдисын. Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ.	

5	1	Чеджемты Г. «Æрæгвæззæг »		Ног æрмæг	Жанр. Афæдзы афон. Текстимæ куыст. Фæззæджы тарст. Зымæгон нывтæ. Нывимæ куыст. Аив кæсын. Радзырд æрхъуыды кæнын. Фæззæджы мæйтæ.	
6	1	Уарзын дæ, сызгъæрин фæззæг! Тест.№1		Рефлекси	Хи зонындзинадтæ сбæрæг кæнын. Фæззæджы тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи цæстæнгас равдисын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурын. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой. Хи архайдæн аргъ скæнын.	
Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрæй та- æвзæр.						
1	1	Дзесты К. «Æххуысгæнд жытæ»		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысы жанр. Темæ, сайраг хъуыды. Чи уыд æцæг æххуысгæнæг? Диалогы архайын. Аив кæсын орфоэпион норматæм гæсгæ. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын Фæрстытæн дзуапп дæттын. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын.	

2	1	Тъехты А. «Хивæнд лæппу»		Ног æрмæг	<p>Темæ, сæйраг хъуыды. Æмбаргæ каст. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Пълан аразын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæн аргъ кæнын. Рæдыдыл сæттын æмæ йæ раст кæнын. Радзырдæн æндæр сæргонд дæттын. Нывтыл бакусын. «Сдзурын сæ кæнын». Фæрстытæн дзуапп дæттын.</p>	
3	2	М. Зоценко. «Сайын нæ хъæуы». Æмбисæндтæ.		Ног æрмæг	<p>Уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад, фыд хо æмæ æфсымæры 'хсæн ахастытæ. Рæстдзинад æмæ сайын. Уацмысы сæйраг персонаж. Рæдыд æмæ йæ раст кæнын. Уацмысы цаутæ фæд- фæдыл равæрын, сæйрагдæры дзы рахицæн кæнын. Тексты хъуыдыйæдтæй пълан аразын. Хи ныхæстæй дзурын.</p>	

4	1	Плиты И. «Тæргайгæнæг ». Уыци-уыци.		Ног æрмæг	Уацмыс аив кæсын. Жанр, темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад æмæ æфсымæрты 'хсæн ахастытæ. Æмбисонды мидис æмбарын Уыци- уыци бахъуыды кæнын. Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын.	
5	1	В. Осеева. «Хæларзæрдæ чызг»		Ног æрмæг	Литературон аргъауы хицæндзинад. Ирони. Уацмыс кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын. Хи цæстæнгас æвдисын. Хæлардзинадæн уæйгæнæн нæй, æууæнкæн та- хæрæн. Уацмысæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын.	
6	1	В. Осеева. «Хæларзæрдæ чызг». Ирони.		Рефлекси.	Хи зонындзинадтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр цы бахызт. Æз афтæ бакодтаин? Цæмæн равзæрста автор йæ уацмысæн дæлгоммæ ныхас(ирони)? Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысы сæйраг персонажмæ?	

7	1	Хъантемыраты К. «Аслæнбег».		Ног æрмæг	Уацмыс аив кæсын. Жанр, темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад, фыд æмæ сæ лæппуйы 'хсæн ахастдзинаedtæ. Диалогон ныхасы архайын. Æмбисæндты хъуыды равзарын. Пъланмæ гæсгæ радзырд хи ныхæстæй дзурын.	
8	1	Джиоты К. «Æнæрхъуыды чызг». Тагъдзуринаг . Ирхæфсæн. Чеджемты Г. «Сæныччы фыццаг балц хъæдмæ».		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ. Сæйраг хъуыды, темæ. Æнæрхъуыдыдзин ад, хинæй цæуын. Сыгъдæгзæрдæ æмæ æнæхин уæвын. Ирхæфсæн æмæ тагъдзуринаг. Хатдзæгтæ скæнын. Диалогон ныхас. Къæйттæй куыст.	
9	1	Хорзæй хорзæгъын хъæуы, æвзæрæй та-æвзæр. Тест.№2 кæнæ нывмæ гæсгæ сочинени		Контролон урок	Рацыд уацмыстыл афæлгæст. Авторты зонын. Адæймаджы æвæрццаг æмæ æппæрццаг миниуджытæ. Бинонты 'хсæн хуыздæр ахастдзинаedtæ цы уацмысты ис , уыдон хицæн кæнын. Æвзæр миниуджытæ æмæ сæ аххосæгтæ. Тагъдзуринагтæ, æмбисæндтæ æмæ ирхæфсæнтæй цы бахъуыды кодтой. Ахуыргæнæг æмæ скъоладзауты иумæйаг хатдзæг. Сабиты хи	

					хъуыдытæ. Диалогон ныхас. Зæрдывæрдæй чи цавæр æмдзæвгæ бахъуыды кодта. Къордтæй æмæ къæйттæй куыст	
--	--	--	--	--	---	--

Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц

1	1	Хъайтыхъты Г. «Зымæг». Уыц и-уыци. Ситохаты С. «Тудзи æмæ сырддонцъиу» .		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивддзинадтæ. Абарст(мит æмæ ссад). Сабиты æнкъарæнтæ. Зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Уыци-уыци. Радзырд. Зымæгон хъызт. Сырддонцъиуы æргъæвст. Тудзийы диссаджы ми. Абарст(адæймаг æмæ царæгойтæ). Радзырд хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын хъуыды кæнын. Къордтæй куыст.	
2	2	Н. Павлова. «Зымæгон аргъау». Чеджемты Георы тæлмац.		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Йæ хицæндзинад. Хæларзæрдæ æмæ æууæнк. Чъындыдзинад, хиндзинад. Рæдыд афойнадыл раст кæнын. Нывтæм гæсгæ куыст. Дзырдутон	

					куыст. Сценкæ саразын	
3	1	Цæрукъаты В. «Заз». Палиндром.		Ног æрмæг	Лирикон уацмыс. Дзырдуатон куыст. Нывмæ гæсгæ радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын.	
4	1	Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц		Рефлекси	Хи зонындзинадтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Чиныджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын.	
5	1	Къадзаты С. «Цæй, ныр та ды дæр фæлвар- Ам хъæугæ дзырдтæ ссар!». Будайты М. «Зæронд Ног азы æхсæв».		Ног æрмæг	Нывмæ гæсгæ куыст. Уацмысы жанр, йæ мидис. Радзырды сæйраг архайæг Тетейы миниуджытæ. Сабиты цин. Тетейы нанайæн характеристика раттын. Лексикайыл куыст.	

					«Хæдзаронты» нысаниуæг.	
6	1	Къадзаты С. «Зымæгон райсом». Уыци- уыцитæ. Зымæджы мæйты нæмттæ.		Ног æрмæг	Нывты бæсты хъæугæ дзырдтæ æвæрын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Уыци-уыцитæ базонын. Стъæлфыты бæсты хъæугæ дзырд æвæрын. Зымæджы мæйтæ бахъуыды кæнын.	
7	1	Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц Тест №3		Контролон урок. Зымæджы темæйæ рацыд æрмæг фæлхат кæнын	Уацмысты жанртæ иртасын. Ног лексикæ. Рацыд темæйæ зонындзинæдтæ бæрæг кæнын. Ног азы бæрæгбоны равзæрд. Уацмысты сæргæндтæ, авторы нæмттæ. Аив, æвзаргæ, æмæ æмбаргæ каст. Нывты мидис. Нывтæм гæсгæ радзырдтæ, аргъæуттæ хъуыды кæнын. Дзырдтæ хъæугæ дамгъæтæй, хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Зæронд Ног Азы бæрæгбоны равзæрд. Ирон хæринагтæ уыцы бæрæгбонмæ.	

Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар!

1	1	Æмбалты Ц. «Скъоламæ». К. Ушинский «Дыууæ гутоны».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Темæйы мидис. Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Цæмæ разæнгард кæнынц сабиты? Æмдзæвгæйы афæдзы афон. Дзырд синонимæй ивын. Зæрдывардæй ахуыр кæнын. Аргъаумæ æмбисонд æрхæссын. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг бынат агурын. Дзырдуат.	
2	1	Баситы М. «Хъæбулы зæрдæ». Тагъдзуринаг . Джиоты К. «Хæдзармæ куыст». Мæстæймарæ н.		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Дыууæ чызджы абарын, æмбисæндтæ сæм æрхæссын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын. Фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæйы хай зæрдывардæй ахуыр кæнын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын.	
3	1	Е. Пермяк. «Филя». Мæстæймарæ н. Баситы М. «Мæ бандон». Уыци -уыцитæ.		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Адаймаджы æвзæр миниуджытæ- хивæнд, хиппæлой æмæ рæузонд. Радзырд пъланмæ гæсгæ хи ныхæстæй дзурын. Ног дзырдтæ.	

					Беседæ: «Хи куыд дарын хъæуы». Филя æмæ æмдзæвгæйы лæппуйы миниуджытæ абарын. Уыциуыцитыл куыст..	
4	1	Тъехты А. «Æгънæг»		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз миниуджытæ: коммæ кæсын, хистæры ныхасæн аргъ кæнын. Раст хъомылад: сывæллоннæн йæхи куыстыл æфтауын, амонын. Къæйттæй куыст-диалогы архайын. Аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.	
5	1	Ю. Ермолаев. «Дыууæ адджын гуылы». Ирхæфсæн. Гæдиаты С. «Кæсаг, хæфсæмæ цъиусур».		Ног æрмæг	Уацмысты сæйраг хъуыды. Жанртæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Мады хъомыладон мадзæлттæ. Фарст: Мад раст бакодта? Хи хъуыдытæ зæгъын. Рольтæм гæсгæ каст. Аив, раст æмæ æмбаргæ каст. Басняйы сæйраг хъуыды. Ирхæфсæн кæнæ басня зæрдывæрдæй бахъуыды кæнын.	

6	1	Гæззаты И. «Йæ зивæджы- йæ мæлæт». Æмбисæндтæ.		Ног æрмæг	Уацмысы сæйраг хъуыды. Жанр. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: зивæггæнаг, æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Фарст: Кæй аххосæй сси Мыстачъе ахæм? Фыццаг хайы фæстæ фарст: Дарддæр Мыстачъи цы хъуамæ фæуа? Цæггай –абзацгай каст. Хъæлæсы уагæй мад æмæ фыды ныхæстæ хицæн кæнын. Дыккаг хай: Сабыр хъæлæсы уагæй кæсын, æртæ хайыл æй адих кæнын, алы хайæн дæр сæргонд раттын. æмсисæндтæ аргъауы кæцы бынат æвдисынц, уыдон ссарын. Аргъауæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын.
7	1	К. Ушинский. «Хъазтæ» Ирхæфсæн.		Ног æрмæг. Рефлекси	Уацмысы жанр. Рольтæм гæсгæ каст. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг дзырдтæ агурын. Ныв цы хаймæ ахæссæн ис, уыцы бынат ссарын æмæ йæ бакæсын. Текст цы хъæлæсы уагæй кæсгæ у, уый сбæрæг кæнын. Тексты агурын, фæрстытæн дзуапп цы бынат

					<p>ратдзæн,уый. Хи ныхæстæй йæ радзурын.</p> <p>Хи зоньндзинæдтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Цы у басня та? Чиньджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын</p>	
8	1	Узбекаг аргъау: «Цыргъзонд æфсымæртæ».		Фæсурокты кæсын	<p>Уацмысы жанр. Ног дзырдтæ. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Цавæр у уацмысы сæйраг хъуыды. Цы пайта у цыргъзонддинад?</p>	
9	1	Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар! Сочинени		Контролон урок.	<p>Уацмысты жанртæ кæрæдзийæ иртасын. Ног лексикæ. Рацыд темæйæ зоньндзинæдтæ бæрæг кæнын. Уацмысты сæргæндтæ, авторты нæмттæ. Аив, æвзаргæ,æмæ æмбаргæ каст. Нывты мидис. Нывтæм гæсгæ радзырдтæ, аргъæуттæ дзурын. Дзырдтæ</p>	

					хъæугæ дамгъæтæй, хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Зæрдывæрд уацмыстæ дзурын.	
Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы						
1	1	Асаты А. «Сырдты бæрæгбон». Ирхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Темæйы хицæндзинад. Нывы æмæ æмдзæвгæйы æнахуырай цы ис?. Æмдзæвгæйы архайджытæ æцагæйдæр кафын зонынц? Аргъæуутты иууылдæр сæ кæрæдзимæ хæлар цæстæй кæсынц? Сырдтæй алкæцийы миниуæг дæр радзурын. Зæрдывæрдæй йæ сахуыр кæнын. Ирхæфсæн бахъуыды кæнын.	
2	1	Дзесты К. «Хъæбатыр тæрхъус». Уыци-уыци.		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Автор. Цавæр уацмысæй ма зындгонд у автор? Аргъауы сæйраг хъуыды. Хъуыдымæ гæсгæ сæргонд æвзарын. Фыссæджы ахаст йæ персонажмæ. Уыци-уыци	

					бахъуыды кæнын.	
3	1	Астемыраты И. «Гидус». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Радзырды мидис. Йæ сæйраг хъуыды. Цы хъуамæ фæуыдаиккой гæдыйы лæппынтæ? Диссагæй та цы ис радзырды? Радзырдæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын. Ирхæфсæн зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.	
4	1	Хъайтмазты А. «Сидзæр». Виталий Бианки. «Зараг цъиу».		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Йæ мидис. Сабиты æнкъарæнтæ æргом кæнын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Радзырд аив кæсын. Йæмидис ын æмбарын кæнын. Цæрæгойты миниуджытæ зоннын.	
5	1	Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц. Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат дæ бар. Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы Тест №5		Рефлекси	Рацыд темæтæй хи зоннындинæдтæ бæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр кæцы темæ бахызт. Æз афтæ кæцы ран бакодтаин? Цы мын амоны автор йæ уацмысты персонажты	

					архæйдтытæй. Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысты сæйраг архайджитæм? Цыбыр радзырд æрхъуыды кæнын. Тагъдзуринагтæ, уыци-уыцитæ, ирхæфсæнтæ. Нывтæм гæсгæ куыст.	
6	1	Хъайтыхъты А. «Додæ æмæ хъазтæ». «Цæуыл куыдта Сослан». Ирхæфсæн		Ног æрмæг	Нывтæм гæсгæ куыст. Радзырдты сæйраг хъуыды. Додæ æмæ Сосланмæ цы ис иумæйагæй? Хъаз хиппæлой æмæ куыдз тæргайгæнаг. Ирхæфсæн рæвдз кæсын. Радзырд аив кæсын.	
7	1	Хъантемыраты К. «Асайдта нанайы». Палиндром.		Ног æрмæг	Радзырды сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Хазбийы сайагой схонæн ис? Уæдæ цавæр зæрдæйы хицау у? Радзырд аив кæсын æмæ хиныхæстæй дзурын.	
8	1	Хаджеты Т. «Рувас, уасæг æмæ лæг»		Ног æрмæг	Æмдзæвгæ кæсын. Дзырднат. Цы зонд амоны уацмыс?	

9	1	Аргъау. «Рувас æмæ зыгъарæг»		Ног æрмæг	Аргъауы сæйраг хъуыды. Литатурон æмæ адæмон аргъауы хицæндзинад. Аив кæсын, хи ныхæстæй дзурын. Хæларыл хинæй цæуын. Хи хъуыдытæ зæгъын. Цæрæгойты миниуджытæ.	
Æгас цæуай, уалдзæг!						
1	2	Нигер. «Сабиты зарæг». Æмбисæндтæ. К. Ушинский. «Мыдыбындз ытæ».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Æмдзæвгæ кæсын. Дзырдуат. Æмбисæндтæ ахуыр кæнын. Аргъау рольтæм гæсгæ кæсын. Афæдзы афонтæ. Мыдыбындзыты миниуджытæ. Уацмыс хæйттыл дих кæнын.	
2	1	Хетæгкаты Къ. «Зæрватыкк». Тагъдзуринаг . Уыци- уыцитæ.		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Уалдзыгон мæргътæ. Зæрватыччы миниуджытæ. Тагъдзуринаг æмæ æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Уыци-уыцитæ базонын.	
3	1	Уырымты П. «Мыст æмæ нартхоры нæмыг». Уыци-уыци		Ног æрмæг	Литатурон аргъау. Авторы зонын. Аргъауы сæйраг хъуыды. Нартхоры гагайы тас. Йæ ирвæзынгæнæг. Æрдзы ивддзинæдтæ уалдзыгон. Уыци-	

					уыци ахуыр кæнын.	
4	1	Дж. Родари. «Хур æмæ мигъ» Æмбисонд. Уалдзæджы мæйты нæмттæ.		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Автор. Аргъауы сæйраг хъуыды. Цавæр адæймагты миниуджытæ æвдисы автор хур æмæ мигъы хуызы? Уалдзæджы мæйты нæмттæ бахъуыды кæныныл куыст. Æмбисонд бахъуыды кæнын.	

Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон

1	1	Хозиты П. «Райгуырæн бæстæ».		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Радзырд. Йæ сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Цы у ирон лæгæн Фыдыбæстæ? Райгуырæн бæстæ æмæ ныййарæг мад. Уарзон хъæбул æмæ хъæбулы уарзондзинад. Фыдæлты æгъдæуттæ æмæ мадæлон æвзаг. 2	
---	---	---------------------------------	--	----------------------------	---	--

2	2	Джыккайты Ш. «Бæрзонд æфцагыл» Æмбисонд.	Ног æрмæг	Уацмысы жанр. Автор. Радзырды сæйраг хъуыды. Дыууæ суадоны æмæ дыууæ гагайы-иу хох иу зæххы сой(цы нысан кæнынц, уый бамбарын кæнын). Цæгат æмæ Хуссар. Хæлардзинад æмæ æфсымæрдзинад. Цæргæс-зæххы фарн, хæхты уд. Фысгæ кæнæ дзургæ сочинени. Дзырдуатон куыст. Æмбисонд бамбарын кæнын æмæ йæ бахъуыды кæнын.
3	1	Ходы К. «Цин». Палиндром.	Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Нывмæ гæсгæ куыст. Æнæзонгæ дзырдтæ сбæрæг кæнын. Раст кæсын. Хъæлдзæг хъæлæсы уагæй кæсын. Аив кæсыны конкурс саразын(жюриы скъоладзаутæ сæхæдæг). Палиндром бахъуыды кæнын.
4	1	Джыккайты Ш. «Уызыны хæдзар». Æмбисонд .	Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Аргъауы сæйраг хъуыды. Уызыны цард кæйдæр хæдзары. Фысымты цæстæнгас уызынмæ. Цы нæ фаг кæны уызынæн? Цы у хи хæдзар? Дойны æмæ æххормаг цæуылнæ тых кæнынц уызыныл? Хи хæдзар æмæ хи бæстæмæ уарзондзинад. Æмбисонды хъуыды зæрдыл бадарын.
5	1	Хъайтыхъты А. «Баба, уæлахиз мæ хъæуы».	Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Радзырды сæйраг хъуыды. Фыдыбæсты Стыр хæсты тыххæй хуымæтæг зонындзинæдтæ радтын. Цы хоны гыццыл лæппу уæлахиз? Текст раст, аив кæсын. Цæггæй (абзацгай) каст. Фыццаг дыууæ абзацы дзырдтæ дывæргонд æмхъæлæсон дамгъæтимæ ссарын. Дзырдуатон куыст.

6	1	Джыккайты Ш. «Мæсгуыты хабар».		Ног æрмæг	Радзырды автор, йæ сæйраг хъуыды. Дзырдуатон куыст. Текст раст, æмбаргæ каст бакæнын. Ныв цы бынатмæ ахæссæн ис, уый ссарын æмæ бакæсын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	
7	1	Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон.		Контролон урок	Чиниджы 145-æм фарсыл цы фæрстытæ ис, уыдонæн дзуæппытæ раттын. Сывæллæтты фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурын.	

**Азы кæронмæ
скъоладзаутæ хъуамæ базоной:**

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- цы уацмыс бакастысты, уый мидисæй фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттын;
- сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- радзырд, аргъау, æмдзæвгæ кæрæдзийæ иртасын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын ранымайын.

Литературæ:

1. Дзапарты З. Кæсыны чиныг 2 къласæн. Дзæудж. 2011-10
2. Моурауты М. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынæн. Дзæудж. 2011
3. Моурауты М. æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ. Дзæудж. 2011
4. Моурауты М. Дидактикон хъæзтытæ æмæ улафты минуттæ. Дзæудж. 2011-10-12
5. Уалыты Т., Джусойты К., Дзытиаты Э. Сывæллæттæ литературæйæ хæслæвæрдтæ 2 къл. Ирон æвзаг æмæ кæсыны уроктæм. Дзæудж. 2005

6. Уалыты Т. Цалдәр ныстуаны æрыгон ахуыргәнæгән. Дзæудж. 2005
7. Бзарты Р. Нæ Райгуыраен бæстæйы истори. Алан æмæ Уæрæсе рагзаманты.
8. Ирон. æвзаг æмæ литературæйы программæтæ 1-11 къл. Дзæудж. 2005
9. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. «Иристон» 2003
10. Æлдаттаты В. Нæ алыварсы дуне нывты хуызы. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
11. Никандров Н.Д., Рыжаков М.В. Примерные программы начального общего образования. Ч.1 Просв.2009.
12. Демидова М.Ю. и другие. Оценка достижения планируемых результатов в начальной школе. Ч.1 Просв.2010.

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР
ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ № _____
от __. __.2021г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЯЗЫКУ
2 КЛАСС**

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:

Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæзт æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цауы къуыри 1 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-34 сахаты)

Райдайæн скъолайы бындур æвæрд æрцауы сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындинад рæзын кæнын.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адæмæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцауа, цæхгæр фæхуыздæр уа йæ ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтæ раттын.

Æвзагзонынады программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- мадæлон æвзагыл дзурыны нормативон арæхстдинад: дзырдты растфыссынад æмæ растдзурынад, хъуыдыйæдты арæзт æмæ фыссынад.
- лингвистикон компетенци: æвзаджы иуæгты системон ахуырад, сæ арæзт, зæлынад, фыссынад æмæ ныхас;
- ныхасы компетенци: ныхас æмбарын æмæ дзы арæхстджынаæй пайда кæнын хъуыдыйæдтæ аразгæйæ;
- коммуникативон компетенци: æвзагæй пайда кæныны фæлтæрддинад ныхасы алыхуызон сферæты рæзын кæнын (царды, ахуырады æмæ а.д.);
- культурон компетенци:
- лингвокультурологическая (лингвокультурологическая) компетенция: изучение русского языка проводится на основе диалога национальной культуры с русской культурой с целью более глубокого понимания их обеих, а также русского языка и русской речи, созданных на русском языке произведений, для подготовки учащегося к межкультурной коммуникации и для его воспитания как поликультурной личности.

№	Сахæттынымæц	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Урочы тип	Равзаринаг фарстатæ	Скъоладзауты зонындзинæдтæ м домæнтæ
1	Дзырд. Хъуыдыйад.	Скъола Фыццаг къласы рацыд æрмæг зæрдыл æрлаууын кæнын.	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательны е): информаци агурын чиныджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын факты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын. информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлаууын кæнын	- Чиныджы арæзтимæ зонгæ кæнын. Чиныгимæ кусын зонын: чингуыты хуызтæкæрæдзийæ иртасын(ахуыргæн æн, наукоң, аивадон); чиныджы автор чингуыты зоннын; йæ арæзтын зоннын. Хъæугæ темæ куыд ссарæн ис, раиргæстытæ, зæрдылдаринагтæ æмæ æмбарынгæнæн дзырдутæй куыд пайда кæнын хъæуы. - Текст æмбарынад. Текст хъуыдыйæдтыл дих кæнын. Хъуыдыйад.	Зонын: чиныджы арæзт(цъар, сæргонд, титулон сыф, иллюстраци) Арæхсын: чингимæ архайын, зилын æм, хъæугæ æрмæг дзы ссарын
2	Мыртæ æмæ дамгъæтæ		Фактæ, фæзындтæ, абстрактонæмбарынадтæ кæрæдзиимæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнæджы æххуысæй, кæнæ	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлаууын кæнын	Предмет, миниуæг æмæ архайдæвдисæг дзырдтæ.	Зонын: ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ хицæн кæнын фæрстытæм гæстæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттынмæ. Ног дзырдтæй ныхасы пайда

			хибарæй ассоциацитæ агурын, модельтæ аразын			кæнынмæ.
--	--	--	---	--	--	----------

Сæрды мысинагтæ.

3		Хъæлæсон æмæ æмхъæлæс он мыртæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адаймаджы раконд хъуыддаг адаймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын. Адаймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцийæн ис,уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæ сеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын,æндæр адæмы хæттыты	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	Хъæлæсон æмæ æмхъæлæсо н мыртæ.	Зонин: мыртæ дих кæнын Арæхсын: дзырдтæ уæнгтыл дих кæнынмæ, иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ.
---	--	---	---	---	--	---

			<p>минæвæрттæн аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын. Алыхуызон ситуациы хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын. Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын(хи æфхæрын зонын, искæйы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)</p>			
4	Зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæс онтæ	<p>Регулятивон универсалон архайд:</p> <p>Нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын (урокæн, проектæн) ахуыргæнæгимæ æмæ хибарæй. Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанымæ йæ</p>	Рефлекси. Контролон урок.		<p>Зонын:рацыд æрмæгæй раиртæстытæ; Арæхсын: фæрстытæн дзуаппытæ дæттын, практикон æгъдауæй зонындзинæдтæй пайда кæны.</p>	

			барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.			
5	Дæргъвæтин æмхæлæсонты растфыссынад	Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ искæмæндзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын. Хи хъуыдытæ айвынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæркуы рауайа, уæд. Критикон цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искайы позици æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ тексттæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнагимæ). Коммуникативон хæстæ	Ног æрмæг	Фæззыгон нывтæ. Зылангон æмæ æзылангон æмхæлæсонтæ кæрæдзийæ иртасын	Зонын: хъæлæсон æмæ æмхæлæсон мыртæ, æмкъай зылангон æмæ æзылангонтæ, Арæхсын: Дзырдтæн мырон-дамгъон анализ кæнынмæ.	

			сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты,къордт ы кусын(лидеры, критикы, æххæстгæнаæджы ролы).			
6		Дамгъæтæ гъ, дж, дз, къ, пь, ть, хь, ць, чь, дзырдты мидаг			Æмкъай зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсо нтæ (в-ф, г- к, дз-ц, гъ-х, з-с, дж-ч) кæрæдзийæ иртасын.	Зонын: Арæхсын: мыртæ дыууæ къордыл дих кæнын (зыл æмæ æзыл).
Фæззæг						
7		Уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ дзырдты дамгъæтæ ё, ж, ш, щ, ь, ы, ь, э, ю, я раст кæсын æмæ фыссын.			Темæмæ гæсгæ	Зонын: раиртæст, Арæхсын: æнарæдыдæй фыссынмæ
8		Алфавит		Ног æрмæг	Дæргъвæтин æмхъæлæсо нты растфыссын адыл бакусын	Зонын: зонын раиртæст, Арæхсын: дæргъвæтин æмхъæлæсонтæ цы дзырдты ис, уыдон æнарæдыдæй фыссынмæ
Æгъдау - царды бындур						

9		Уæнг æмæ дзырд		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: темæмæ гæсгæ æнæрæдыдæй фыссын Арæхсын: фæрстытæн раст дзуаппытæ дæттынмæ
Зымæджы нывтæ						
10		Дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ хæссын		Ног æрмæг	Дзырды арæзт, йæ хайттæ. (æмбарынад) Кæрон (æмбарынад)	Зонын: дзырдарæзт, Арæхсын: дзырдты кæрон, уидаг, разæфтуан æмæ фæсæфтуан бæрæг кæнын,
11		Æмхъалæс онтæ й æмæ у кæм ис, ахæм дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ хæссын		Ног æрмæг	Уидаг - иумæйаг æмбарынад. Æмуидагон дзырдтæ (раиртæст).	Зонын: раиртæст Арæхсын: æмуидагон дзырдтæ ссарынмæ
12		Дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ хæссын.		Ног æрмæг	Фæсæфтуан (раиртæст). Фæсæфтуант æ -æг, -аг, -он, -дон, -джын, сæ нысаниуджытæ.	Зонын: раиртæст, фæсæфтуантæ -æг, -аг, -он, -дон, -джын, Арæхсын: дзырдты фæсæфтуантæ бæрæг кæнынмæ
13		Цавд.		Ног æрмæг	Разæфтуан (раиртæст) разæфтуант æ æнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, с-. Дзырдты растфыссын ад.	Зонын: раиртæст, фæсæфтуантæ æнæ-, æм-, а-, ба-, ра-, æрба-, ны-, с-. Арæхсын: дзырдты фæсæфтуантæ бæрæг кæнынмæ
Зымæджы нывтæ						
14		Дзырды лексикон нысаниуæг		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: диалог æмæ монолог иртасын Арæхсын: диалог аразынмæ, аив ныхас кæнынмæ
Адæмæн зæхх у сæ дарæг						

15		Синонимтæ æ		Рацыд æрмæг сфæлхат кæнын		Зонын: рацыд æрмæгæй фæрстытæн раст дзуапштытæ дæттын Арæхсын: хибарæй хæслæвæрдтæ æххæст кæнынмæ
----	--	-------------	--	---------------------------	--	--

18		Антонимтæ		Ног æрмæг		Зонын: дзырдарæзт Арæхсын: дзырды бындур сбæлвырд кæнынмæ
----	--	-----------	--	-----------	--	--

Куыст -= царды цин

19		Ныхасы хæйттæ. Номдар		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: фæрстытæн дзуапштытæ дæттын рацыд æрмæгæй Арæхсын:
----	--	-----------------------	--	---------------------------	--	---

Бинонтæ

20		Стыр дамгъæ адæймагты нæмтты		Ног æрмæг	Дзырды лексикон нысаниуæг. (иумæйаг æмбарынад)	Зонын: раиртæст Арæхсын: дзырдуатимæ кусынмæ
----	--	------------------------------	--	-----------	--	---

21		Стыр дамгъæ горæтты, хъæуты, уынгты æмæ дæтты сæрмагонд нæмтты.		Ног æрмæг		Зонын: синонимтæ æмæ антонимты иумæйаг æмбарынад Арæхсын: антонимтæ æмæ синонимтæ дзырдуаты ссарынмæ
----	--	---	--	-----------	--	---

22		Стыр дамгъæ царæгойты нæмтты		Рефлекси. Контролон урок.		Зонын: рацыд æрмæгæй практикон æгъдауæй пайда кæнын Арæхсын: текстимæ кусынмæ
----	--	------------------------------	--	---------------------------	--	--

23		Рацыд æрмæг фæлхат кæныны урок		Ног æрмæг	Æрдз зымæгон. Номдар, миногон, мивдисæг. (иумæйаг æмбарынад) Номдар куыд ныхасы хай) иумæйаг	Зонын: ныхасы хæйтты иумæцаг æмбарынад Арæхсын: номдар, миногон, мивдисæг тексты мидæг бацамонынмæ
----	--	--------------------------------	--	-----------	--	---

					æмбарынад), йæ фæрстытæ, йæ ахадындына д,	
Мæргътæ æмæ цæрагойтæ - нæ хæлæрттæ						
24		Миногон		Ног æрмæг	Номдарты ивынад нымæцтæм гæсгæ: иууон æмæ бирæон нымæц.	Зонын: номдартæ нымæцтæм гæсгæ ивын Арæхсын: текстимæ кусынмæ
Уалдзæг						
25		Мивдисæг		Ног æрмæг		Зонын: номдарты дих сæрмагонд æмæ иумæййаг нæмттыл Арæхсын: сæрмагонд номдартæ раст фыссынмæ
Æрдзы фæзындтæ, æрдзы ивæнтæ						
26		Рацыд æрмæг фæлхат кæныны урок		Ног æрмæг		Зонын: раиртæст Арæхсын: номдарты кæрæттæ раст ивын фæрстытæм гæсгæ
Кæм райгуырдтæн, иæхи кæм базыдтон						
27		Хъуыдыйа д		Рефлекси. Контролон урок.	Изложени фыссыныл куыст	Зонын: тексты арæст Арæхсын: хи ныхæстæй текст ныффыссынмæ
Мæргъты цардæй						
28		Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæныны урок		Ног æрмæг	Миногон куыд ныхасы хай, йæ иумæййаг нысаниуæг, йæ фæрстытæ.	Зонын: миногоны тыххæй иумæййаг æмбарынад Арæхсын: миногонтæ хицæн кæнынмæ æндæр ныхасы хæйттæй

Программæ домæ, цæмæй ахуырдаутæ хицæн кæной мыртæ
æмæ дамгъæтæ

Программæ домæ, цæмæй скъоладзаутæ базонæй тексты
сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй

радзурын, дзырдты нысаниуæг зонын, текстæнийæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæзасæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Æвзагзонынады программæйы сæйраг нысан:

- гуырынкæнынуарзондзинадмадæлон æвзагмæ, куыд æппæтиронадæмыкультурæйы æвдисæнмæ;
- ахуырдаутæмирон æвзаджыарæзт æмæ функционалонархайдалысферæты æмæ ситуациызонындзинадтæ рæзынкæнын;

Æвзагзонынады программæйы сæйраг хæстæ:

- ирон æвзагмæ уæлдай ахаст гуырын кæнын, куыд ирон культурæйы аивдæр фæзынд;
- разæнгард кæнын дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурæйы бындурон ахуырмæ, раттын зонындзинадтæ ирон æвзаджы нысанти системæй йæ арæз æмæ йæ функцитæ
- зонындзинадтæй практикон æгъдауæй пайда кæнын литературон æвзагыл дзургæ æмæ фысгæ ныхасы
-

Азы кæронмæ

скъоладзаутæ хъуамæ базоней:

- ✓ æппæт дамгъæты нæмттæ;
- ✓ хæлæсон æмæ æмхъæлæсон, зылангон æмæ æзылангон мыртæ;
- ✓ дамгъæтæ ё, э, ю, я, ж, ш, щ;
- ✓ уæнг; цавдон æмæ æнæцавдон уæнгтæ;
- ✓ дзырды лексикон нысаниуæг;
- ✓ синонимтæ æмæ антонимтæ;
- ✓ номдар, миногон æмæ мивдисæджы æмбарынадтæ; сæ фæрстытæ:
- ✓ хъуыдыйады арзт;
- ✓ хъуыдыйады сæйраг уæнгтæ;
- ✓ æрхæцæн нысæнтты хуызтæ хъуыдыйады кæрон;
- ✓ тексты æмбарынад;

Ахуырдаутæ хъуамæ арæхсой:

- ✓ дзырдтæ алфавитон уагыл фыссын æмæ дзурынмæ;
- ✓ зыладамгъæтæ каллиграфин æгъдауæй раст фыссынмæ;

- ✓ дзырдтæ иу рæнхъæй иннæмæ уæнггай хæссынмæ;
- ✓ хъæлæсон у æмхъæлæсон у-йæ иртасынмæ;
- ✓ зылангон æмæ æзылангон æмхъæлæсонтæ кæрæдзийæ иртасынмæ;
- ✓ сæрмагонд номдарты стыр дамгъæ фыссынмæ;
- ✓ дæргъвæтин æмхъæлæсонтимæ дзырдтæ раст фыссынмæ;
- ✓ мырон-дамгъон равзæрст кæнынмæ;
- ✓ дзырдты цавд æвæрынмæ;
- ✓ дзырдтæ сæ нысаниуджытæм гæсгæ хицæн кæнынмæ;
- ✓ номдартæ, миногонтæ, мивдисджытæ сæ фæрстытæм гæсгæ иртасынмæ
- ✓ хъуыдыйады сæйраг æмæ фæрссаг уæнгтæ амоннынмæ;
- ✓ хъуыдыйады кæрон хъæугæ нысан æвæрынмæ;
- ✓ хъуыдыйад раст хъæлæсы уагæй кæсынмæ;
- ✓ дзырдтæ æмæ цыбыр хъуыдыйæдтæ фыссынмæ;
- ✓ тексты темæ бæрæг кæнынмæ æмæ йын сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- ✓ тексты мидис хи ныхæстæй дзурынмæ.

Литература:

1. Дзампаты Л. Ирон æвзаг 3 кълас, Дзæуджыхъæу, 2015
2. Ирон æвзаджы программа 1-11-æм кълæстæн, Дзæуджыхъæу, 2014
3. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинæгтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. 2003
4. Сидахъаты А. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынæн. Дзæуджыхъæу, 2013.
5. Дзытиаты Э. Гæбæраты Р. Диктанттæ æмæ сфæлдыстадон куыстытæ ирон æвзагæй. 1-2 кълæстæн. Дзæуджыхъæу. 2011

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР
ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ № _____
от __. __.2021г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ
2 КЛАСС**

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:
Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгәнән фыстæг

Кусæн программæ арæзт у ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цæуы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-68 сахаты)

Сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн райдайæн скъолайы æрцæуы.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддзинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындзинад рæзын кæнын.

Куыд зонæм, афтæмæй æппæтæй хуыздæр фадат уыцы нысанта сæххæст кæнынæн ис кæсыны урокты.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адæмæн дæр йе 'взаджы кад сæхи 'хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа мадæлон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Кæсыны программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй литературон кæсынады æгъдæуттæ бацамонын.

Кæсыны программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- текстыл куыст куыд ныхасы иуæгыл;

-литературон уацмысты дзырдты аивдзинад æмбарын æмæ сын сæ хицæндзинæдтæ жанртæм гæсгæ иртасын;

-уацмысы æвзаг æмæ сывæллæтты ныхасыл уыцы иумæ куыст;

-уацмысыл æмæ сывæллæттæн фыст чингуытыл иумæйагæй кусын;

-сывæллæттæн тексты тыххæй зонындзинæдтæ дæттын, æмæ аивадон - литературон уацмысты мидис æмбарын кæнгæйæ сабиты миддуне хъæздыгдæр кæныныл куыст.

Программæ домæ, цæмæй скъоладзаутæ базонæй тексты сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысаниуæг зонын, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæза сæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Кæсыны программæйы сæйраг нысан: сабиты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын ; ирон, уырыссаг ама æппæтдунеон литературæйы хуыздæр уацмысты фæрцы сывæллæтты миддуне хъæздыгдæр кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хæстæ:

1. скъоладзауты дзырдгай хъæрæй кæсын ахуыр кæнын;

2. чиныг кәәнә хицән уацмысы мидис әмбарын;
3. литературон уацмыстә жанртәм гәсгә әвзарын зонын;
4. сывәлләттән фыст литературәйы зындгонддәр авторты зонын; цы уацымстә ахуыр кәәнынц, уыдоны авторты зәрдыл дарын.
5. уацмысы архайджыты мидуавәр әнкъарын;
6. цардмә эстетикон әнкъарәнтә гуырын кәәнын;
7. сывәлләтты дунәәмбарынад уәрәх кәәнын;
8. сывәлләтты ныхас хәздыг кәәнын;
9. скъоладзауты чиныг кәәсынмә разәнгард кәәнын.

2. Текстыл кусгәйә сывәлләтты ныхасы арәхстдзинад рәзынгәнән мадзәлттә:

1. Кәәсныны навыктә рәзын кәәнын:

- раст әмә әмбаргә каст;
- дзырдгай каст;
- хуыздәр кәәсәджи конкурстә әмә ерыстә аразын;
- тагъд кәәсыныл фәлтәрын.

2. Аив кәәсын әмә дзурын:

- хъәрәй әмә хинымәры каст;
- раст дикции аразын, хъәләсонтә әмә әмхъәләсонты раст артикуляцийыл куыст;
- тагъддзуринагтә кәәсын;
- орфөпийы нормәтә ахуыр кәәнын;
- рольтәм гәсгә кәәсын.

3. 2-әм къласы «Литературон кәәсынады» сәйраг ахуыргәнинаг әрмәг (68 сах.)

Сәрды мысинәгтә (5сах.). Дунә у уыци-уыцитәй конд, уыдонмә сызгәарин дәгъәл – зонд (3сах.). Байрай, бәркадджын бурз фәззәг!(5сах.). Мәргътә әмә цәрәгойты дунейы(10сах.).). Скодта Митын Ләг йә урс кәрц(10сах.). Кәәмән цы...(4сах.). Хорз зәрдәйән – уарзт (7сах.). Чи фехъуыста диссәгтә, диссәгтә – тәмәссәгтә?(4сах.). Ёфтауы бәстә дидинәг, сыфтәр!(6сах.). Уәлахизы бәрәгбон(5сах.). Кәм райгуырдатән, мәхи кәм базыдтон(7сах.). Уәләмхасән әрмәг(2сах.). Фольклоры чысыл хуызтә: уыци-уыцитә, әмбисәндтә, нымайәнтә, ирхәфсәнтә. Адәмон сфәлдыстад: адәм әмә цәрәгойты тыххәй аргәуттә. Палиндромтә. Аив литературон жанртә(басня, радзырд, аргәу, әмдзәвгә). Зымәг, фәззәг, уалдзәг әмә сәрды тыххәй уацмыстә.

Ирон сывәлләттән чи фыста, уыцы классикты сфәлдыстад (Хетәгкаты Къоста, Гәдиаты Секъа, , Коцойты Арсен, Цәрукъаты Валодя, Дзесты Куыздәг әмә иннәтә). Нырыккон фысджыты сфәлдыстад (Джыккайты Шамиль, Чеджемты Геор, Къадзаты Станислав әмә иннәтә). Уацмысты мидис. Аргәутты геройты фәлгонцтә; сфәлдыстадон хәсләвәрдтә(радзырд кәронмә ахәщә кәәнын, сәргонд әрхъуыды кәәнын әмә а.д.); уацмыс аивгәнән мадзәлттә.

Сабидуджы тыххәй уацмыстә әмә сә автортә. Уырыссаг литературәйә әрбайстә уацмыстә. Сә авторты сын зонын(Е. Пермяк, К. Ушинский, М. Зощенко әмә әнд.). Зәрдывәрдәй ахуыргәнинаг әрмәг әмә кәәсныны әрмәг.

№	Сахæтт ы нымæц	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтыгæ	Урочы тип	Равзаринаг фарстатæ	Скъоладзауты зонындзинадтæм домæнтæ
Сæрды мысинагтæ (Зсах)						
11	1	Хетæгкаты Къ. «Сæрд». Тагъдзурина г. Астемыраты И. «Сæрдыгон нывтæ»	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные УУД): нформаци агурын тексты, таблицæты, схемæты, иллюстрациты, компьютеры. Кæсыны алыхуызтæй пайда кæнын: фактуалон, æмбæхст хъуыдытæ. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын), фактты бындурыл хатдзæгтæ кæнын. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын, информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Авторты царды хабæрттæ. Уацмысты жанртæ зонын. Æрдзы рæсугъддзинад æмæ хъæздыгдзинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын. Чиныджы нывмæ гæсгæ сæрды тыххæй чысыл радзырд саразын. Тагъдзуринаг бахъуыды кæнын.Æмдзæ вгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Астемыраты Изеты 4 æмæ 5-рæнхъонтæй иу зæрдыл бадарын.	Зонын: цæмæй райы поэты зæрдæ; æрдзы хъæздыгдзинад куыд равдыста æмæ ног дзырдты нысаниуæг Арæхсын: хъæугæ уацмыс ссарынмæ, æмдзæвгæйы мидис зонын æмæ йæ зæрдывæрдæй дзурын, тагъдзуринаг раст кæсын æмæ дзурын.
2	1	Аргъау «Рувас æмæ уæрыкк» Æмбесонд. Ирхæфсæн	. Фактгæ, фæзындтæ, абстрактон æмбарынадтæ кæрдзиимæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнаджы æххуысæй, кæнæ хибарæй ассоциатæ агурын, модельтæ аразын (уæрæх æмæ цыбыр хуызы).	Ног æрмæг	Жанр: аргъау. Цæмæн у аргъау? Афæдзы афонтæй кæцыты цæуы архайд? Аргъау æмæ литературон аргъауы хицæндзинад æмбарын. Текст хи ныхæстæй дзурын, хæйттыл æй дих кæнын зонын. Уацмысы сæйраг хъуыды.	Зонын: уасмысты сæргæндтæ, жанртæ, сæ авторты нæмттæ, сæ сæйраг мидис, нывмæ гæсгæ чысыл радзырд аразын. Арæхсын: – уацмыс аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ – уацмысы темæ æмæ сæйраг хъуыды рахицæн кæнынмæ; – ирхæфсæн зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; – текст хи ныхæстæй дзурынмæ, хæйттыл æй ди кæнынмæ, пълан ын аразынмæ - тексты сæйраг хъуыды хицæн кæнынмæ.

3	1	Чеджемты Г. «Сызгъæрин лæппу» (скъуыддзаг1-аг хай). Текст.	<p>Регулятивон универсалон архайд: Ахуыргæнæгимæ кæнæ хибарæй нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын(урокæн,проектæн); Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.</p>	Ног æрмæг	<p>Уацмысы жанр зонын. Ирбег Айсеты фæдзæхст куыд æххæст кодта? Нанайы ныхæстæ йæ дисы цæмæн бафтыдтой? Цы йын бафæдзæхста нана æмæ цæмæн? Радзырды 1-аг хайæн ног сæргонд æрхъуыды кæнын. Тексты мидис кæронмæ радзурын. Цæмæн æй схуыдта автор «Сызгъæрин лæппу?» Текст æмбаргæ каст кæнын. йæ сæйраг хъуыды йын æмбарын. Цæмæн у райгуырæн зæхх тыхдæттæг? Цы у текст?</p>	
---	---	---	--	-----------	---	--

Дуне у уыци-уыцитæй конд, уыдонмæ сыгъзæрин дæгъæл – зонд (3 сах)

1	1	Эзоп «Рувас æмæ сæгъ» (басня). Æртæ зондабийы(англисаг фольклорæй)	<p>Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын зонын; хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр куы рауайа, уæд. Критикон</p>	Ног æрмæг	<p>Жанр:Басня. Чи уыд Эзоп? Текст кæсын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурын. Чиныджы ныв басняйы кæцы хаймæ ахæссæн ис? Басняйы сæйраг хъуыды. Сæгъæй рувасæй чи уыди зондджындæр.</p>	<p>Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ</p>
---	---	---	---	-----------	--	--

			цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искæйы позиции æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ текстæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнæгимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты, къордты кусын (лидеры, критики, æххæстгæнæджы ролы). Конфликттæ мынæг кæнын, баныхас кæнын зонын, барын.			
2	1	М. Зоценко «Æппæты сæйрагдæр»		Ног æрмæг.	Уацмысы жанр. Йæ автор æмæ тæлмацгæнæг. Æнæзонгæ дзырдтыл куыст. Уацмысы сæйраг хъуыды. Цæуыл мæт кодта Андрейы мад? Тæппуд уæвын цæмæй æвзæр у? Цы у æппæтæй сæйрагдæр, авторы хъуыдымæ гæсгæ, сывæллоны хъомылады? Радзырды мидисмæ гæсгæ цыбыр сочинени ныффыссын сабитæн сæхи миниуджыты тыххæй.	
3	1	Джыккайты Ш. «Хæмæты балц сахармæ». Къадзаты С. «Мæстæймар æн».		Ног æрмæг	Уацмысы автор, йæ жанр æмæ йæ сæйраг хъуыды. Хæмæты фæлгонц. Цы у Хæмæтæн йæ царды æппæтæй зынаргъдæр. Цы зæгъынмæ хъавыд автор Хæмæты фæлгонцай. Цы у диалог? Чи кæимæ дзуры радзырды.	

					Мæстæймарæн зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. æмбисæндты хъуыды зæрдыл бадарын.	
Байрай бæркаджын, бурзачъе фæззæг! (5сах)						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Фæззæг». Хозиты Я. «Сабитæ æмæ фæззæг». Æмбисæндтæ.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæсе имæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæ дзурын.	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысты автортæ, сæ жанртæ, темæ æмæ сæйраг хъуыды. Æмдзæвгæты мидис æмбарын. Диалогы архайын. Архайджыты миниуджытæ. Æрдзы ивддинадтæ фæззыгон. Æмбисæндтæ зæрдыл бадарын. Цы ис æмхуызонæй дыууæ æмдзæвгæйы? Нывы цы халсартæ æмæ дыргътæ ис, уыдоны нæмттæ зонын. Зæрдывæрдæй Къостайы æмдзæвгæ сахуыр кæнын.	Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; - жанртæ, авторты нæмттæ; - сæйраг мидис; - сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; - уыцы-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - тагъдзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ

2-3	2	Чеджемты Г. «Афтæ райдыдта фæззæг»	<p>Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын.</p> <p>Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.</p> <p>Алыхуызон ситуациыты хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын.</p> <p>Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын (хи æфхæрын зонын, искайы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)</p>	Ног æрмæг ахуыр æмæ фидар кæнын.	<p>Жанр. Афæдзы афон. Адæймаг æмæ царæгойты'хс æн ахаст.</p> <p>Æмбаргæ æмæ аив каст.</p> <p>æнæзонгæ дзырдтыл бакусын.</p> <p>Текстæй хъæугæ скъуыддзаг æвзарын.</p> <p>Интонацийы фæрцы хъуыдыйады мидис раст æмбарын.</p> <p>Æнцойгæнæн дзырдтæ.</p> <p>Къордты куыст.</p> <p>Нывтæм гæсгæ куыст. Текст хæйттыл дих кæнын. Алы хаймæ дæр нывтæ скæнын, кæнæ радзырдтæ æрхъуыды кæнын.</p>	
4	1	Цæрукъаты В. «Бабызы лæппын». Хъодзаты Æ.«Парчы». Чеджемты Г. «Хърихъупп»		Ног æрмæг	<p>Уацмысты жанртæ, сæ автортæ, сæ сæйраг хъуыды.</p> <p>Архайджыты митæн аргъ кæнын.</p> <p>Хъæддаг æмæ хæдзарон мæргъты миниуджытæ.</p> <p>Хæдзарон бабыз цæмæн атахт хъæддæгтимæ (сабиты хъуыдытæм байхъусын).</p>	

					<p>Радзырдыл куыст. Цæмæн уыд парк афтид. Цæмæй базонæн ис радзырды фæззæджы миниуджытæ? Цæмæн хоны автор доныхъазты æнусон уæздандзинады æвдисæнтæ? Цы у олицетворени? «Хърихъупп» зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Нывтыл бакусын.</p>
5	1	<p>Лæмбынаг кастæ? Тест.№1</p>		<p>Рефлекси. Контролон урок</p>	<p>Хи зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын. Сæрдæмæ фæззæджы тыххæй цы æрмаг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи цæстæнгас равдисын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Уацмысты жанртæ. Æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурын. Æмбисæндтæ, тагъддзуринагтæ. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой.</p>

					Нывтыл куыст. Хи архайдән аргъ скæнын æмæ а.д..	
Мæргътæ æмæ цæрагойты дунейы(10сах).						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Цъиу æмæ сывæллæттæ». М. Пришвин. «Дыууæ дзывылдары».	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Жанр. Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Зæрдæйы æнкъарæтæ равдисын. Диалогы архайын. Цы зонд амоны æмдзæвгæ-аргъау? Адæймаджы миниуджытæй дзы цавæрыл дзырд цæуы. Адæймаг æмæ цæрагойты 'хсән ахастытæ. ? Фæрстытæн дзуап дæттын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Радзырды сæйраг хъуыды. Куыд архайдтой дзывылдартæ, адæймаджы куы федтой, уæд. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалогы архайын. Æмдзæвгæйы цъиуимæ йæ абарын. Зынаембарæн дзырдтыл куыст. Æмдзæвгæ	Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; - жанртæ, авторты нæмттæ; - сæйраг мидис; - сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; - уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ	

					зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.	
2	1	Хаджеты Г. «Чысыл ныв». Ирхæфсæн. Астемыраты И. «Тикис æма мистæ».		Ног æрмæг	Жанр. Автортæ. Текстгимæ куыст. Фыццаг æмдзæвгæйы - мад æмæ хъæбулы ахаст. Цæмæй ныфсджын уыд гыццыл цыу? æмдзæвгæ аив кæсын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын. Дыгурон диалекты нысаниуæджы тыххæй радзурын. Диалект цы у ,уый зæрдыл æрлæууын кæнын. Чи уыд æмдзæвгæйы зонджындæр? Æмбисонд зæрдыл бадарын. Æмдзæвгæ аив кæсын.	
3	1	Джыккайты Ш. «Æхсары цуан». Тагъддзуринаг.		Ног æрмæг	Уацмысы жанр, автор. Темæ, сæйраг хъуыды. Цавæр лæппу схонæн ис Æхсары? Иубон цы ныв федта, уый куыд аивта Æхсары миддуне. Сабиты хъуыдытæ базонын Æхсары миты тыххæй.	

					<p>Радзырд хэйттыл адих кæнын, алы хайæн дæр сæргонд æрхъуыды кæнын, кæнæ радзырдæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын. Тагъддзуринаг зæрдыл бадарын.</p>
4	1	<p>Мæлдзыг æмæ æхсæнкъ. Ирхæфсæн.</p>		<p>Ног æрмæг</p>	<p>Аргъауы сæйраг хъуыды. Литературон æмæ адамон аргъауы хицæндзинад. Аив кæсын, хиныхæстæй дзурын. Хæларыл иузæрдион уæвын, йæфæрвæзын кæныны тыххæй цыфæнды зындзинадæн дæр бафæразын. Æнæхипайда æххуыс чи бакодта æхсæнкъæн? Хæдзарон цæрагойты миниуджытæ. Хи хъуыдытæ зæгъын. Иннæ цæрагойты миниуджыты тыххæй радзурын. Нвтыл куыст. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.</p>

5	1	Хъодзаты А. «Енкъард хабар»		Ног æрмæг	<p>Уацмысы жанр, автор. Темæ, сæйраг хъуыды. Чи у радзырды сæйраг архайæг? Аив кæсын, архайджытæн характеристик æ дæттын. Диалогы архайын.. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын. Фæрстытæн дзуапп дæттын.</p>	
6	1	Мæрзойты С. «Сæгуыты лæппын». Дзасохты М. «Уыциуыци»		Ног æрмæг	<p>Автор, уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Чи баххуыс кодта сæгуытæн? Цавæр лæппу уыд Умар? Цуанон та? Кæуыл æууæндынц цæрагойтæ? Тæрсгæ та цавæр адæймагтæй кæнынц? Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын. Цыбыр фысгæ кæнæ дзургæ сочинени æрхъуыды кæнын. Уыциуыци зæрдывæрдæй сахуыр кæнын</p>	

7	1	В. Бианки. «Уыг». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Автор, уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Литературон аргъауы хицæндзинад. Уыг æмæ зæронд лæджы ахаст. Чи сæ разынд зонджындæр? Аив кæсын. Текст хайтгыл дих кæнын, сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	
8-10	1-3	Чеджемты Г. «Хъæды æмбисæндтæ». Ирхæфсæн		Ног æрмæг (2сах). Фæлхат кæныны урок (1сах).	Литературон аргъау, йæ автор, йæ хицæндзинад адæмон аргъауæй. Уацмыс кæсын æмæ хи хъуыдытæ дзурын архайджыты миниуджыты тыххæй. Цуаноны мийæн аргъ скæнын. Аргъаумæ гæсгæ куыд схонæн ис рувас æмæ бирæгъы. Цæуылнæ баххуыс кодта рувас бирæгъæн? Цуанонимæ сæ абарын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	

					<p>Хи зоньндзинæдтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр цы бахызт. Уацмысты архайджытæй кæй бафæзмыдтаин ?</p>	
Скодта митын лæг йæ урс кæрц.						
1	1	Хозиты Я. «Сабитæ æмæ зымæг». Тагъддзуринаг.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	<p>Уацмысы жанр, йæ автор, йæ темæ æмæ сæйраг хъуыды. Зымæджы миниуджытæ. Аив кæсын орфоэпион норматæм гæсгæ. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Диалогон ныхасы хицæндзинад. Диалогы архайын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывтæм гæсгæ сочинени æрхъуыды кæнын. Тагъддзуринаг зæрдыл бадарын.</p>	<p>Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -зымджы мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ;</p>
2	1	Дзугаты Г. «Зымæг»		Ног æрмæг	<p>Литературон аргъау, йæ автор, темæ, сæйраг хъуыды. Ног дзырдтыл</p>	<p>-алыхуызы жанрты уацмыстæ хи ныхстæй дзурынмæ; -æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -дыгурон текстытæ раст</p>

					<p>бакусын. Ёмбаргæ каст. Зымæг кæимæ фембæлд, уыцы адæймагтæ æмæ цæрагойтыл цæуылнæ фæтых? Адæймаджы æмæ цæрагойты цавæр миниуджытыл дзырд цæуы аргъауы? Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Сабитæн сæхи хъуыдытæм байхъусын.</p>	кæсынмæ;
3	1	<p>Дзарасути Г. «Бацеу- бацеу». Кокайты Т. «Зымæг хæхты». Къадзаты С. «Цымыдис».</p>		Ног æрмæг	<p>Уыци- уыци бахъуыды кæнын. Ёмдзæвгæтæ аив кæсын. Нывмæ гæсгæ куыст. Пейзаж. Ёмдзæвгæтæй иу зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.</p>	-уацмыстæн æндæр, райдиан, кæрон æмæ сæргæндтæ хъуыды кæнын.
4	1	<p>Асаты А. «Зымæгон цуан».</p>		Ног æрмæг	<p>Литературон аргъау. Уацмысы жанр, йæ автор. Аргъауы темæ, сæйраг хъуыды. Хъæддаг цæрагойты миниуджытæ. Уыг æмæ мысты ахаст сæ кæрæдзимæ. Текст хи</p>	

					ныхæстæй дзурын. Уацмысы кæрон уæ зардæмæ фæцыд? Кæд нæ, уæд ын æндæр кæрон æрхъуыды кæнын.	
5	1	Хозиты М. «Зымæгон». Уалыты Л. «Зымæгон ныв» Уыци-уыци. Хетæгкаты Къ. «Нæуæгбонты зарæг». Æмбисонд.		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивдзинæдтæ. Цæрæгойты миниуджытæ. Нывтæм гæсгæ цæрæгойты царды тыххæй радзырд кæнæ сочинени æрхъуыды кæнын. Зæрдывæрдæй «Хæдзаронтæ» сахуыр кæнын. Æмбисонд зæрдыл бадарын. Уæлæмхасæн æрмæгæй спайда кæнын(чиныд жы кæрон). Къордтæй куыст.	
6-7	1-2	С. Михалков. «Ног азы чи 'рцыд, ахæм æцæг хабар».		Ног æрмæг	Литературон аргъау, авторы тыххæй радзурын. Йæ хицæндзинад. Зымæгон хъæды фæлыст. Наз бæласы рæсугъддзинад . Хæларзæрдæ æмæ æууæнк. Цæмæй тарсти наз бæлас	

				йæхицæн? Хъæдгæсы фæлгонц. Диалогон ныхас. Радзырд хæйттыл дих кæнын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	
8	1	Асаты А. «Зымæгон нывтæ».	Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы нывтæ. Хæдзарон цæрæгойты миниуджытæ зымæгон. Тæхгæ хъулон цыу кæртмæ цæмæн æртахт? Чи у лирикон герой ацы æмдзæвгæйы? Æмдзæвгæйы кæрон куыд зæгъы автор, зæрдæ цæмæй æвæры? Цымæ цæмæн? Цавæр æмбисонд æрхæссæн ис ардæм?(«Фыдл æг æмæ фыдбон бирæ нæ хæссынц»).	
9	1	Къадзаты С. «Калы дун-дуне тæмæн». Дзаболаты Х. «Дымгæ, футгæнгæ, цæгатæй...». Уыци-уыци.	Ног æрмæг. Рефлекси.	Æмдзæвгæты автортæ. Зымæгон хъызт. Цавæр дзырдты фæрцы æвдисынц автортæ зымæгон æрдзы нывтæ? Хи зонындзинæдт æ сбæрæг	

				кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Куыд равдыстой фысджытæ зымæгон æрдзы нывтæ æмæ хæдзарон царæгойты миниуджытæ. Цавæр æмдзæвгæтæ зонын зæрдывæрдæй. Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысы сæйраг персонажмæ? Афæдзы афонтæй мæ зæрдæмæ тынгдæр кæцы цæуы? Цæмæн?	
10	1	Лæмбынæг кастæ? Тест.№2 кæнæ нывмæ гæсгæ сочинени	Контролон урок.	Чиниджы фæрстытæм гæсгæ. Зонын: -рацыд æрмæгæй алы жанртæй уацмысты мидис зонын; -æрдзы миниуджытæ афæдзы алы афонты; -уацмысты авторы; -аргъау адæмон у æви литературон æмæ а.д. Арæхсын: - уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ; -рацыд темæйæ сочинени фыссынмæ.	
Кæмæн цы...(4сах)					

1	1	Хетæгкаты Къ. «Кæмæн цы... . Колити В.«Гиризтæ» (Тагъддзоруйнаг). Джыккайты Ш. «Хъохъо».		Ног темæ ахуыр кæны ны урок	Æмдзæвгæты автортæ. Ног дзырдтыл куыст. Рифмæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Цавæр миниуджытæ фауынц поэттæ? Хорз та цымæ цы у? Тыхджынаы тыхджындæртæ вайы? Цæмæ сайы къайныхдзинад? Поэтты сæйраг хъуыдытæ. Къостайы æмдзæвгæ «Кæмæн цы...» зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.	
2	1	С. Михалков «Бирæгъыл сайд куыд æрцыди».		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Йæ хицæндзинад адæмон аргъауæй. Текст аив æмæ раст кæсын. Уæздандзинад æмæ æдзæсгомдзинад. Рæдыд афойнадыл раст кæнын зонын. Нывмæ гæсгæ куыст. Дзырдуатон куыст. Сценкæ саразын.	
3	1	Астемыраты И. «Фыдфыдуæгты Фыдбылыз, кæнæ Амындтытæ-ардыдтытæ»		Ног æрмæг	Автор, уацмысы жанр зонын. Адæймаджы æвæрццаг æмæ æппæрццаг миниуджытæ. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Цæмæн схуыдта автор йæ уацмыс афтæ? Ардауынмæ хъусын хорз у? Куыд разылдысты Гæбæцайæн йæ хинтæ йæхиуыл?	

					Уацмыс раст æмæ аив кæсын.	
4	1	В. Голявкин. «Скъаппы».		Ног æрмæг	Автор. Цы 'рцыдис Цыпкиныл? Цавæр лæппу рахонæн ын ис? Æфсæрмыгæнаг схонæн ын ис? Цæмæн? Уыцы хъуыды кæм рабæрæг, уыцы бынат ссарын æмæ йæ бакæсын. Диалогон ныхас. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Аив кæсын.	

Хорз зæрдæйæн – уарзт (7сах)

1	1	Дзасохты М. «Ныстуантæ» . Колити В. «Зæирæ». Æмбесонд. Ерхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæны ны урок	Темæйы мидис. Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Цæмæ разæнгард кæнынц сабиты? Цы у æгъдау? Æмдзæвгæтæй иу (фæндонмæ гæсгæ) зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Дзырдуат.	
2	1	Тъехты Амыран. «Бæтæг раст бакодта». Ерхæфсæн.		Ног æрмæг	Автор, уацмысы жанр. Текст раст æмæ аив кæсын. Уацмысы сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз миниуджытæ. Æвзæр миниуджытæ æмæ сæ аххосæгтæ.	

					<p>Бæтæг цæмæй раст уыди, йæ фыдмæ кæй нæ байхъуыста, уымæй? Хъæлæсы уагæй фыд æмæ фырты, уый фæстæ та – милиционер æмæ зæронд лæджы ныхæстæ хицæн кæнын. Ерхæфсæны ног дзырдты нысаниуæг бахъуыды кæнын, Ерхæфсæн раст кæсын.</p>
3-4	1-2	Г.Х.Андерсен . «Фондзæй иу кæрддзæмы».		Ног æрмæ г	<p>Литературон аргъау, йæ сæйраг хъуыды. Аргъау æмбаргæ каст кæнын. Хорз æмæ æвзæр миниуджытæ-хивæнд, зивæггæнаг æмæ хиппæлой. Аргъауы алы хаймæ дæр пълан саразын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурын. Хъæдуры гагаты хуызы адæймаджы цавæр фæзминаг æмæ фауинаг миниуджытæ æвдыст æрцыд аргъауы? Беседæ: «Хорз адæймаг цавæр хъуамæ уа?».</p>

5	1	<p>Адæмон аргъау «Узун æмæ паддзах. Æмбисæдтæ. Багаты Л. «Æцæг æмбал».</p>		<p>Уацмысты жанртæ сæ сæйраг хъуыды. Аргъау бакæсын йæ мидис ын бамбарын кæнын. æмбисондыл бакусын. Чи уыд радзырды æцæг æмбал? Скъоладзауты бафæрсын: уыдон та куыд бакодтаиккой ахæм уавæры. Хæлардзинады æнкъарæнтæ рæзын кæнын. Къæйттæй куыст- диалогы архайын. Аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.</p>	
6	1	<p>Чеджемты Г. «Ном» 1-2 хай. Тагъдзурина г.</p>		<p>Уацмысы сæйраг хъуыды. Цæмæн хуыйны радзырд «Ном»? Нæ гыццыл герой цæмæн маст кодта йæ номыл. Архайд цы рæстæджы цæуы, уымæн характеристикæ дæттын. Адæмы цард уыцы рæстæг. Къониты Сауы фæлгонц. Куыд ныссыгъдæг кæнын кодта Сау сидзæргæс устыты цæхæрадæттæ? Тагъдзуринаг зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.</p>	

7	1	Темәйыл афәлгәст		Рефлекси. Фәлхат кәныны урок.	Хи зонындзинәдтә сбәрәг кәнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд әрмәгәй. Мә зәрдәмә арфдәр цы бахызт. Уацмысты архайджитәй кәй бафәзмыдтаин?	
Чи фехъуыст диссәгтә, диссәгтә-тәмәссәгтә?(5сах)						
1	1	Асаты Астемыр. «Диссәгтә». Тагъдзурина г.		Ног темә	Темәйы хицәндзинад. Цы сты диссәгтә-тәмәссәгтә? Әмдзәвгә кәсын. Дзырдуат. Нывыл куыст. Цы ис әнахуырәй әмдзәвгәйы? Әмдзәвгәмә гәсгә аргъау әрхъуыды кәнын. Тагъдзуринаг зәрдыл бадарын.	
2	1	Къадзаты С. «Алцы иннәрдәм фәцис». «Кадтәй-Цадтәй» (англисаг фольклорәй).		Ног әрмәг	Лирикон әмдзәвгә. Цәмән сәмхәцца кодта поэт әмдзәвгәйы дзырдтә. Сә бынәтты сә сәвәр әмә йә афтәмәй бакәс. Зәрдывәрдәй сахуыр кән әмдзәвгә. Тагъдзуринаг әмә әмдзәвгә зәрдыл бадарын. әмдзәвгә «Кадтәй-Цадтәй» бакәсын.	
3	1	Джыккайты Ш. «Тәссаг балц» 1-аг хай.		Ног әрмәг	Авторы зонын. Уацмысы жанр. Ног дзырдтә бахъуыды кәнын. Радзырдән әндәр сәргонд дәттын. Нывыл бакусын Пълан аразын. Ләппуйы йә фантази цавәр тасмә әркодта?	

4	1	Чеджемты Г. «Сайтан æмæ Сырдон»		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Автор. Аргъауы сæйраг хъуыды. Цавæр адæймаджы миниуджытæ æвдисы автор ? Сайын хорз у? Уæдæ аргъæутты та? Цæмæн ныууагъта Гæтæг йæ сайагдæр фырты йæхицæн? Аргъауы персонажтæй дæ зæрдæмæ фылдæр кæцы цауы?	
5	1	Лæмбынаг кастæ? Тест №3 кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын		Фæлхат кæныны æрмæг	Темæйыл афæлгæст, йæ хицæндзинат иннæ темæтæй. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой. Чиныджы 137- æм фарсы фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	
Æфтауы бæстæ дидинаг, сыфтæр! (бсах)						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Чи дæ?» Палиндром. Гæдиаты С. «Уалдзæг Ирыстоны». Ирхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Автор. Жанр. Æмдзæвгæйы афæдзы афон. Зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Палиндромыл бакусын. Нывтыл куыст. Радзырд æмæ æмдзæвгæйы иумæйагæй цы ис? Цы базонæн ис радзырдæй раджы заманы цардæй? Ирхæфсæн бакæсын æмæ йæ бахъуыды кæнын..	
2	2	Къадзаты С. æмдзæвгæ. Коцойты А. «Тулдз æмæ мæцкъор». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ. Автортæ. Æмдзæвгæ аив кæсын, йæ мидис. Радзырд æмæ æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды. Дзырдутон куыст. Тулдз æмæ Мæцкъоры ахаст. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзурынц? Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	

3	1	Асаты А. «Уалдзыгон бæрæгбон». Скъодтати Э. «Рæзбуни».		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Нывтæм гæсгæ куыст. Æнæзонгæ дзырдтæ сбæрæг кæнын. Раст кæсын. Хъæлдзæг хъæлæсы уагæй кæсын. Аив кæсыны конкурс саразын(жюриыйы скъоладзаутæ сæхæдæг).	
4	2	Чеджемты Г. Арвы диссаг. Бацеу-бацеу.		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Аргъауы сæйраг хъуыды. Аргъауы миниуджытæ. Куыд бамбæрстат-мæй къахыр кæд æмæ цæмæн вæййы? Æцæгдзинадæй та дзы цы ис? Бацеу- бацеу зæрдыл бадарын.	
Уæлахизы бæрæгбон						
1	1	Баситы М. «Хъæбатыр Иссæ»		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Радзырды автор, йæ сæйраг хъуыды. Текст раст, æмбаргæ каст бакæнын. Фыдыбæсты Стыр хæсты тыххæй хуымæтæг зонындзинæдтæ радтын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Текст цæггæй (абзацгай) каст. Иссæ æмæ немьцаг афицеры ныхас рольтæм гæсгæ бакæсын. Æмбисæндтыл бакусын.	

2	1	Дзаттиаты .Т. «Илитæ».		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Хъæбатыр, ныфсхаст... Ацы дзырдты нысаниуæгыл бакусын. Радзырды чи у ныфсхаст æмæ хъæбатыр. Диалогтæ рольтæм гæсгæ бакæсын. Хæстон хъæбатырдзинады тыххæй сочинени ныффыссын.	
3	1	Æмбисонд. Бесаты Т. «Цыколайаг лæшпутæ».		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр	

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базоней:

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- цы уацмыс бакастысты, уый мидисæй фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттын;
- сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- радзырд, аргъау, æмдзæвгæ кæрæдзийæ иртасын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын ранымайын.

Литературæ:

11. Дзапарты З.Кæсыны чиныг 2 къласæн. Дзæудж. 2011-10
12. Моурауты М. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынаен. Дзæудж. 2011
13. Моурауты М. æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ. Дзæудж. 2011
14. Моурауты М Дидактикон хъæзтытæ æмæ улафты минуттæ. Дзæудж. 2011-10-12
15. Уалыты Т., Джусойты К., Дзытиаты Э. Сывæллæттæ литературæйæ хæслæвæрдтæ 2 къл. Ирон æвзаг æмæ кæсыны уроктæм. Дзæудж. 2005

16. Уалыты Т. Цалдæр ныстуаны æрыгон ахуыргæнæгæн. Дзæудж. 2005
17. Бзарты Р. Нæ Райгуырæн бæстæйы истори. Алан æмæ Уæрæсе рагзаманты.
18. Ирон. æвзаг æмæ литературæйы программæтæ 1-11 къл. Дзæудж. 2005
19. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
20. Æлдаттаты В. Нæ алыварсы дуне нывты хуызы. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
11. Никандров Н.Д., Рыжаков М.В. Примерные программы начального общего образования. Ч.1 Просв.2009.
12. Демидова М.Ю. и другие. Оценка достижения планируемых результатов в начальной школе. Ч.1 Просв.2010.
- Сæрды тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи хъуыдытæ радзурын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурын.
- Диалогы архайын. Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Пълан аразын.
- Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалог аразын. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзырд цауы радзырды? Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Аргъауы сырдонцъиуимæ йæ абарын Афæдзы афон. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын
- Фæззæджы тарст. Зымæгон нывтæ. Нывимæ куыст. Аив кæсын. Радзырд æрхъуыды кæнын. Фæззæджы мæйтæ
- Пълан аразын. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæн аргъ кæнын. Рæдыдтыл сæттын æмæ сæ раст кæнын. Радзырдæн æндæр сæргонд дæттын. Нывтыл бакусын. «Сдзурын сæ кæнын». Фæрстытæн дзуапп дæттын.
- Бинонтæ: мад, фыд хо æмæ æфсымæры 'хсæн ахастытæ. Рæстдзинад æмæ сайын. Уацмысы сæйраг персонаж. Рæдыд æмæ йæ раст кæнын. Уацмысы цаутæ фæд- фæдыл равæрын, сæйрагдæры дзы рахицæн кæнын
- Жанр, темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад æмæ æфсымæрты 'хсæн ахастытæ. Æмбисонды мидис æмбарын. Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивддзинадтæ. Абарст(мит æмæ ссад). Сабиты æнкъарæнтæ. Зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Уыци-уыци. Радзырд. Зымæгон хъызт. Сырддонцъиуы æргæвст. Тудзийы диссаджы ми. Абарст(адæймаг æмæ цæраггойтæ). Радзырд хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын хъуыды кæнын. Къордтæй куыст.
- Тагъдзуринагтæ, æмбисæндтæ æмæ ирхæфсæнтæй цы бахъуыды кодтой. Ахуыргæнæг æмæ скъоладзауты иумæйаг хатдзæг. Сабиты хи хъуыдытæ. Диалогон ныхас. Зæрдывæрдæй чи цавæр æмдзæвгæ бахъуыды кодта. Къордтæй æмæ къæйттæй куыст Лирикон уацмыс.

Дзырдуатон куыст. Нывмæ гæсгæ радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын.

Хи зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Чиныджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын.

Æмдзæвгæйы афæдзы афон. Дзырд синонимæй ивын. Зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Аргъаумæ æмбисонд æрхæссын. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг бынат агурын.

Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Дыууæ чызджы абарын, æмбисæндтæ сæм æрхæссын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын. Фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæйы хай зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын

Уацмысты сæйраг хъуыды. Жанртæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Мады хъомыладон мадзæлттæ. Фарст: Мад раст бакодта? Хи хъуыдытæ зæгъын. Рольтæм гæсгæ каст. Аив, раст æмæ æмбаргæ каст. Басняйы сæйраг хъуыды. Ирхæфсæн кæнæ басня зæрдывæрдæй бахъуыды кæнын.

Радзырд. Йæ сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Цы у ирон лæгæн Фыдыбæстæ? Райгуырæн бæстæ æмæ ныййарæг мад. Уарзон хъæбул æмæ хъæбулы уарзондзинад. Фыдæлты æгъдæуттæ æмæ мадæлон æвзаг.

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР
ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ № _____
от __. __.2021г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЧТЕНИЮ
3 КЛАСС**

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:
Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгәнән фыстæг

Кусæн программæ арæзт у ног стандарты домæнтæм гæсгæ æмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон литературон кæсынадæн лæвæрд цæуы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 34 ахуырадон къуырийы-68 сахаты)

Сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн райдайæн скъолайы æрцæуы.

Уымæ гæсгæ ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- хъуамæ сывæллæттæ сæ кæрæдзимæ иронау дзурын сахуыр уой. Уый тыххæй та хъæуы фидар фæлтæрддинад кæсын, фыссын æмæ хъуыды кæнынæй;

- иумæйаг ахуырадон зонындзинæдтæ бæрзонддæр кæнын; ныхасы рæзтыл кусын; фылдæр базонынмæ æмæ интеллект уæрæхдæр кæнынмæ тырнын;

- мадæлон æвзаджы фæрцы сывæллоны алывæрсыгæй хъомыл кæнын;

- хъазты хуызы сывæллæтты эмоционалон уавæр рæзын кæнын;

- зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнындинад рæзын кæнын.

Куыд зонæм, афтæмæй æппæтæй хуыздæр фадат уыцы нысанта сæххæст кæнынæн ис кæсыны урокты.

Ног (дыккаг фæлтæры) стандартты домæнтæ сты, цæмæй Уæрæсейы цæрæг алы адамæн дæр йе 'взаджы кад сæхи 'хсæн бæрзонддæр ист æрцæуа, цæхгæр фæхуыздæр уа мадæлон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг. Уыцы хæстæ та æххæст кæны райдайæн скъола.

Кæсыны программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй литературон кæсынады æгъдæуттæ бацамонын.

Кæсыны программæйы спецификон хицæндзинæдтæ:

- текстыл куыст куыд ныхасы иуæгыл;

-литературон уацмысты дзырдты аивдзинад æмбарын æмæ сын сæ хицæндзинæдтæ

жанртæм гæсгæ иртасын;

-уацмысы æвзаг æмæ сывæллæтты ныхасыл уыцы иумæ куыст;

-уацмысыл æмæ сывæллæттæн фыст чингуытыл иумæйагæй кусын;

-сывæллæттæн тексты тыххæй зонындзинæдтæ дæттын, æмæ аивадон - литературон уацмысты мидис æмбарын кæнгæйæ сабиты миддуне хъæздыгдæр кæныныл куыст.

Программæ домæ, цæмæй скъоладзаутæ базоней тексты сæйрагдæр хъуыды рахицæн кæнын, уацмысы мидис хи ныхæстæй радзурын, дзырдты нысаниуæг зонын, текстæн йæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыр уой хъуыды кæнын, рæза сæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгард кæной чиныг кæсынмæ.

Кæсыны программæйы сæйраг нысан: сабиты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын ; ирон, уырыссаг ама æппæтдунеон литературæйы хуыздæр уацмысты фæрцы сывæллæтты миддуне хъæздыгдæр кæнын.

Кæсыны программæйы сæйраг хæстæ:

1. скъоладзауты дзырдгай хъæрæй кæсын ахуыр кæнын;
2. чиныг кæнæ хицæн уацмысы мидис æмбарын;
3. литературон уацмыстæ жанртæм гæсгæ æвзарын зонын;
4. сывæллæттæн фыст литературæйы зындгонддæр авторты зонын; цы уацымстæ ахуыр кæнынц, уыдоны авторты зæрдыл дарын.
5. уацмысы архайджыты мидуавæр æнкъарын;
6. цардмæ эстетикон æнкъарæнтæ гуырын кæнын;
7. сывæллæтты дунеæмбарынад уæрæх кæнын;
8. сывæллæтты ныхас хæздыг кæнын;
9. скъоладзауты чиныг кæсынмæ разæнгард кæнын.

2. Текстыл кусгæйæ сывæллæтты ныхасы арæхстдзинад рæзынгæнæн мадзæлттæ:

2. Кæсыны навыктæ рæзын кæнын:

- раст æмæ æмбаргæ каст;
- дзырдгай каст;
- хуыздæр кæсæджы конкурстæ æмæ ерыстæ аразын;
- тагъд кæсыныл фæлтæрын.

2. Аив кæсын æмæ дзурын:

- хъæрæй æмæ хинымæры каст;
- раст дикции аразын, хъæлæсонтæ æмæ æмхъæлæсонты раст артикуляцийыл куыст;
- тагъддзуринагтæ кæсын;
- орфоэпийы нормæтæ ахуыр кæнын;
- рольтæм гæсгæ кæсын.

3. 2-æм къласы «Литературон кæсынады» сæйраг ахуыргæнинаг æрмæг (68 сах.)

Сæрды мысинæгтæ (5сах.). Дуне у уыци-уыцитæй конд, уыдонмæ сызгæрин дæгъæл – зонд (3сах.). Байрай, бæркаджын бурз фæззæг!(5сах.). Мæргътæ æмæ цæрагойты дунейы(10сах.).). Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц(10сах.). Кæмæн цы...(4сах.). Хорз зæрдæйæн – уарзт (7сах.). Чи фехъуыста диссæгтæ, диссæгтæ – тæмæссæгтæ?(4сах.). Æфтауы бæстæ дидинаг, сыфтæр!(6сах.). Уæлахизы бæрагбон(5сах.). Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон(7сах.). Уæлæмхасæн æрмæг(2сах.). Фольклоры чысыл хуызтæ: уыци-уыцитæ, æмбисæндтæ, нымайæнтæ, ирхæфсæнтæ. Адæмон сфæлдыстад: адæм æмæ цæрагойты тыххæй аргъæуттæ. Палиндромтæ. Аив литературон жанртæ(басня, радзырд, аргъау, æмдзæвгæ). Зымæг, фæззæг, уалдзæг æмæ сæрды тыххæй уацмыстæ.

Ирон сывæллæттæн чи фыста, уыцы классикты сфæлдыстад (Хетæгкаты Къоста, Гæдиаты Секъа, , Коцойты Арсен, Цæрукъаты Валодя, Дзесты Куыдзæг æмæ иннæтæ). Нырыккон фысджыты сфæлдыстад (Джыккайты Шамиль, Чеджемты Геор, Къадзаты Станислав æмæ иннæтæ). Уацмысты мидис. Аргъæутты геройты фæлгонцтæ; сфæлдыстадон хæслæвæрдтæ(радзырд кæронмæ ахæццæ кæнын, сæргонд æрхъуыды кæнын æмæ а.д.); уацмыс аивгæнæн мадзæлттæ.

Сабидуджы тыххæй уацмыстæ æмæ сæ авторгæ. Уырыссаг литературæйæ æрбайсгæ уацмыстæ. Сæ авторты сын зоннын(Е. Пермяк, К. Ушинский, М. Зощенко æмæ æнд.). Зæрдывæрдæй ахуыргæнинаг æрмæг æмæ кæсыны æрмæг.

№	Сахæтт ы нымæц	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтыгæ	Урочы тип	Равзаринаг рстатæ	Скъоладзауты зонындзинадтæм доментæ
Сæрды мысинагтæ (Зсах)						
1	Хетæгкаты Къ. «Сæрд». Тагъдзурина г. Астемыраты И. «Сæрдыгон нывтæ»	Зонындзинадтæ райсыныл архайд (познавательные УУД): нформаци агурын тексты, таблицæты, схемæты, иллюстрациты, компьютеры. Кæсыны алыхуызтæй пайда кæнын: фактуалон, æмбæхст хъуыдытæ. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын), фактты бындурыл хатдзæгтæ кæнын. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын, информаци аразын (пъланы, тексты, таблицæйы, схемæйы хуызы).	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Авторты царды хабæрттæ. Уацмысты жанртæ зонын. Æрдзы рæсугъддзинад æмæ хъæздыгдзинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын. Чиныджы нывмæ гæсгæ сæрды тыххæй чысыл радзырд саразын. Тагъдзуринаг бахъуыды кæнын.Æмдзæ вгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Астемыраты Изеты 4 æмæ 5-рæнхъонтæй иу зæрдыл бадарын.	Зонын: цæмæй райы поэты зæрдæ; æрдзы хъæздыгдзинад куыд равдыста æмæ ног дзырдты нысаниуæг Арæхсын: хъæугæ уацмыс ссарынмæ, æмдзæвгæйы мидис зонын æмæ йæ зæрдывæрдæй дзурын, тагъдзуринаг раст кæсын æмæ дзурын.	
1	Аргъау «Рувас æмæ уæрыкк» Æмбесонд. Ирхæфсæн	. Фактгæ, фæзындтæ, абстрактон æмбарынадтæ кæрæдзиимæ барын. Аххосæгтæ агурын æмæ сын хатдзæгтæ кæнын. Ахуыргæнаджы æххуысæй, кæнæ хибарæй ассоциацитæ агурын, модельтæ аразын (уæрæх æмæ цыбыр хуызы).	Ног æрмæг	Жанр: аргъау. Цæмæн у аргъау? Афæдзы афонтæй кæцыты цæуы архайд? Аргъау æмæ литературон аргъауы хицæндзинад æмбарын. Текст хи ныхæстæй дзурын, хæйттыл æй дих кæнын зонын. Уацмысы сæйраг хъуыды.	Зонын: уасмысты сæргæндтæ, жанртæ, сæ авторты нæмттæ, сæ сæйраг мидис, нывмæ гæсгæ чысыл радзырд аразын. Арæхсын: – уацмыс аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ – уацмысы темæ æмæ сæйраг хъуыды рахицæн кæнынмæ; – ирхæфсæн зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; – текст хи ныхæстæй дзурынмæ, хæйттыл æй ди кæнынмæ, пълан ын аразынмæ - тексты сæйраг хъуыды хицæн кæнынмæ.	

3	1	Чеджемты Г. «Сызгъæрин лæппу» (скъуыддзаг1-аг хай). Текст.	<p>Регулятивон универсалон архайд: Ахуыргæнæгимæ кæнæ хибарæй нысан æвæрын, проблемæ агурын æмæ æвæрын(урокæн,проектæн); Нысан сæххæст кæныны фæрæзтæ агурын къордты кусгæйæ, кæнæ ахуыргæнæджы æххуысæй. Ахуыргæнæджы æххуысæй кæнæ хибарæй архайдæн пълан аразын. Пъланмæ гæсгæ кусын, нысанимæ йæ барын, рæдыдтæ агурын æмæ сæ раст кæнын. Критеритæм гæсгæ нысан сæххæст кæныны къæпхæн сбæрæг кæнын.</p>	Ног æрмæг	<p>Уацмысы жанр зонын. Ирбег Айсеты фæдзæхст куыд æххæст кодта? Нанайы ныхæстæ йæ дисы цæмæн бафтыдтой? Цы йын бафæдзæхста нана æмæ цæмæн? Радзырды 1-аг хайæн ног сæргонд æрхъуыды кæнын. Тексты мидис кæронмæ радзурын. Цæмæн æй схуыдта автор «Сызгъæрин лæппу?» Текст æмбаргæ каст кæнын. йæ сæйраг хъуыды йын æмбарын. Цæмæн у райгуырæн зæхх тыхдæттæг? Цы у текст?</p>	
---	---	---	--	-----------	---	--

Дуне у уыци-уыцитæй конд, уыдонмæ сыгъзæрин дæгъæл – зонд (3 сах)

1	1	Эзоп «Рувас æмæ сæгъ» (басня). Æртæ зондабийы(англисаг фольклорæй)	<p>Коммуникативон универсалон архайд: Хи хъуыдытæ дзурын, аргументтæ æмæ сæ факттæй æххæст кæнын зонын; хи хъуыдытæ аивынмæ цæттæ уæвын, контр аргумент тыхджындæр куы рауайа, уæд. Критикон</p>	Ног æрмæг	<p>Жанр:Басня. Чи уыд Эзоп? Текст кæсын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурын. Чиныджы ныв басняйы кæцы хаймæ ахæссæн ис? Басняйы сæйраг хъуыды. Сæгъæй рувасæй чи уыди зондджындæр.</p>	<p>Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ</p>
---	---	---	---	-----------	--	--

			цæстæнгас химæ. Диалогы архайын: Искæмæ хъусын æмæ йæ фехъусын. Æндæр искæйы позиции æмбарын(тексты авторимæ диалогы цæуын). Алыхуызон хæстæ сæххæст кæныны тыххæй фысгæ æмæ дзургæ текстæ аразын (хибарæй æмæ ахуыргæнæгимæ). Коммуникативон хæстæ сæххæст кæнынæн алыхуызы ныхасы ситуацитæ аразын. Къæйтты, къордты кусын (лидеры, критики, æххæстгæнæджы ролы). Конфликттæ мынæг кæнын, баныхас кæнын зонын, барын.			
2	1	М. Зоценко «Æппæты сæйрагдæр»		Ног æрмæг.	Уацмысы жанр. Йæ автор æмæ тæлмацгæнæг. Æнæзонгæ дзырдтыл куыст. Уацмысы сæйраг хъуыды. Цæуыл мæт кодта Андрейы мад? Тæппуд уæвын цæмæй æвзæр у? Цы у æппæтæй сæйрагдæр, авторы хъуыдымæ гæсгæ, сывæллоны хъомылады? Радзырды мидисмæ гæсгæ цыбыр сочинени ныффыссын сабитæн сæхи миниуджыты тыххæй.	
3	1	Джыккайты Ш. «Хæмæты балц сахармæ». Къадзаты С. «Мæстæймар æн».		Ног æрмæг	Уацмысы автор, йæ жанр æмæ йæ сæйраг хъуыды. Хæмæты фæлгонц. Цы у Хæмæтæн йæ царды æппæтæй зынаргъдæр. Цы зæгъынмæ хъавыд автор Хæмæты фæлгонцай. Цы у диалог? Чи кæимæ дзуры радзырды.	

					Мæстæймарæн зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. æмбисæндты хъуыды зæрдыл бадарын.	
Байрай бæркаджын, бурзачъе фæззæг! (5сах)						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Фæззæг». Хозиты Я. «Сабитæ æмæ фæззæг». Æмбисæндтæ.	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын, алыхуызон ситуациы йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддагтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцыйæн ис, уый æмбарын(афтæ хи хъуыддагтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджытыл сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, Уæрæсе имæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæ дзурын.	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Уацмысты автортæ, сæ жанртæ, темæ æмæ сæйраг хъуыды. Æмдзæвгæты мидис æмбарын. Диалогы архайын. Архайджыты миниуджытæ. Æрдзы ивддинадтæ фæззыгон. Æмбисæндтæ зæрдыл бадарын. Цы ис æмхуызонæй дыууæ æмдзæвгæйы? Нывы цы халсартæ æмæ дыргътæ ис, уыдоны нæмттæ зонын. Зæрдывæрдæй Къостайы æмдзæвгæ сахуыр кæнын.	Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; - жанртæ, авторты нæмттæ; - сæйраг мидис; - сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; - уыцы-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; - тагъдзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ

2-3	2	Чеджемты Г. «Афтæ райдыдта фæззæг»	<p>Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæн аргъ кæнын.</p> <p>Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын.</p> <p>Алыхуызон ситуациыты хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын.</p> <p>Хи æвзæр миниуджытæ зонын æмæ сын дзуапп дæттын (хи æфхæрын зонын, искайы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)</p>	Ног æрмæг ахуыр æмæ фидар кæнын.	<p>Жанр. Афæдзы афон. Адæймаг æмæ царæгойты' хс æн ахаст.</p> <p>Æмбаргæ æмæ аив каст.</p> <p>æнæзонгæ дзырдтыл бакусын.</p> <p>Текстæй хъæугæ скъуыддзаг æвзарын.</p> <p>Интонацийы фæрцы хъуыдыйады мидис раст æмбарын.</p> <p>Æнцойгæнæн дзырдтæ.</p> <p>Къордты куыст.</p> <p>Нывтæм гæсгæ куыст. Текст хæйттыл дих кæнын. Алы хаймæ дæр нывтæ скæнын, кæнæ радзырдтæ æрхъуыды кæнын.</p>	
4	1	Цæрукъаты В. «Бабызы лæппын». Хъодзаты Æ.«Парчы». Чеджемты Г. «Хърихъупп»		Ног æрмæг	<p>Уацмысты жанртæ, сæ автортæ, сæ сæйраг хъуыды.</p> <p>Архайджыты митæн аргъ кæнын.</p> <p>Хъæддаг æмæ хæдзарон мæргъты миниуджытæ.</p> <p>Хæдзарон бабыз цæмæн атахт хъæддæгтимæ (сабиты хъуыдытæм байхъусын).</p>	

					<p>Радзырдыл куыст. Цæмæн уыд парк афтид. Цæмæй базонæн ис радзырды фæззæджы миниуджытæ? Цæмæн хоны автор доныхъазты æнусон уæздандзинады æвдисæнтæ? Цы у олицетворени? «Хърихъупп» зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Нывтыл бакусын.</p>
5	1	<p>Лæмбынаг кастæ? Тест.№1</p>		<p>Рефлекси. Контролон урок</p>	<p>Хи зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын. Сæрдæмæ фæззæджы тыххæй цы æрмаг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи цæстæнгас равдисын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Уацмысты жанртæ. Æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурын. Æмбисæндтæ, тагъдзуринагтæ. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой.</p>

					Нывтыл куыст. Хи архайдән аргъ скæнын æмæ а.д..	
Мæргътæ æмæ цæрагойты дунейы(10сах).						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Цъиу æмæ сывæллæттæ». М. Пришвин. «Дыууæ дзывылдары».	Ног темæ ахуыр кæныны урок	Жанр. Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Зæрдæйы æнкъарæтæ равдисын. Диалогы архайын. Цы зонд амоны æмдзæвгæ-аргъау? Адæймаджы миниуджытæй дзы цавæрыл дзырд цæуы. Адæймаг æмæ цæрагойты 'хсән ахастытæ. ? Фæрстытæн дзуап дæттын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Радзырды сæйраг хъуыды. Куыд архайдтой дзывылдартæ, адæймаджы куы федтой, уæд. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалогы архайын. Æмдзæвгæйы цъиуимæ йæ абарын. Зынаембарæн дзырдтыл куыст. Æмдзæвгæ	Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -сæрды мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ	

					зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.	
2	1	Хаджеты Г. «Чысыл ныв». Ирхæфсæн. Астемыраты И. «Тикис æма мистæ».		Ног æрмæг	Жанр. Автортæ. Текстгимæ куыст. Фыццаг æмдзæвгæйы - мад æмæ хъæбулы ахаст. Цæмæй ныфсджын уыд гыццыл цыу? æмдзæвгæ аив кæсын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын. Дыгурон диалекты нысаниуæджы тыххæй радзурын. Диалект цы у ,уый зæрдыл æрлæууын кæнын. Чи уыд æмдзæвгæйы зонджындæр? Æмбисонд зæрдыл бадарын. Æмдзæвгæ аив кæсын.	
3	1	Джыккайты Ш. «Æхсары цуан». Тагъддзуринаг.		Ног æрмæг	Уацмысы жанр, автор. Темæ, сæйраг хъуыды. Цавæр лæппу схонæн ис Æхсары? Иубон цы ныв федта, уый куыд аивта Æхсары миддуне. Сабиты хъуыдытæ базонын Æхсары миты тыххæй.	

					<p>Радзырд хэйттыл адих кæнын, алы хайæн дæр сæргонд æрхъуыды кæнын, кæнæ радзырдæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын. Тагъддзуринаг зæрдыл бадарын.</p>
4	1	<p>Мæлдзыг æмæ æхсæнкъ. Ирхæфсæн.</p>		<p>Ног æрмæг</p>	<p>Аргъауы сæйраг хъуыды. Литературон æмæ адамон аргъауы хицæндзинад. Аив кæсын, хиныхæстæй дзурын. Хæларыл иузæрдион уæвын, йæфæрвæзын кæныны тыххæй цыфæнды зындзинадæн дæр бафæразын. Æнæхипайда æххуыс чи бакодта æхсæнкъæн? Хæдзарон цæрагойты миниуджытæ. Хи хъуыдытæ зæгъын. Иннæ цæрагойты миниуджыты тыххæй радзурын. Нвтыл куыст. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.</p>

5	1	Хъодзаты А. «Енкъард хабар»		Ног æрмæг	<p>Уацмысы жанр, автор. Темæ, сæйраг хъуыды. Чи у радзырды сæйраг архайæг? Аив кæсын, архайджытæн характеристик æ дæттын. Диалогы архайын.. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын. Фæрстытæн дзуапп дæттын.</p>	
6	1	Мæрзойты С. «Сæгуыты лæппын». Дзасохты М. «Уыциуыци»		Ног æрмæг	<p>Автор, уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Чи баххуыс кодта сæгуытæн? Цавæр лæппу уыд Умар? Цуанон та? Кæуыл æууæндынц цæрагойтæ? Тæрсгæ та цавæр адæймагтæй кæнынц? Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын. Цыбыр фысгæ кæнæ дзургæ сочинени æрхъуыды кæнын. Уыциуыци зæрдывæрдæй сахуыр кæнын</p>	

7	1	В. Бианки. «Уыг». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Автор, уацмысы жанр. Темæ, сæйраг хъуыды. Литературон аргъауы хицæндзинад. Уыг æмæ зæронд лæджы ахаст. Чи сæ разынд зонджындæр? Аив кæсын. Текст хайтгыл дих кæнын, сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	
8-10	1-3	Чеджемты Г. «Хъæды æмбисæндтæ». Ирхæфсæн		Ног æрмæг (2сах). Фæлхат кæныны урок (1сах).	Литературон аргъау, йæ автор, йæ хицæндзинад адæмон аргъауæй. Уацмыс кæсын æмæ хи хъуыдытæ дзурын архайджыты миниуджыты тыххæй. Цуаноны мийæн аргъ скæнын. Аргъаумæ гæсгæ куыд схонæн ис рувас æмæ бирæгъы. Цæуылнæ баххуыс кодта рувас бирæгъæн? Цуанонимæ сæ абарын. Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	

					<p>Хи зонындинæдт æ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдæмæ арфдæр цы бахызт. Уацмысты архайджытæй кæй бафæзмыдтаин ?</p>	
Скодта митын лæг йæ урс кæрц.						
1	1	Хозиты Я. «Сабитæ æмæ зымæг». Тагъддзуринаг.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	<p>Уацмысы жанр, йæ автор, йæ темæ æмæ сæйраг хъуыды. Зымæджы миниуджытæ. Аив кæсын орфоэпион норматæм гæсгæ. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Диалогон ныхасы хицæндзинад. Диалогы архайын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Нывтæм гæсгæ сочинени æрхъуыды кæнын. Тагъддзуринаг зæрдыл бадарын.</p>	<p>Зонын: - уасмысты сæргæндтæ; -жанртæ, авторты нæмттæ; -сæйраг мидис; -зымджы мæйты нæмттæ Арæхсын: – уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ;</p>
2	1	Дзугаты Г. «Зымæг»		Ног æрмæг	<p>Литературон аргъау, йæ автор, темæ, сæйраг хъуыды. Ног дзырдтыл</p>	<p>-алыхуызы жанрты уацмыстæ хи ныхстæй дзурынмæ; -æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -дыгурон текстытæ раст</p>

				<p>бакусын. Ёмбаргæ каст. Зымæг кæимæ фембæлд, уыцы адæймагтæ æмæ цæрагойтыл цæуылнæ фæтых? Адæймаджы æмæ цæрагойты цавæр миниуджытыл дзырд цæуы аргъауы? Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Сабитæн сæхи хъуыдытæм байхъусын.</p>	кæсынмæ;
3	1	<p>Дзарасути Г. «Бацеу- бацеу». Кокайты Т. «Зымæг хæхты». Къадзаты С. «Цымыдис».</p>	Ног æрмæг	<p>Уыци- уыци бахъуыды кæнын. Ёмдзæвгæтæ аив кæсын. Нывмæ гæсгæ куыст. Пейзаж. Ёмдзæвгæтæй иу зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.</p>	-уацмыстæн æндæр, райдиан, кæрон æмæ сæргæндтæ хъуыды кæнын.
4	1	<p>Асаты А. «Зымæгон цуан».</p>	Ног æрмæг	<p>Литературон аргъау. Уацмысы жанр, йæ автор. Аргъауы темæ, сæйраг хъуыды. Хъæддаг цæрагойты миниуджытæ. Уыг æмæ мысты ахаст сæ кæрæдзимæ. Текст хи</p>	

					ныхæстæй дзурын. Уацмысы кæрон уæ зардæмæ фæцыд? Кæд нæ, уæд ын æндæр кæрон æрхъуыды кæнын.	
5	1	Хозиты М. «Зымæгон». Уалыты Л. «Зымæгон ныв» Уыци-уыци. Хетæгкаты Къ. «Нæуæгбонты зарæг». Æмбисонд.		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивдзинæдтæ. Цæрæгойты миниуджытæ. Нывтæм гæсгæ цæрæгойты царды тыххæй радзырд кæнæ сочинени æрхъуыды кæнын. Зæрдывæрдæй «Хæдзаронтæ» сахуыр кæнын. Æмбисонд зæрдыл бадарын. Уæлæмхасæн æрмæгæй спайда кæнын(чиныд жы кæрон). Къордтæй куыст.	
6-7	1-2	С. Михалков. «Ног азы чи 'рцыд, ахæм æцæг хабар».		Ног æрмæг	Литературон аргъау, авторы тыххæй радзурын. Йæ хицæндзинад. Зымæгон хъæды фæлыст. Наз бæласы рæсугъддзинад . Хæларзæрдæ æмæ æууæнк. Цæмæй тарсти наз бæлас	

				йæхицæн? Хъæдгæсы фæлгонц. Диалогон ныхас. Радзырд хæйттыл дих кæнын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	
8	1	Асаты А. «Зымæгон нывтæ».	Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы нывтæ. Хæдзарон цæрæгойты миниуджытæ зымæгон. Тæхгæ хъулон цыу кæртмæ цæмæн æртахт? Чи у лирикон герой ацы æмдзæвгæйы? Æмдзæвгæйы кæрон куыд зæгъы автор, зæрдæ цæмæй æвæры? Цымæ цæмæн? Цавæр æмбисонд æрхæссæн ис ардæм?(«Фыдл æг æмæ фыдбон бирæ нæ хæссынц»).	
9	1	Къадзаты С. «Калы дун-дуне тæмæн». Дзаболаты Х. «Дымгæ, футгæнгæ, цæгатæй...». Уыци-уыци.	Ног æрмæг. Рефлекси.	Æмдзæвгæты автортæ. Зымæгон хъызт. Цавæр дзырдты фæрцы æвдисынц автортæ зымæгон æрдзы нывтæ? Хи зонындзинæдт æ сбæрæг	

				кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Куыд равдыстой фысджытæ зымæгон æрдзы нывтæ æмæ хæдзарон царæгойты миниуджытæ. Цавæр æмдзæвгæтæ зонын зæрдывæрдæй. Цы цæстæнгас мæм сæвзæрд уацмысы сæйраг персонажмæ? Афæдзы афонтæй мæ зæрдæмæ тынгдæр кæцы цæуы? Цæмæн?	
10	1	Лæмбынæг кастæ? Тест.№2 кæнæ нывмæ гæсгæ сочинени	Контролон урок.	Чиниджы фæрстытæм гæсгæ. Зонын: -рацыд æрмæгæй алы жанртæй уацмысты мидис зонын; -æрдзы миниуджытæ афæдзы алы афонты; -уацмысты авторы; -аргъау адæмон у æви литературон æмæ а.д. Арæхсын: - уацмыстæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ; -уыци-уыцитæ æмæ ирхæфсæнтæ зæрдывæрдæй дзурынмæ; -тагъддзуринагтæ рæвдз æмæ раст дзурынмæ; -рацыд темæйæ сочинени фыссынмæ.	
Кæмæн цы...(4сах)					

1	1	Хетæгкаты Къ. « Кæмæн цы... . Колити В.«Гиризтæ» (Тагъддзоруйнаг). Джыккайты Ш. «Хъохъо».		Ног темæ ахуыр кæны ны урок	Æмдзæвгæты автортæ. Ног дзырдтыл куыст. Рифмæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Цавæр миниуджытæ фауынц поэттæ? Хорз та цымæ цы у ? Тыхджынаы тыхджындæртæ вæййы? Цæмæ сайы къæйныхдзинад? Поэтты сæйраг хъуыдытæ. Къостайы æмдзæвгæ «Кæмæн цы...» зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.	
2	1	С. Михалков «Бирæгъыл сайд куыд æрцыди».		Ног æрмæ г	Литературон аргъау. Йæ хицæндзинад адæмон аргъауæй. Текст аив æмæ раст кæсын. Уæздандзинад æмæ æдзæсгомдзинад. Рæдыд афойнадыл раст кæнын зонын. Нывмæ гæсгæ куыст. Дзырдуатон куыст. Сценкæ саразын.	
3	1	Астемыраты И. «Фыдфыдуæгты Фыдбылыз, кæнæ Амындтытæ- ардыдтытæ»		Ног æрмæ г	Автор, уацмысы жанр зонын. Адæймаджы æвæрццаг æмæ æппæрццаг миниуджытæ. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Цæмæн схуыдта автор йæ уацмыс афтæ? Ардауынмæ хъусын хорз у? Куыд разылдысты Гæбæцайæн йæ хинтæ йæхиуыл?	

					Уацмыс раст æмæ аив кæсын.	
4	1	В. Голявкин. «Скъаппы».		Ног æрмæг	Автор. Цы 'рцыдис Цыпкиныл? Цавæр лæппу рахонæн ын ис? Æфсæрмыгæнаг схонæн ын ис? Цæмæн? Уыцы хъуыды кæм рабæрæг, уыцы бынат ссарын æмæ йæ бакæсын. Диалогон ныхас. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Аив кæсын.	

Хорз зæрдæйæн – уарзт (7сах)

1	1	Дзасохты М. «Ныстуантæ» . Колити В. «Зæирæ». Æмбесонд. Ерхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæны ны урок	Темæйы мидис. Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Цæмæ разæнгард кæнынц сабиты? Цы у æгъдау? Æмдзæвгæтæй иу (фæндонмæ гæсгæ) зæрдывæрдæй сахуыр кæнын. Дзырдуат.	
2	1	Тъехты Амыран. «Бæтæг раст бакодта». Ерхæфсæн.		Ног æрмæг	Автор, уацмысы жанр. Текст раст æмæ аив кæсын. Уацмысы сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз миниуджытæ. Æвзæр миниуджытæ æмæ сæ аххосæгтæ.	

					<p>Бæтæг цæмæй раст уыди, йæ фыдмæ кæй нæ байхъуыста, уымæй? Хъæлæсы уагæй фыд æмæ фырты, уый фæстæ та – милиционер æмæ зæронд лæджы ныхæстæ хицæн кæнын. Ерхæфсæны ног дзырдты нысаниуæг бахъуыды кæнын, Ерхæфсæн раст кæсын.</p>
3-4	1-2	Г.Х.Андерсен . «Фондзæй иу кæрддзæмы».		Ног æрмæ г	<p>Литературон аргъау, йæ сæйраг хъуыды. Аргъау æмбаргæ каст кæнын. Хорз æмæ æвзæр миниуджытæ-хивæнд, зивæггæнаг æмæ хиппæлой. Аргъауы алы хаймæ дæр пълан саразын æмæ йæ хи ныхæстæй дзурын. Хъæдуры гагаты хуызы адæймаджы цавæр фæзминаг æмæ фауинаг миниуджытæ æвдыст æрцыд аргъауы? Беседæ: «Хорз адæймаг цавæр хъуамæ уа?».</p>

5	1	<p>Адæмон аргъау «Узун æмæ паддзах. Æмбисæдтæ. Багаты Л. «Æцæг æмбал».</p>		<p>Уацмысты жанртæ сæ сæйраг хъуыды. Аргъау бакæсын йæ мидис ын бамбарын кæнын. æмбисондыл бакусын. Чи уыд радзырды æцæг æмбал? Скъоладзауты бафæрсын: уыдон та куыд бакодтаиккой ахæм уавæры. Хæлардзинады æнкъарæнтæ рæзын кæнын. Къæйттæй куыст- диалогы архайын. Аив кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын.</p>	
6	1	<p>Чеджемты Г. «Ном» 1-2 хай. Тагъддзурина г.</p>		<p>Уацмысы сæйраг хъуыды. Цæмæн хуыйны радзырд «Ном»? Нæ гыццыл герой цæмæн маст кодта йæ номыл. Архайд цы рæстæджы цæуы, уымæн характеристикæ дæттын. Адæмы цард уыцы рæстæг. Къониты Сауы фæлгонц. Куыд ныссыгъдæг кæнын кодта Сау сидзæргæс устыты цæхæрадæттæ? Тагъддзуринаг зæрдывæрдæй сахуыр кæнын.</p>	

7	1	Темәйыл афәлгәст		Рефлекси. Фәлхат кәны ны урок.	Хи зонындзинәдтә сбәрәг кәнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд әрмәгәй. Мә зәрдәмә арфдәр цы бахызт. Уацмысты архайджитәй кәй бафәзмыдтаин?	
Чи фехъуыст диссәгтә, диссәгтә-тәмәссәгтә?(5сах)						
1	1	Асаты Астемыр. «Диссәгтә». Тагъдзурина г.		Ног темә	Темәйы хицәндзинад. Цы сты диссәгтә- тәмәссәгтә? Әмдзәвгә кәсын. Дзырдуат. Нывыл куыст. Цы ис әнахуырәй әмдзәвгәйы? Әмдзәвгәмә гәсгә аргъау әрхъуыды кәнын. Тагъдзуринаг зәрдыл бадарын.	
2	1	Къадзаты С. «Алцы иннәрдәм фәцис». «Кадтәй- Цадтәй» (англисаг фольклорәй).		Ног әрмәг	Лирикон әмдзәвгә. Цәмән сәмхәцца кодта поэт әмдзәвгәйы дзырдтә. Сә бынәтты сә сәвәр әмә йә афтәмәй бакәс. Зәрдывәрдәй сахуыр кән әмдзәвгә. Тагъдзуринаг әмә әмдзәвгә зәрдыл бадарын. әмдзәвгә «Кадтәй-Цадтәй» бакәсын.	
3	1	Джыккайты Ш. «Тәссаг балц» 1-аг хай.		Ног әрмәг	Авторы зонын. Уацмысы жанр. Ног дзырдтә бахъуыды кәнын. Радзырдән әндәр сәргонд дәттын. Нывыл бакусын Пълан аразын. Ләппуйы йә фантази цавәр тасмә әркодта?	

4	1	Чеджемты Г. «Сайтан æмæ Сырдон»		Ног æрмæг	Литературон аргъау. Автор. Аргъауы сæйраг хъуыды. Цавæр адæймаджы миниуджытæ æвдисы автор ? Сайын хорз у? Уæдæ аргъæутты та? Цæмæн ныууагъта Гæтæг йæ сайагдæр фырты йæхицæн? Аргъауы персонажтæй дæ зæрдæмæ фылдæр кæцы цауы?	
5	1	Лæмбынаг кастæ? Тест №3 кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын		Фæлхат кæныны æрмæг	Темæйыл афæлгæст, йæ хицæндзинат иннæ темæтæй. Цы автортимæ базонгæ сты, уыдонæй кæй бахъуыды кодтой. Чиныджы 137- æм фарсы фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	
Æфтауы бæстæ дидинаг, сыфтæр! (бсах)						
1	1	Хетæгкаты Къ. «Чи дæ?» Палиндром. Гæдиаты С. «Уалдзæг Ирыстоны». Ирхæфсæн.		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Автор. Жанр. Æмдзæвгæйы афæдзы афон. Зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Палиндромыл бакусын. Нывтыл куыст. Радзырд æмæ æмдзæвгæйы иумæйагæй цы ис? Цы базонæн ис радзырдæй раджы заманы цардæй? Ирхæфсæн бакæсын æмæ йæ бахъуыды кæнын..	
2	2	Къадзаты С. æмдзæвгæ. Коцойты А. «Тулдз æмæ мæцкъор». Ирхæфсæн.		Ног æрмæг	Уацмысты жанртæ. Автортæ. Æмдзæвгæ аив кæсын, йæ мидис. Радзырд æмæ æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды. Дзырдутон куыст. Тулдз æмæ Мæцкъоры ахаст. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзурынц? Ирхæфсæн зæрдыл бадарын.	

3	1	Асаты А. «Уалдзыгон бæрæгбон». Скъодтати Э. «Рæзбуни».		Ног æрмæг	Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Нывтæм гæсгæ куыст. Æнæзонгæ дзырдтæ сбæрæг кæнын. Раст кæсын. Хъæлдзæг хъæлæсы уагæй кæсын. Аив кæсыны конкурс саразын(жюриый скъоладзаутæ сæхæдæг).	
4	2	Чеджемты Г. Арвы диссаг. Бацеу-бацеу.		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Аргъауы сæйраг хъуыды. Аргъауы миниуджытæ. Куыд бамбæрстат-мæй къахыр кæд æмæ цæмæн вæййы? Æцæгдзинадæй та дзы цы ис? Бацеу- бацеу зæрдыл бадарын.	
Уæлахизы бæрæгбон						
1	1	Баситы М. «Хъæбатыр Иссæ»		Ног темæ ахуыр кæныны урок	Радзырды автор, йæ сæйраг хъуыды. Текст раст, æмбаргæ каст бакæнын. Фыдыбæсты Стыр хæсты тыххæй хуымæтæг зонындзинæдтæ радтын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Текст цæггæй (абзацгай) каст. Иссæ æмæ немьцаг афицеры ныхас рольтæм гæсгæ бакæсын. Æмбисæндтыл бакусын.	

2	1	Дзаттиаты .Т. «Илитæ».		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр. Хъæбатыр, ныфсхаст... Ацы дзырдты нысаниуæгыл бакусын. Радзырды чи у ныфсхаст æмæ хъæбатыр. Диалогтæ рольтæм гæсгæ бакæсын. Хæстон хъæбатырдзинады тыххæй сочинени ныффыссын.	
3	1	Æмбисонд. Бесаты Т. «Цыколайаг лæшпутæ».		Ног æрмæг	Автор. Уацмысы жанр	

Азы кæронмæ

скъоладзаутæ хъуамæ базоний:

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- цы уацмыс бакастысты, уый мидисæй фæрстытæн раст дзуæппытæ дæттын;
- сæ хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- радзырд, аргъау, æмдзæвгæ кæрæдзийæ иртасын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын ранымайын.

Литература:

21. Дзапарты З.Кæсыны чиныг 2 къласæн. Дзæудж. 2011-10
22. Моурауты М. Дидактикон æрмæг ныхасы рæзтыл кусынæн. Дзæудж. 2011
23. Моурауты М. æмбисæндтæ æмæ уыци-уыцитæ. Дзæудж. 2011
24. Моурауты М Дидактикон хъæзтытæ æмæ улафты минуттæ. Дзæудж. 2011-10-12
25. Уалыты Т., Джусойты К., Дзытиаты Э. Сывæллæттæ литературæйæ хæслæвæрдтæ 2 къл. Ирон æвзаг æмæ кæсыны уроктæм. Дзæудж. 2005
26. Уалыты Т. Цалдæр ныстуаны æрыгон ахуыргæнагæн. Дзæудж. 2005
27. Бзарты Р. Нæ Райгуырæн бæстæйы истори. Алан æмæ Уæрæсе рагзаманты.

28. Ирон. æвзаг æмæ литературæйы программæтæ 1-11 къл. Дзæудж. 2005
29. Пагæты З. 1-4 къл. Ахуыргæнинагтæ кæсын- фыссын куыд зонынц, уымæн бæрæггæнæнтæ æвæрыны бæрцбарæнтæ. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
30. Æлдаттаты В. Нæ алыварсы дуне нывты хуызы. Дзæудж. «Ирыстон» 2003
11. Никандров Н.Д., Рыжаков М.В. Примерные программы начального общего образования. Ч.1 Просв. 2009.
12. Демидова М.Ю. и другие. Оценка достижения планируемых результатов в начальной школе. Ч.1 Просв. 2010.

Сæрды тыххæй цы æрмæг рацыдысты, уымæй цы бадардтой сæ зæрдыл. Хи хъуыдытæ радзурын. Цыбыр радзырдтæ аразын. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй дзурын.

Диалогы архайын. Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Пълан аразын.

Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Диалог аразын. Адæймаджы цавæр миниуджытыл дзырд цæуы радзырды? Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ. Аргъауы сырдонцъиуимæ йæ абарын Афæдзы афон. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын æрхъуыды кæнын

Фæззæджы тарст. Зымæгон нывтæ. Нывимæ куыст. Аив кæсын.

Радзырд æрхъуыды кæнын. Фæззæджы мæйтæ

Пълан аразын. Ног дзырдтæ бахъуыды кæнын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæн аргъ кæнын. Рæдыдтыл сæттын æмæ сæ раст кæнын.

Радзырдæн æндæр сæргонд дæттын. Нывтыл бакусын. «Сдзурын сæ кæнын». Фæрстытæн дзуапп дæттын.

Бинонтæ: мад, фыд хо æмæ æфсымæры 'хсæн ахастытæ. Рæстдзинад æмæ сайын. Уацмысы сæйраг персонаж. Рæдыд æмæ йæ раст кæнын.

Уацмысы цаутæ фæд- фæдыл раварын, сæйрагдæры дзы рахицæн кæнын

Жанр, темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад æмæ æфсымæрты 'хсæн ахастытæ. Æмбисонды мидис æмбарын.

Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын. Лирикон æмдзæвгæ. Автор. Зымæгон æрдзы ивддзинадтæ. Абарст(мит æмæ ссад). Сабиты æнкъарæнтæ. Зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Уыци-уыци. Радзырд. Зымæгон хъызт. Сырддонцъиуы æргъæвст. Тудзийы диссаджы ми. Абарст(адæймаг æмæ цæрæгойтæ). Радзырд хæйттыл дих кæнын. Сæргæндтæ сын хъуыды кæнын. Къордтæй куыст.

Тагъдзуринагтæ, æмбисæндтæ æмæ ирхæфсæнтæй цы бахъуыды кодтой. Ахуыргæнæг æмæ скъоладзауты иумæйаг хатдзæг. Сабиты хи хъуыдытæ. Диалогон ныхас. Зæрдывæрдæй чи цавæр æмдзæвгæ бахъуыды кодта. Къордтæй æмæ къæйттæй куыст Лирикон уацмыс. Дзырдуатон куыст. Нывмæ гæсгæ радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын.

Хи зонындзинадтæ сбæрæг кæнын. Цы бахъуыды кодтон рацыд æрмæгæй. Мæ зæрдыл тынгдæр цы бадардтон. Радзырд æмæ æмдзæвгæ кæрæдзийæ цæмæй хицæн кæнынц. Чиныджы кæрон цы нывтæ ис, уыдонæй темæмæ хæстæгдæр чи у, уымæ гæсгæ чысыл радзырд саразын.

Æмдзæвгæйы афæдзы фон. Дзырд синонимæй ивын. Зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Аргъаумæ æмбисонд æрхæссын. Уацмысы сæйраг хъуыды æвдисæг бынат агурын.

Уацмысты жанртæ, сæ сæйраг хъуыды. Дыууæ чызджы абарын, æмбисæндтæ сæм æрхæссын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын. Фæндонмæ гæсгæ æмдзæвгæйы хай зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Радзырдæн хорз кæрон æрхъуыды кæнын

Уацмысты сæйраг хъуыды. Жанртæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: æгоммæгæс, хивæнд хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Мады хъомыладон мадзæлттæ. Фарст: Мад раст бакодта? Хи хъуыдытæ зæгъын. Рольтæм гæсгæ каст. Аив, раст æмæ æмбаргæ каст. Басняйы сæйраг хъуыды. Ирхæфсæн кæнæ басня зæрдывæрдæй бахъуыды кæнын.

Радзырд. Йæ сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Цы у ирон лæгæн Фыдыбæстæ? Райгуырæн бæстæ æмæ ныййарæг мад. Уарзон хъæбул æмæ хъæбулы уарзондзинад. Фыдæлты æгъдæуттæ æмæ мадæлон æвзаг.

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ « ЦЕНТР
ОБРАЗОВАНИЯ «ЭРУДИТ»**

Рассмотрено:
Заседание МО начальных классов
Протокол № 4 от 23.06.2021 г.
Руководитель МО
_____Абрамова О.П.

Принято:
Заседание
педагогического совета
Протокол №5
от 25.06.2021г.

Утверждено:
Директор ГБОУ ЦО
«Эрудит»
_____Фидарова Э.Х.
Приказ № _____
от __. __.2021г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
ПО ОСЕТИНСКОМУ ЯЗЫКУ
4 КЛАСС**

Срок реализации программы –
2021 - 2022 учебный год

Программу составила:

Езеева А.Н.

Владикавказ, 2021 г.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ арæзт æрцыд ног стандарты домæнтæм гæсгææмæ ЮНЕСКО-йы кафедрæйы арæзт ахуырадон комплекты бындурыл. Ирон æвзагæн лæвæрд цауы къуыри 2 сахаты (æдæппæт 102 сахаты)

Кæд æмæ райдайæн скъола бындур æвæры сывæллæтты алывæрсыг рæзтæн, уæд ирон æвзаг ахуыр кæныны хъуыддаг арæзт у ахæм нысан æмæ хæстæ сæххæст кæнынмæ:

- цæмæй ахуырдаутæ кæрæдзиимæ иронау дзурын сахуыр уой, уый тыххæй сын хъæуы сæ раст кæсыны, фыссыны æмæ хъуыды кæныны фæлтæрддзинад фидар кæнын:

- ахуырдауты фысгæ ныхасы рæзтыл кусын, грамматикайы фарстаты сæ зонындзинæдтæ фылдæр кæнынмæ тырнын:

- сывæллæтты алывæрсыг хъомыладыл кусын мадæлон æвзаджы фæрцы.

Ахуыргæнæгæн бæрæггонд нысанта сæххæст кæнын хуыздæр бантысдæн кæсыны æмæ æвзаджы урокты.

Ахуырадон стандартты домæнтæм гæсгæ Уæрæсейы цæрæг алы адæмæн дæр йе 'взаджы кад се 'хсæн бæрзонддæр ист æрцауа. Ирон æвзаджы ахуыргæнджыты размæ æвæрд ис бæрнон проблемæ - предметы ахуыр кæныны хъуыддаг фæхуыздæр кæнын. Уыцы нысан æнцондæр у райдайæн скъолайы æххæст кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг идея у скъоладзауы ахуыры процессы сæйраг архайæг уæвынмæ сразæнгард кæнын.

Ирон æвзаджы программæйы сæйраг хицæндзинад – скъоладзаутæн комплексон æгъдауæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтæ раттын.

Æвзагзонынады программæйы спецификонхицæндзинæдтæ:

- мадæлон æвзагыл дзурыны нормативон арæхстдзинад: дзырдты растфыссынад æмæ растдзурынад, хъуыдыйæдты арæзт æмæ фыссынад.
- лингвистон компетенци: æвзаджы иуæгты системон ахуырад, сæ арæзт, зæлынад, фыссынад æмæ ныхасы.
- ныхасы компетенци: ныхас æмбарын æмæ дзы арæхстджынаы пайда кæнын хъуыдыйæдтæ аразгæйæ:
- коммуникативон компетенци: æвзагæй пайда кæныны фæлтæрддзинад ныхасы алыхуызон сферæты (царды, ахуырады, официалон, социалон æмæ культурон) рæзын кæнын
- культурон компетенци:
- лингвокультуроведческая (лингвокультурологическая) компетенция: изучение русского языка проводится на основе диалога национальной культуры с русской культурой с целью более глубокого понимания их обеих, а также русского языка и русской речи, созданных на русском языке произведений, для

подготовки учащегося к межкультурной коммуникации и для его воспитания как поликультурной личности.

Программæ домь, цæмæй ахуырдаутæ хицæн кæной мыртæ æмæ дамгъæтæ

Программæ домь, цæмæйскъоладзаутæ базонотекстысæйрагдæрхъуыдырахицæнкæнын, уацмысымидисхиныхæстæйрадзурын, дзырдтынысаниуæгзоннын, текстæнйæ аивадон æууæлтæ рахатын; сахуыруойхъуыдыкæнын, рæзасæ аивадон æнкъарынад, цымыдис æмæ разæнгардкæнойчиныгкæсынмæ.

Æвзагзонадыпрограммæйысæйрагнысан:

- гуырынкæнынуарзондзинадмаделон æвзагмæ, куыд æппæтиронадæмыкультурæйы æвдисæнмæ;
- ахуырдаутæмирон æвзаджыарæзт æмæ функционалонархайдалысферæты æмæ ситуациызоньндзинæдтæ рæзынкæнын;

Æвзагзонадыпрограммæйысæйрагхæстæ:

- ирон æвзагмæ уæлдай ахаст гуырын кæнын, куыд ирон культурæйы аивдæр фæзынд;
- разæнгард кæнын дзургæ æмæ фысгæ ныхасы культурæйы бындурон ахуырмæ,
- раттын зоньндзинæдтæ ирон æвзаджы нысанти системæй йæ арæз æмæ йæ функцитæ
- зоньндзинæдтæй практикон æгъдауæй пайда кæнын литаретурон æвзагыл дзургæ æмæ фысгæ ныхасы

Предметы структурæ

Райдайæн кълæсты ирон æвзаг ахуыр кæнын у лингвистикон ахуырадоы æмæ сывæллæтты ныхасы рæзты фыццаг сæрмагонд этап. Йæ сæрмагондзинад уый мидæг ис, æмæ у æнгом баст у иннæ ахуырадон предметимæ, уæлдай дæр та ирон литературон кæсынадимæ æмæ уырыссаг æвзаг æмæ литературон кæсынадимæ. Иумæ райсгæйæ аразынц иу ахуырадон хай-дилологи.

Фыццагæм къласы ирон æвзаг æмæ ныхасы разтыл куысты бындур у «Абетæ» ахуыр кæныны рæстæг. Дих кæны æртæ хайыл:

1. бацæттæгæнæн рæстæг;
2. дамгъæтæ ахуыр кæныны рæстæг;
3. рацыд æрмæг бафидар кæныны рæстæг.

Ацы хæйттæй алкацийæн дæр лæвæрд цæуы сахæттæ 12с.-бацæттæгæнæн рæстæгæн, 64с-абетæ ахуыр кæнынæн æмæ 20с.-кæсын æмæ фыссын ахуыр кæнынæн.

Кæсын-фыссын ахуыр кæныны сæйраг хæс у: дамгъæтæ фыссын ахуыргæнгæйæ сабиты кæсыныл дæр æфтауын.

Сывæллæттæн, хуымæтæг хуызы сæ графикон æмæ кæсыны навиктæ фидаргæнгæйæ, уæрæхдæр кæны сæ алыварсы дунæмбарынад, хъæздыг æмæ активон кæны сæ дзырдуат, рагагъоммæ рæзын, сæ грамматикон –орфографион зонындзинæдтæ.

Ног програмæмæ гæсгæ (Юнескойы кафедрæйы проектмæ гæсгæ) афæдзы фæстаг цыппæрæм хайы æвзаг æмæ литературæ хицæн предметы хуызы ахуыр кæнын кæй райдайынц, уымæ гæсгæ сабитæн уæрæхдæр кæнынц сæ дунæмбарынад æмæ хъуыдыкæнынад, хъæздыгдæр кæны сæ ныхасы хъæд æмæ дзырдуат.

Сывæллæттæ фыццаг хатт 1-ам къласы базонгæ вæййынц ирон æвзаджы системæ æмæ ныхасы культураимæ

Предмет «Ирон æвзаг æмæ литературон кæсынад» ахуыр кæныны мидисы рахицæн кæнæн ис ахæм хæйттæ:

- коммуникативон зонындзинæдтæ ныхасы сæйраг хуызты: хъусын, дзурын, кæсын æмæ фыссыны;
- æвзаджы мадзæлттæ æмæ сæ пайда кæныны фæлтæрддинад;
- социокультурон зонындзинæдтæ;
- иумæйаг ахуырадон æмæ сæрмагонд ахуырадон зонындзинæдтæ.

Ацы цыппар хайæ сæйрагдæр у фыццаг – коммуникативон, уымæн æмæ уый фæрцы сбæрæг кæнæн ис, сывæллон цы базыдта ахуыры алы этапты, уый. Фæлæ цыппар хайы кæрæдзийыл сты æнгом баст, æппарæн дзы никæцыйæн ис, уæд хæлд æрцæудзæн ахуырадон предмет «Ирон æвзаг æмæ литературон кæсынады» иудзинад.

Предметон хай «Ирон æвзаджы системæ»

1 хай. «Фонетикæ æмæ графикæ»

- мыртæ æмæ дамгъæтæ кæрæдзийæ иртасын;
- ирон æвзаджы мырты дих зонын (хъæлæсонтæ – цавдон/æнæцавдон, - лæмæгъ/тыхджын, уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ; æмхъæлæсонтæ – æмкъай/æнæкъай, зылангон/æзылангон, дывæргонд, уырыссаг æвзагæй æрбайсгæ.)
- дамгъуаты кæрæдзийы фæдыл куыд æвæрд сты, уый зонын.

2 хай. «Орфоэпи»

Скъоладзауы сахуыр кæнын хъæуы:

- ирон литературон æвзаджы æгъдæуттæ зонын, ома ирон æмæ уырыссаг алфавиты уыцы иу дамгъæтæ алыхуызы мыртæ кæй дæттынц, уый зонын (з, с, ц, дз); кавказаг кæй хонæм (хъ, къ, цъ æмæ а.д.), уыцы мырты растдзурынад. Уыдон цæйбæрц хорз бамбарой, уымæй аразгæ уыдзæн сæ аив дзырд.

3 хай. «Дзырды арæзт»

Ахуырдаутæ хъуамæ зоной:

- дзырдтæ уæнгтыл дих кæнын, иу рæнхъæй иннæмæ хæссын;

- адæймæгты нæмттæ æмæ мыггæгтæ, уынгты, фосы æмæ æнд. ах. нæмттæ стыр дамгъæйæ фысгæ кæй сты.

4 хай. «Лексика»

Скъоладзауы зонын хъæуы:

- дзырдтæ фæрстытæм гæсгæ иртасын (чи? цы?);

- дзырдтæ сæ нысаниуæгтæм гæсгæ иртасын (комкоммæ ахæсгæ);

- дзырдтæм антонимтæ, синонимтæ æвзарын зонын;

5 хай. «Морфологи» (ног чингуытæм гæсгæ)

- номдары грамматикон миниуджытæ иртасын (хауæн, нымæц)

- миногоны грамматикон миниуджытæ иртасын (хауæн, нымæц); миногон номдаримæ бастæй куыд тасындзæг кæны;

Мивдисæджы грамматикон миниуджытæ иртасын (нымæц, афон, цæсгом)

6 хай. «Синтаксис»

Скъоладзауы ахуыр хъæуы:

- ныхас хъуыдыйæдтыл дих кæнын;

- хъуыдыйæдтæ сæ загъды нысанмæ гæсгæ иртасын, - хъæлæсы уагæй раст дзурын;

- хъуыдыйады райдайæн стыр дамгъæйæ фыссын, йæ кæроны та стъæлф æвæрын.

Предметон хай «Орфографи æмæ пунктуаци»

Скъоладзауæн бацамонын:

- растфыссынады æгъдæуттæ (хæрз хуымæтæг хуызы)

- чиныгæй æнæ рæдыдæй чысыл тексттæ фыссын;

- ахуыргæнаæджы кастмæ гæсгæ чысыл тексттæ фыссын, рæдыдтыл кусгæйæ сабийæн йæхицæн агурын кæнын йæ рæдыд.

Предметон хай «Ныхасы рæзт»

Сывæллæтты ахуыр кæнын:

- дзырдты бæлвырд тематикон къордтыл дих кæнын;

- фæрстытæм гæсгæ цыбыр радзырдтæ аразын;

- хуымæтæг мидисджын нывтæ æвзарын æмæ уыдонмæ гæсгæ дзургæ сочиненитæ æмæ радзырдтæ аразын;

- æрвылбон архайын иронау аив дзурыныл;

- искæйы ныхасмæ бæстон хъусын æмæ йын раст дзуæппытæ дæттын;

- хи хъуыдытæ дзурын;

- хибарæй лæвæрд текстæн йæ хъуыдымæ гæсгæ сæргонд дæттын;

- хи ныхæстæй цыбыр тексттæ дзурын;

- сфæлдыстадон куыстытæ кæнын.

№	Сахæттыным æц	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Урочы тип	Равзари наг фарстатæ	Скъоладз ауты зониндзи нæдтæм домæнтæ
1		Мыртæ æмæ дамгъæтæ	<p>Зониндзинад тæ райсыныл архайд (познавательны): информаци агурын чиниджы, таблицæты, иллюстрациты, схемæты, компьютеры. Анализ кæнын (сæйраг хъуыды хицæн кæнын, цæмæй арæзт у), хатдзæгтæ кæнын фактты бындурыл. Фæзындтæ æмæ факттæ къордтыл дих кæнын.</p> <p>информаци аразын (пъланы, текстты, таблицæйы, схемæйы хуызы).</p>	Рацыд æрмæ г зæрд ыл æрлæ ууын кæнын	Зылангон æмæ æзылангон æмхъæл æсонтæ	<p>Зонын: мыртæ дих кæнын (хъæл. æмхъ.,; зыл.,; æзыл.,;</p> <p>Арæхсын: сырон-дамгъон анализ кæнынмæ; дзырд уæнгтыл дих кæнынмæ; иу рæнхъæй иннæмæ хæссынмæ .</p>
2		Алфавит		Рацыд æрмæ г зæрд ыл æрлæ ууын кæнын	Ирон æвзаджы алфавит	<p>Зонын: ирон алфавиты дамгъæты рæнхъæвæрд</p> <p>Арæхсын:</p>

				н		алфавитмæ гæсгæ номхыгъд ныффыссы н
3		Дæргъвæ тин æмхъæл æсонтæ		Рацыд æрмæ г зæрд ыл æрлæ ууын кæны н	Дæргъвæ тин æмхъæл æсонтæ æмæ сæ растфыс сынад	Зонын: раиргæст Арæхсын: дæргъвæти н æмхъæлæс онтæ цы дзырдты ис, уыдон раст фыссынмæ
4		Цавд		Рацыд æрмæ г зæрд ыл æрлæ ууын кæны н	Цавд. Цавдон уæнгтæ	Зонын: Раиргæст Арæхсын: дзырдты цавдон уæнг сбæраг кæнын
5		Вазыгдж ын дзырдтæ		Ног æрмæ г	Иумæйаг æмбарын ад вазыгдж ын дзырдтæ й. Сæ растфыс сынад	Зонын: вазыгджын дзырдты тыххæй раиргæст Арæхсын: вазыгджын дзырдтæ раст фыссынмæ
6		Номдар Номдарт ы ивынад хауæнтæ м гæсгæ	Удгоймагон универсалон архайд (личностные): Адæймаджы раконд хъуыддаг адæймагæй хицæн кæнын зонын,	Ног æрмæ г	Номдары иумæйаг æмбарын ад. Номдарт ы ивынад хауæнтæ м гæсгæ.	Зонын: раиргæст Арæхсын: номдартæ иннæ ныхасы хæйттæй иртасын фæрстыты

			<p>алыхуызон ситуациты йын аргъ кæнын зонын. Адæймаджы раконд хъуыддæгтæй хорз кæнæ æвзæр рахонæн кæцийæн ис, уый æмбарын(афт æ хи хъуыддæгтæн дæр). Хи хорз, кæнæ æвзæр миниуджыты л сæттын æмæ сæ æмбарын. Дæ райгуырæн бæстæимæ, У æрæсеимæ дæ цы бæтты, уыцы миниуджытæ зонын æмæ сæдзурын. Дæхи хуызæн чи нæу, ахæм адæмимæ дзурын зонын, æндæр адæмы хæттыты минавæрттæ н аргъ кæнын. Иумæйаг хи дарыны æгъдæуттæй пайда кæнын зонын, конфликттæй хи хъахъхъæнын . Алыхуызон</p>			руаджы
--	--	--	--	--	--	--------

			<p>ситуациты хи дарыны æгъдæуттæ æвзарын зонын.</p> <p>Хи æвзæр миниуджыт æ зонын æмæ сын дзуапп дæттын(хи æфхæрын зонын, искайы æфхæрд æмбарын дæхи раконд æвзæр хъуыддаджы тыххæй)</p>			
7		<p>Номдарты тасындзæг. Номон хауæн</p>		<p>Ног æрмæг</p>	<p>Фæрстыт æм æмæ кæрæттæ м гæсгæ номдарты хауæнты хуызтæ бæрæг кæнын.</p>	<p>Зонын: хауæнтæ</p> <p>Арæхсын: номдартасындзæг кæны иуон æмæ бирæон ным.</p>

8		Гуырынон хауән		Ног æрмæг	Фæрстытæ кæй? Цæй?	Зонын: гыраьнон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
9		Дæттынон хауән		Ног æрмæг	Кæмæн? Цæмæн?	Зонын: дæттынон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
10		Арæзтон хауән		Ног æрмæг	Кæмæ? Цæмæ?	Зонын: арæзтон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
11		Иртæстон хауән		Ног æрмæг	Кæмæй? Цæмæй?	Зонын: иртæстон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
12		Æддæгбынатон хауән		Ног æрмæг	Кæуыл? Цæуыл?	Зонын: æддæгбынатон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
13		Цæдисон хауән		Ног æрмæг	Кæимæ? Цæимæ?	Зонын: цæдисон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
14		Хуызæнон хауән		Ног æрмæг	Кæйау? Цæйау?	Зонын: хуызæнон хауæны фæрстытæ Арæхсын:
15		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын	Удгойм агон универсалон архайд (личностные):		Номдарты растфыссынад	Зонын: хауæнтæ Арæхсын: номдарты кæрæттæ раст фыссын,
16		Номдарты бирæон нымæцы арæзты хицæндзинаæдтæ		Ног æрмæг	Н. бирæон нымæцы арæзты хицæндзинаæдтæ. Хъæлæсон а æмæ о-йы ивынад амæ. Бирæон нымæцы	Зонын: номдартæ ивын нымæцтæм гæсгæ, Арæхсын: номдарты хицæндзинаæдтæ

					фасæфтуан т-йы дывæркæнынад.	бирæон нымæцы хынцын
1 7		Номдарты растфыссынад		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
1 8		Номдар фæлхат кæнын	Удгойм агон универсалон архайд (личностные):	Рефлекси, контролон урок		Зонын: Арæхсын:
1 9		Миногон		Ног æрмæг	Миногоны иумæйаг æмбарынад.	Зонын: раиртæст Арæхсын: миногон фæрстытæм гæсгæ иннæ ныхасы хæйттæй иртасын
2 0		Миногонты тасындзæг		Ног æрмæг	Миногонты тасындзæг. Синонимтæ æмæ антонимтæ	Зонын: раиртæст Арæхсын: миногонтæ тасындзæг æкнын
2 1		Номивæг Цæсгомон номивджытæ		Ног æрмæг	Номивæджы иумæйаг æмбарынад	Зонын: раиртæст Арæхсын: цæсгомон номивджытæ
2 2		Цæсгомон номивджыты тасындзæг		Ног æрмæг	Цæсгомон номивджыты тасындзæг. Цæсгомон номивджыты цыбыр формæтæ.	Зонын: Арæхсын: номивджытæ тасындзæг кæнын
2 3		Цæсгомон номивджытæ фæлхат кæнын	Удгойм агон универсалон архайд (личностные):	Контролон урок	Цæсгомон номивджыты растфыссынад	Зонын: Арæхсын: номивджытæ растфыссын

2 4		Мивдисæг. Мивдисæджы афонтæ		Ног æрмæг	Мивдисæджы иуæйаг æмбарынад. Мивдисæджы афонтæ	Зонын: раиртæст Арæхсын: мивд. Инна ныхасы хæйттæй иртасын
2 5		Мивдисæджы ивынад нымæцтæм гæсгæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
2 6		Мивдисæджы ивынад цæсгæмттæм гæсгæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын: мивдисджытæ ивын Нымæцтæм гæсгæ
2 7		Нырыккон афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
2 8		Нырыккон афоны 2 аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
2 9		Нырыккон афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
3 0		Ивгъуыд афоны 1 аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
3 1		Ивгъуыд афоны 2аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
3 2		Ивгъуыд афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		Зонын: Арæхсын:
3 3		Суинаг афоны 1 аг цæсгомы		Ног æрмæг		

		Мивдисджытæ				
3 4		Суинаг афоны 2 аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		
3 5		Суинаг афоны 3аг цæсгомы мивдисджытæ		Ног æрмæг		
3 6		Мивдисджыты кæрæтты растфыссынад		Ног æрмæг		
3 7		Мивдисæг фæлхат кæнын	Удгойм агон универ салон архайд (лично стные):	Рефлекси.	Мивдисджыты растфыссынад	Зонын: Арæхсын: мивдисджытæ раст фыссын
3 8		Фæрсдзырд		Ног æрмæг	Фæрсдзырдты иумæйаг æмбарынад. Ф.иртасын фæрстытæм гæсгæ	Зонын: раиртæст Арæхсын: фæрсдзырд иртасын иннæ ныхасы хæйттæй
3 9		Фæрсдзырдты растфыссынад	Удгойм агон универс алон архайд (лично стные):	Фæлхат кæныны урок	Фæсдзырдты растфыснадыл бакусын	Зонын: Арæхсын:
4 0		Хъуыдыйад		Ног æрмæг	Хъуыдыйады тыххæй æмбарынад. Дзырдты рæнхъæвæрд хъуыдыйады.	Зонын: раиртæст Арæхсын: хъуыдыйæдтæ аразын.
4 1		Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ		Ног æрмæг	Хъ.æмхуызон уæнгтæ бæттæгтимæ æмæ æнæ бæттæгтæй.	Зонын:раиртæст Арæхсын: хъуыдыйæдтæ æмхуызон

					Æрхæцæн нысæнттæ	уæнгтимæ аразын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрын
4 2		Вазыгджын хъуыдыйад		Ног æрмæг	В.хъ.растфыссын ад	Зонин: вазыгджын хъуыдыйæдты арæзт. Арæхсын:
4 3		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын	Удгойм агон универс алон архайд (личнос тные):	Рефлекси и. Контроло н урок		
4 4		Сидæн			Сидæн. Æрхæцæн нысæнттæ сидæнимæ.	Зонин: раиртæст Арæхсын: сидæн кæм уа, ахæм хъуыдыйæдтæ аразын
4 5		Комкоммæ ныхас		Ног æрмæг	К.н. иумæйаг æмбарынад. Æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхас кæм ис, ахæм хъуыдыйады	
4 6		Комкоммæ ныхас фæлхат кæнын		Контроло н урок		Зонин: раиртæс Арæхсын: комкоммæ ныхас кæм ис, ахæм хъуыдыйæдтæ хъæлæсы уагæй раст кæсын. Æрхæцæн нысæнттæ æвæрын.
4 7		Рацыд æрмæг фæлхат кæнын	Удгойм агон универс алон архайд (личнос тные):	Рефлекси и. Рацыд æрмæг фæлхат кæнын		

Запланированные по программе проверочные работы ФГОС

Контрольные работы	1 класс				2 класс				3 класс				4 класс			
	четверть				четверть				четверть				четверть			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
Списывание				1			1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Словарный диктант				1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Контрольное изложение														1		1
Диктант с грамматическим заданием							1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной

- ✓ 4-æм къласы ирон æвзаджы грамматикайæ цы темæтæ сахуыр кодтой, уылонæн сæ сæйрагдæрты раиртæстытæ;
- ✓ вазыгджын дзырдты тыххæй æмбарынад, сæ растфыссынад;
- ✓ ныхасы хæйтты тыххæй æмбарынад;
- ✓ номдарты тасындзæг иууон æмæ бирæон нымæцты, сæ растфыссынад;
- ✓ миногонты нысаниуæн, сæ растфыссынад;
- ✓ цæсгомон номивджытæ. Сæ тасындзг, сæ растфыссынад;
- ✓ мивдисджыты ивынад цæсгæмттæм, афонтæм æмæ нымæцтæм гæсгæ;
- ✓ фæрсдзырдты иумайаг æмбарынад;
- ✓ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ бæттæгтæ *æма, та, фæла*-имæ;
- ✓ вазыгджын хъуыдыйæдтæ бæттæгтæ *æма, фæла, та*-имæ;
- ✓ сидæн, æрхæцæн нысæнттæ сидæнимæ;
- ✓ комкоммæ ныхас, æрхæцæн нысæнттæ комкоммæ ныхасимæ

Скьоладзаутæ хъуамæ арæхсой:

- ✓ орфографион æмæ каллиграфион æгъдауæй 70-80 дзырдæй арæзт текст фыссынмæ;
- ✓ вазыгджын дзырдтæн сæ аразæг хæйттæ бæрæг кæнынмæ;
- ✓ синонимтæ æмæ антонимтæй пайда кæнынмæ;
- ✓ номдартæ тасныдзæг кæнынмæ;
- ✓ миногонтæ тасындзæджы хицæндзинæдтæ амоннынмæ;
- ✓ цæсгомон номивджытæй ныхасы раст пайда кæнынмæ;
- ✓ мивдисджытæ ифтындызæг кæнынмæ;
- ✓ фæрсдзырдтæ фæрстытæм гæсгæ иртасынмæ;
- ✓ æмхуызон уæнгтимæ æнæ бæттæгтæй æмæ бæттæгтимæ хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- ✓ бæттæгтимæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразынмæ;
- ✓ комкоммæ ныхас хъæлæсы уагæй хицæн кæнынмæ;
- ✓ цау кæнæ фæзынд чысыл радзырды хуызы ныффыссынмæ;
- ✓ сидæн хъæлæсы уагæй æмæ æрхæцæн нысæнттæй хицæн кæнынмæ;
- ✓ пъланмæ гæсгæ æмæ æнæ пъланæй сочинени æмæ изложении фыссынмæ;
- ✓ диалог æмæ монологон ныхас аразынмæ;
- ✓ текстæ сæйраг хъуыды бæрæг кæнын æмæ йæ хæйттыл дих кæнынмæ;
- ✓ текстæн сæргонд хъуыды кæнынмæ;
- ✓ радзырдтæ цæттæ райдайæн æмæ цæттæ кæронмæ гæсгæ ныффыссынмæ;
- ✓ текстæн лексикон анализ скæнынмæ.